

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΔΕΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΚΑΡΒΟΥΝΑΡΑΚΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΙ ΗΜΕΡΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΛΙΑΚΟΥΔΑΣ

ΑΜ: Μ0918

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Κεφάλαιο 1 ^ο : Η εξωτερική πολιτική του Johnson από την ανάληψη της προεδρίας των ΗΠΑ, το Νοέμβριο του 1963, μέχρι και τις αρχές του 1967.....	5
1.1 Γενική Κατάσταση: Οι σχέσεις των ΗΠΑ με τις χώρες της Μέσης Ανατολής.....	5
1.2 Οι πρώτοι διπλωματικοί χειρισμοί των θεμάτων της Μέσης Ανατολής από τον προέδρο Johnson (Περίοδος 1963-1964).....	8
1.3 Κλιμάκωση των χειρισμών της Μέσης Ανατολής και εκδήλωση των πρώτων εντάσεων στη περιοχή (Περίοδος 1965- 1966).....	15
1.4 Οι πρώτες ενδείξεις της έκρηξης του πολέμου (Ανοιξη 1967).....	23
Κεφάλαιο 2 ^ο : Οι διπλωματικοί χειρισμοί του προέδρου Johnson κατά τη διάρκεια των αραβοισραηλινών διενέξεων του διμήνου Απριλίου-Μαΐου 1967.....	25
2.1 Οι πρώτες θρυαλλίδες κλιμάκωσης της έντασης.....	25
2.2 Ο αποκλεισμός των Στενών του Tiran από την Αίγυπτο και οι πρώτες αντιδράσεις.....	29
2.3 Οι τελευταίες ατυχείς προσπάθειες αποτροπής του πολέμου.....	40
Κεφάλαιο 3 ^ο : Τα γεγονότα του πολέμου στη διάρκεια των έξι ημερών και η στάση του προέδρου Johnson απέναντι στην εξέλιξη τους.....	45
3.1 Η πορεία των συγκρούσεων.....	45
3.2 Οι πρώτες 48 ώρες του πολέμου κι οι αρχικές αντιδράσεις του προέδρου Johnson.....	48
3.3 Η συνέχιση των συγκρούσεων, το αντικτυπό τους στους διπλωματικούς χειρισμούς του προέδρου Johnson και η τελική έκβαση των γεγονότων.....	53
Συμπεράσματα.....	61
Βιβλιογραφία.....	63

Ο πόλεμος των έξι ημερών τον Ιούνιο του 1967 μεταξύ του Ισραήλ, της Αιγύπτου, της Συρίας και της Ιορδανίας αποτέλεσε τον τρίτο κατα σειρά αραβοϊσραηλινό πόλεμο. Οι δύο προηγούμενοι, του 1948 με τη σύσταση του ισραηλινού κράτους και του 1956 με τη κρίση στο Σουέζ, αποτέλεσαν την απαρχή σε μία τεταμένη σχέση στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής τόσο στο παρασκήνιο όσο και στο προσκήνιο πολλές φορές του Ψυχρού Πολέμου.

Οι ΗΠΑ ως ρυθμιστικός παράγοντας στη διεθνή σκηνή, με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου το 1945 και μετά, διαδραμάτισαν το δικό τους ξεχωριστό ρόλο στη Μέση Ανατολή, καθώς ήταν από τις πρώτες χώρες που αναγνώρισαν το κράτος του Ισραήλ το 1948. Η ενεργός εμπλοκή των ΗΠΑ, κυρίως σε διπλωματικό επίπεδο, μεταξύ των αντιπάλων στις αραβοϊσραηλινές συγκρούσεις, τις εδραίωσαν ως κανονιστική δύναμη στην τελική έκβαση των διενέξεων.

Στη παρούσα εργασία θα αναλύσουμε τους χειρισμούς της αμερικανικής κυβέρνησης υπό τον πρόεδρο Johnson, καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου των έξι ημερών. Παρόλο που ο πόλεμος διήρκησε μόλις έξι ημέρες, η όλη εκβάση του αποτελεί μέρος εξελίξεων που η απαρχή τους εντοπίζεται στην ανάληψη της διακυβέρνησης των ΗΠΑ από τον Lyndon Johnson το 1963. Συνεχίζεται με τις διακυμάνσεις στις σχέσεις των αραβικών κρατών και ειδικότερα της Αιγύπτου υπό το καθεστώς του Nasser, με το Ισραήλ, τις ΗΠΑ και τις ΕΣΣΔ μέχρι το 1966 και κορυφώνεται το δίμηνο Μαΐου - Ιουνίου 1967 με την έκρηξη του πολέμου στις 5 Ιουνίου του 1967.

Για να μπορέσουμε επομένως να αποτυπώσουμε με ακρίβεια και σαφήνεια το ρόλο που διαδραμάτισαν οι ΗΠΑ στο παρασκήνιο αλλά και στο προσκήνιο του πολέμου των έξι ημερών, θα χωρίσουμε την εργασία μας σε τρία κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τις σχέσεις των ΗΠΑ με το Ισραήλ και με τις αραβικές χώρες και ειδικότερα με την Αίγυπτο, η οποία αποτελούσε τον πρωτοστάτη στην αραβική συμμαχία, με την ανάληψη της προεδρίας από τον Johnson το 1963 μέχρι και τις αρχές του 1967. Στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου θα αποτυπώσουμε τις σχέσεις των ΗΠΑ επί της προεδρίας LBJ με τις χώρες της Μέσης Ανατολής. Στο δεύτερο μέρος και στο τρίτο μέρος θα παραθέσουμε την διπλωματική πολιτική των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή την διετία 1963 – 1964 και 1965 – 1966 αντίστοιχα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλύσουμε διεξοδικά τις εξελίξεις του διμήνου Απριλίου – Μαΐου του 1967, όπου και γίνεται εμφανής ο ουσιαστικός ρόλος των

ΗΠΑ στην έκβαση του πολέμου, μέχρι και την ημέρα ενάρξεως του πολέμου. Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στους κυρίως χειρισμούς του LBJ κατά τη διάρκεια του ίδιου του πολέμου, αφού εκθέσουμε συνοπτικά την πορεία των εχθροπραξιών.

Η εξωτερική πολιτική του Johnson από την ανάληψη της προεδρίας των ΗΠΑ, το Νοέμβριο του 1963, μέχρι και τις αρχές του 1967.

1.1 Γενική Κατάσταση: Οι σχέσεις των ΗΠΑ με τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Ο LBJ με την ανάληψη της προεδρίας των ΗΠΑ στο επίπεδο της εξωτερικής του πολιτικής, εκτός των υπολοίπων θεμάτων που κληρονόμησε να φέρει εις πέρας απο τον προκάτοχό του, έπρεπε να χειριστεί και το περιφερειακό υποσύστημα της Μέσης Ανατολής. Παρόλο που αρχικά ήταν χαμηλά στη λίστα των προτεραιοτήτων του, σε σύγκριση με τους χειρισμούς του Αϊζενχάουερ και του Κέννεντυ, και δεν έδινε ιδιαίτερη σημασία στον αραβικό εθνικισμό και στο φαινόμενο της ισχύς του Nasser, δεν αγνοούσε τον απόηχο των δύο αραβοισραηλινών πολέμων, του 1948 και της κρίση του Σουέζ το 1956, οι οποίοι άφησαν μια ένταση στις σχέσεις του Ισραήλ με την Αίγυπτο. Η υποβόσκουσα αυτή ένταση οδήγησε την κυβέρνηση Κέννεντυ να ανάγει τη σχέση ΗΠΑ – Ισραήλ σε ιδιαίτερη περίπτωση ανησυχώντας για την άμυνα του και προμηθεύοντάς το με αμυντικό εξοπλισμό. Χαρακτηριστικά, ενέκρινε τη πώληση πυραύλων HAWK στο Ισραήλ.¹

Με τη λήξη της κρίσης του Σουέζ, ο LBJ τάχθηκε υπέρ των Ισραηλινών, και στα απομνημονεύματα του έγραφε ότι έτρεφε βαθιά αισθήματα για το Ισραήλ και τους κατοίκους του.² Στην κυβέρνηση Kennedy ήταν αυτός που εμπιστεύθηκε ο πρόεδρος να διατηρήσει επαφές με το ισραηλινό λόμπυ και, παρόλα τα αισθήματα του, αυτό το οποίο προκαλούσε το ενδιαφέρον του για την περιοχή ήταν η ανάμιξη των Ρώσων. Η Μέση Ανατολή για τον LBJ ήταν, όπως και το Βιετνάμ, μια μάχη ενάντια στον επεκτατισμό των Ρώσων και ένας αγώνας για την υπονόμευσή τους. Θεωρούσε το Ισραήλ ως ένα οχυρό της δημοκρατίας και του φιλελευθερισμού σε μια θάλασσα εχθρότητας.³

Ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Dean Rusk, ασπαζόταν τις απόψεις του LBJ σχετικά με την κομμουνιστική επεκτατική πολιτική των Ρώσων, με αποτέλεσμα ο LBJ να τον εμπιστεύεται πλήρως. Οι πρέσβεις των ΗΠΑ σε Κάιρο και Ισραήλ

¹ Bar – Simav – Tov Yaacov (1998), «The United States and Israel since 1948 A Special Relationship», *Diplomatic History*, vol. 22, No 2, σελ 236.

² Lazarowiz Arlene (2008), «Different Approaches to a Regional Search for Balance: The Jonson Administration, the State Department, and the Middle East, 1964-1967», *Diplomatic History*, vol. 32, σελ 30.

³ Tyler Patrick (2009), *A World of Trouble America in the Middle East*, Portobello Books, London: σελ 66.

παρατηρούσαν ότι η Αίγυπτος ήταν ενοχλημένη που οι ΗΠΑ υποστήριζαν το Ισραήλ και απέρριπταν τα ενδιαφέροντα των Αράβων.⁴

Οικοδομώντας την εξωτερική του πολιτική, επέλεξε να συνεργαστεί στενά με το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας παρά με το Υπουργείο Εξωτερικών. Μια ομάδα συμβούλων όπως ο Rostow, ο Komer, ο Sanders, αποτέλεσαν την κύρια πηγή πληροφοριών του προέδρου για τη Μέση Ανατολή. Ο Komer περιέγραφε ότι η ομάδα αυτή ήταν «τα μάτια του προέδρου» και είχαν άμεση επαφή με το πρόεδρο. Ο Rostow ως επικεφαλής του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, επωμιζόταν το πολιτικό και διπλωματικό κόστος όλων των κινήσεων.⁵ Η στάση επομένως των ΗΠΑ θα συνίστατο σε πλήρη υποστήριξη του Ισραήλ σε περίπτωση που θα δεχόταν επίθεση από οποιαδήποτε χώρα, αρκεί το Ισραήλ να αναγνώριζε τα εδαφικά ενδιαφέροντα των ΗΠΑ και να αναπροσδιόριζε την πολιτική αντιποίνων και το πυρηνικό του πρόγραμμα.⁶

Παράλληλα οι άμεσα επηρεαζόμενοι της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ στη περιοχή ήταν η Ιορδανία και η Μεγάλη Βρετανία.

Η παρουσία της Μεγάλης Βρετανίας στη περιοχή εντοπιζόταν σε τρεις τομείς: Πρώτον, η κατοχή της ναυτικής βάσης στο Κόλπο του Άντεν επέτρεπε τους Βρετανούς να εμπλακούν ενεργά και αποφασιστικά όπου χρειαζόταν, από το Κουβέιτ μέχρι την Ανατολική Αφρική. Το Κουβέιτ ήταν ζωτικού ενδιαφέροντος περιοχή της Μέσης Ανατολής λόγω της επάρκειας σε αποθέματα πετρελαίου και λόγω της κατοχής του 50% των αποθεμάτων αυτών από τη British Petroleum (BP). Δεύτερον με την εθνικοποίηση της αγγλο-ιρανικής εταιρίας πετρελαίου το 1951 από τη κυβέρνηση του Ιράν, η αύξηση παραγωγής του πετρελαίου του Κουβέιτ θα μπορούσε να αποσυμφορήσει τη μείωση παραγωγής οπουδήποτε αλλού. Επομένως για να αποφευχθεί πιθανή διεκδίκηση των πετρελαίων του Κουβέιτ από το Ιράκ και το Nasser, η Βρετανία είχε χαρακτηρίσει τη περιοχή ως υψηλού στρατηγικού ενδιαφέροντος.⁷

Τρίτον η Βρετανία κατέχοντας αεροπορικές, στρατιωτικές και ναυτικές βάσεις στο Μπαχρέιν και χρηματοδοτώντας το σουλτάνο του Ομάν, αποτελούσε βασικό παράγοντα στην αμυντική στήριξή του. Όλες οι κινήσεις των Βρετανών συντελούσαν

⁴ Lazarowiz Arlene, σελ 30.

⁵ Lazarowiz Arlene σελ 32.

⁶ Bar – Simav – Tov Yaacov, σελ 237.

⁷ Petersen Tore T, (2006), *The Decline of the Anglo-American Middle East 1961-1969*, Sussex Academic Press: Brighton Portland, σελ. 61.

στο να αποτραπεί πιθανή εισβολή των Ρώσων στο Κόλπο και να διαφυλαχθούν οι πετρελαιοπηγές της περιοχής.⁸

Η περιοχή της Δυτικής Όχθης είχε περιέλθει στην Ιορδανία με τη λήξη του αραβισραηλινού πολέμου του 1948 και προσέφερε ιορδανική υπηκοότητα σε περίπου ένα εκατομμύριο Παλαιστίνιους. Αποτελούσε το δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ Ιορδανίας και Ισραήλ. Ωστόσο η συριακή κυβέρνηση, ως αντισραηλινή, προωθούσε επιδρομές στο Ισραήλ μέσω της Δυτικής Όχθης, δίχως να υπολογίζει την Ιορδανία. Η μικτή επιτροπή εκχειρίας που αποτελούνταν από Ισραηλίτες και Ιορδανούς, αποτελούσε το δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ των δύο χωρών.⁹ Η Ιορδανία εισήλθε στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ το 1950. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ από την εποχή του Eisenhower, προσπάθησε να προάγει τη σταθερότητα και την ειρήνη στη Μέση Ανατολή και παράλληλα επεδίωκε τη μυστική συνεργασία μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας.¹⁰ Η κατάσταση αυτή εξακολουθούσε να επικρατεί και την περίοδο της προεδρίας του LBJ, καθώς πραγματοποιούνταν συχνές μυστικές συνομιλίες μεταξύ των πρέσβων των δύο χωρών.

Εκτός όμως από τις διπλωματικές κινήσεις που οριοθετούσαν την εξωτερική πολιτική του LBJ στη Μέση Ανατολή, το Υπουργείο Εξωτερικών από τη δική του πλευρά ερχόταν συχνά σε αντιπαράθεση με τον πρόεδρο και επεδίωκε να προασπίσει τα οικονομικά συμφέροντα των ΗΠΑ λειτουργώντας πιο διαλακτικά στις οικονομικές συμφωνίες τόσο με την Αίγυπτο όσο και με το Ισραήλ.

Ήταν πιο επικριτικό στους ισραηλινούς και ειδικότερα τους κατηγορούσε για το πυρηνικό πρόγραμμα Dimona στην έρημο Negev, για τις επιθέσεις σε Συρία και Ιορδανία ως αντίποινα για τις συνεχείς επιδρομές στα ισραηλινά σύνορα και για τη διένεξη των χωρικών υδάτων του Ιορδάνη ποταμού, διαβλέποντας με αυτό τον τρόπο επεκτατικές φιλοδοξίες από μέρους του Ισραήλ. Από τη πλευρά της συμμαχίας των ΗΠΑ με χώρες της Δυτικής Ευρώπης, το Υπουργείο Εξωτερικών υποστήριζε ότι αν οι σύμμαχοι διατηρούσαν μια απόσταση από το Ισραήλ, θα μπορούσαν να επιτύχουν την διατήρηση των δεσμών που είχαν οι Ευρωπαίοι με τους Άραβες.¹¹ Επιπρόσθετα η πολιτική αυτή του Υπουργείου Εξωτερικών και η ανάλογη του Υπουργείου Άμυνας ωθούσαν το Ισραήλ να χαρακτηρίσουν τους δύο αυτούς φορείς ως αντι-ισραηλινούς

Παρόλες τις διαφορές στη προσέγγιση με το Ισραήλ τόσο ο Λευκός Οίκος όσο και το Υπουργείο Εξωτερικών προωθούσαν μια σχέση υπερασπιστή-πελάτη με το

⁸ Petersen Tore T, σελ. 62.

⁹ Bunch Clea Lutz (2008), «Strike at Samu: Jordan, Israel, the United States, and the Origins of the Six-Day War», *Diplomatic History*, vol. 32, No 1, σελ. 57

¹⁰ Bunch Clea Lutz, σελ. 58

¹¹ Lazarowiz Arlene, σελ 32

Ισραήλ και αναγνώριζαν τον αναχαιτιστικό ρόλο του δευτέρου στη περιοχή της Μέσης Ανατολής, επιδιώκοντας ταυτόχρονα και τη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων.¹²

Γνώριζαν πολύ καλά πως οι σχέσεις με την Ιορδανία ήταν στενά συνδεδεμένες με αυτές των υπολοίπων αραβικών χωρών. Το Υπουργείο Εξωτερικών προειδοποιούσε τον πρόεδρο ότι, αν διακοπεί η προμήθεια σιταριού ή γίνει οτιδήποτε άλλο για να παραγκωνιστεί ο Nasser, ο βασιλιάς της Ιορδανίας Hussein θα αποκηρύξει τη πράξη αυτή και θα στραφεί υπέρ του Nasser. Αμερικανοί διπλωμάτες γνώριζαν ότι οι προθέσεις του βασιλιά ήταν να έχει την εύνοια του Nasser, δεδομένου ότι τα 2/3 του πληθυσμού ήταν Παλαιστίνιοι, οι οποίοι εκδιώχθηκαν δια της βίας από το Ισραήλ το 1948.¹³

Επιπρόσθετα οι σχέσεις των ΗΠΑ με την Αίγυπτο, ιδίως με τη διακοπή της προμήθειας σιτηρών από τους πρώτους, άρχιζαν να χειροτερεύουν. Η Ρωσία θα εκμεταλλευόταν της ευκαιρίας της αντιαμερικανικής διάθεσης και θα αύξανε την επιρροή της στη περιοχή

Από την πλευρά του Ισραήλ η στρατιωτική του ισχύς είχε αυξηθεί κατακόρυφα από το 1960. Σοβιετικές πωλήσεις εξοπλισμών στη Συρία και στην Αίγυπτο καθώς και πωλήσεις εξοπλισμών των ΗΠΑ και των Βρετανών στη Συρία καθιστούσαν αυξανόμενη την πίεση των Εβραίων του Κογκρέσου για πώληση αμυντικού εξοπλισμού στο Ισραήλ εκ μέρους των ΗΠΑ. Από το 1948 το Ισραήλ παρέλαβε από τις ΗΠΑ ποσό αρκετών εκατομμυρίων δολλαρίων σε στρατιωτική βοήθεια και οικονομική ενίσχυση.

1.2 Οι πρώτοι διπλωματικοί χειρισμοί των θεμάτων της Μέσης Ανατολής από τον πρόεδρο Johnson (Περίοδος 1963-1964)

Με το θάνατο του προέδρου Κέννεντυ και την ανάληψη της διακυβέρνησης των ΗΠΑ ο LBJ επεδίωξε να διαβεβαιώσει το Ισραήλ ότι οι σχέσεις των δύο χωρών θα ήταν στενές και ειλικρινείς, και επαναλάμβανε την υποστήριξη του για προάσπιση της άμυνας του Ισραήλ έναντι οποιωνδήποτε προκλήσεων, καθώς εκείνη τη περίοδο η επιρροή των Σοβιετικών στη Μέση Ανατολή αυξανόταν απειλητικά, λόγω σύναψης Αιγυπτιακοσοβιετικής συμφωνίας εξοπλισμών που άγγιζε τα 500 εκατ.δολ.¹⁴ Ο

¹² Lazarowiz Arlene, σελ 33

¹³ Lazarowiz Arlene, σελ 31

¹⁴ Bar – Simav – Τον Yaacov, σελ 237

Johnson, επομένως, υπό το πρίσμα των παραπάνω κινήσεων των Αιγυπτίων έσπευσε να εξασφαλίσει την πελατειακή σχέση απόλυτης εμπιστοσύνης με το Ισραήλ επιδιώκοντας να αποσπάσει την ψήφο των ισραηλινών πολιτών των ΗΠΑ στις προεδρικές εκλογές του 1964, αλλά και την υποστήριξη τους στον πόλεμο του Βιετνάμ.¹⁵

Παράλληλα ανέβαλε την επιθεώρηση του πυρηνικού αντιδραστήρα Dimona, και προσκάλεσε τον ισραηλινό πρωθυπουργό Eshkol στην Ουάσιγκτον, κάτι το οποίο δεν έκανε με τον Nasser. Τον πυρηνικό αντιδραστήρα της Dimona τον έθεσε υπό την επίβλεψη της Διεθνούς Επιτροπής για την Ατομική Ενέργεια, μέχρι να γίνουν οι εκλογές το Νοέμβριο στο Ισραήλ. Αυτό βέβαια δυσαρεστούσε το Υπουργείο Εξωτερικών, το οποίο εξακολουθούσε να ανησυχεί για τις φιλοισραηλινές τάσεις του προέδρου.

Μερικούς μήνες αργότερα κοινοποίησε στους συμβούλους του ότι παρά την αμέριστη υποστήριξή του στο Ισραήλ, οι ΗΠΑ έπρεπε να διατηρήσουν την ισορροπία δυνάμεων στη Μέση Ανατολή. Αυτό θα υλοποιούνταν κατ' αρχήν με τη πώληση συμβατικών εξοπλισμών στο Ισραήλ όπως F4 Phantom, Patton M-48 Tanks, A-1 Skyhawk επιθετικά αεροσκάφη, προκειμένου να αποτραπεί το Ισραήλ να αποκτήσει πυρηνικά όπλα και να καταπραυνθούν οι αντιδράσεις του σχετικά με τη πώληση συμβατικών αεροσκαφών και στην Ιορδανία¹⁶. Η πολιτική αυτή του προέδρου είχε ως στόχο να αντισταθμίσει αντίστοιχες κινήσεις των σοβιετικών στην περιοχή. Ο πρόεδρος Eshkol, που ανέλαβε το 1963 τη διακυβέρνηση του Ισραήλ, δέχθηκε τους όρους των ΗΠΑ προκειμένου να εξασφαλίσει τον παραπάνω εξοπλισμό και να εδραιώσει τις σχέσεις τους.¹⁷ Ταυτόχρονα, όμως, η πώληση πυραύλων HAWK το 1963 στους Ισραηλινούς από τους Αμερικάνους, εξόργισε τους Αιγυπτίους. Παρόλα αυτά, όμως, οι Ισραηλινοί παραπονέθηκαν ότι η ποσότητα αυτή ήταν αμελητέα σε σχέση με τις εξοπλιστικές προμήθειες που προωθούσε, την ίδια περίοδο, η Ρωσία στην Αίγυπτο.¹⁸ Η πώληση των παραπάνω οπλικών συστημάτων συνιστούσε αλλαγή στη πολιτική των ΗΠΑ, καθώς ο εξοπλισμός αυτός ήταν επιθετικού χαρακτήρα.

Από τη πλευρά του ο βασιλιάς της Ιορδανίας προτίμησε το Σεπτέμβριο του 1963 να έρθει μυστικά σε επαφή με τον εκπρόσωπο του Eshkol στο Λονδίνο και να αρχίσει

¹⁵ Bar – Simav – Tov Yaacov, σελ 237.

¹⁶ Lazarowiz Arlene, σελ 34.

¹⁷ Bar – Simav – Tov Yaacov, σελ 237.

¹⁸ Peretz Don (1972), «The United States, the Arabs, and Israel: Peace Efforts of Kennedy, Johnson, and Nixon», *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 401, America and the Middle East, σελ 121.

με το τρόπο αυτό μια προσωπική μυστική επικοινωνία του βασιλιά με τους ηγέτες του Ισραήλ.¹⁹

Παρόλο που ο LBJ θεωρούσε ότι οι κινήσεις του αυτές θα διατηρούσαν τη πελατειακή σχέση των ΗΠΑ με το Ισραήλ, προχώρησε σε περαιτέρω διπλωματικούς χειρισμούς προκειμένου να διατηρήσει τις σχέσεις του με την Αίγυπτο στο επίπεδο του προκατόχου του. Στις 27 Φεβρουαρίου του 1964 ο LBJ έστειλε επιστολή στο Nasser αναγνωρίζοντας τη σχέση του με τον πρόεδρο Κέννεντυ και ενημερώνοντάς τον, ότι οι ΗΠΑ στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών είναι πρόθυμες να συνεχίσουν τη συνέργασία των δύο χωρών για τη προάσπιση της ειρήνης και της αμοιβαίας συνεργασίας στη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Επιπρόσθετα, οι ΗΠΑ ήταν αντίθετες στη προσπάθεια διασποράς πυρηνικών όπλων σε οποιοδήποτε μέρος της γής.²⁰

Ο LBJ βασιζόταν επίσης σε μεγάλο βαθμό σε μια συνεχή βρετανική παρουσία στη Μέση Ανατολή και επεδίωκε από την αρχή του 1964 να εξασφαλίσει την υποστήριξη τους. Ο πρωθυπουργός Wilson βεβαίωνε τον πρόεδρο των ΗΠΑ για τη συνέχιση της παρουσίας των Βρετανών εκεί. Ωστόσο για να ήταν εφικτή αυτή η συνέχεια, θα έπρεπε να μειώσουν τις δαπάνες σε στρατιωτικούς εξοπλισμούς. Εξάλλου η κυβέρνηση είχε ήδη δώσει προτεραιότητα σε μια πιο κοινωνική πολιτική, με βαρύτητα στον οικονομικό παράγοντα. Οι βλέψεις των Βρετανών στη περιοχή συνεχιζόταν να είναι οι ίδιες, ωστόσο, η στρατιωτική περιφρούρηση τους δεν θεωρούνταν απαραίτητη. Το ύψος των αμυντικών δαπανών άρχισε να είναι δυσβάσταχτο με αποτέλεσμα οι πολιτικές δεσμεύσεις να μη συνάδουν με τις αμυντικές απαιτήσεις. Το γεγονός αυτό οδήγησε τον βρετανό Υπουργό Άμυνας Dennis Healey να δηλώνει ότι θέτωντας ως οροφή τις 2 εκατ στερλίνες για αμυντικές δαπάνες σε τιμές του 1964 και ξεκινώντας μελέτες οι οποίες θα μπορούσαν να συσχετίσουν την αμυντική πολιτική με τις πολιτικές δεσμεύσεις, η μόνη λύση ήταν η σταδιακή απόσυρση των βρετανικών δυνάμεων από το Άντεν.²¹

Τον Απρίλιο του 1964 ο Dean Rusk, απευθυνόμενος στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, ανέφερε ότι παρόλο που οι ΗΠΑ βοήθησαν ουσιαδώς τον αιγυπτιακό λαό με την παροχή αλευριού, ο Nasser έμεινε στο επεκτατικό του όνειρο, συνεχίζοντας την αποστολή στρατιωτών στην Υεμένη για να υποστηρίξουν τους επαναστάτες που αντιτάσσονταν στην επίσημη κυβέρνηση με απώτερο στόχο να καταλάβουν τη χώρα, ενώ ταυτόχρονα δεχόταν πολεμικό εξοπλισμό από τη Ρωσία

¹⁹ Bunch Clea Lutz, σελ. 59.

²⁰ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v18/d20#fn1>.

²¹ Petersen Tore T, σελ. 65.

διακυβεύοντας με τον τρόπο αυτό τις σχέσεις της Αιγύπτου με τις ΗΠΑ. Παράλληλα πίεζε με διάφορους τρόπους τη βάση του βασιλικού Ναυτικού στο Κόλπο του Άντεν.²² Στις αρχές του ίδιου μήνα ο Nasser μέσω του ράδιο Κάιρο προωθούσε τον παναραβισμό, ενώ ταυτόχρονα πίεζε το βασιλιά της Λιβύης Ίντρι να διατάξει την απομάκρυνση της πολεμικής αεροπορίας των ΗΠΑ από τη βάση Wheelus Field στη Τρίπολη και την παραίτηση των αμερικανικών εταιριών πετρελαίου από την αναζήτηση πετρελαίου στην έρημο Σαχάρα. Η απάντηση της Ουάσινγκτον ήταν ότι η παραπάνω βάση και ο Κόλπος του Άντεν είναι μέρος του δυτικού αμυντικού συστήματος και παραμένει το προπύργιο του μη κομμουνιστικού κόσμου της περιοχής.²³

Στις 15 Απριλίου επιδόθηκε στο πρόεδρο εκτίμηση της CIA για τις πιθανές επιπτώσεις της πώλησης 500 αρμάτων μάχης στο Ισραήλ. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές πιθανή πώληση του παραπάνω εξοπλισμού θα προκαλούσε αύξηση της καχυποψίας των Αιγυπτίων για αμερικανοισραηλινή συμπάθεια και αντιπάθεια απέναντι στους ίδιους. Αρκετές αραβικές χώρες πιθανόν να προέβαιναν σε παρενοχλήσεις αμερικανικών διπλωματικών αποστολών στις χώρες τους. Απο τη πλευρά του Ισραήλ η κίνηση αυτή θα τόνωνε τη πεποίθηση ότι οι ΗΠΑ αρχίζουν να τάσσονται υπέρ τους στις διενέξεις τους με τους Άραβες.²⁴

Στις 6 Μαΐου η CIA παρακολουθώντας τη συμπεριφορά του Nasser εκτιμούσε ότι αντικειμενικός του σκοπός ήταν η δημιουργία μιας νέας τάξης πραγμάτων στον αραβικό κόσμο υπό την εξουσία του σε όλη την περιοχή της Μέσης Ανατολής, οικοδομώντας με τον τρόπο αυτό μια ισχυρή Αίγυπτο. Ένα καθεστώς όπου δεν θα επιτρεπόταν δυτική επιρροή εφόσον οι φιλοισραηλινές τάσεις από τις ΗΠΑ ήταν εμφανείς στο Nasser, ενώ ταυτόχρονα θα συνέχιζε να ασκεί επιρροή στις υπόλοιπες αραβικές χώρες με στόχο την από κοινού προσπάθεια για απομάκρυνση δυτικών επιρροών από την περιοχή.²⁵ Στο τέλος του μήνα ο LBJ προχώρησε στη μεταφορά αρμάτων μάχης από τη Δυτική Γερμανία στο Ισραήλ.²⁶

Στις 20 Μαΐου 1964 ο πρόεδρος Johnson έστειλε εκ νέου επιστολή στο Nasser, στην οποία κατέγραφε την ευχαρίστησή του για την υποστήριξη του περιορισμού των πυρηνικών δοκιμών. Τον διαβεβαίωνε ότι και οι ΗΠΑ υποστηρίζουν τη διατήρηση

²²Little Douglas (1999), «Nasser Delenda Est, Lyndon Johnson, the Arabs, and the 1967 Six-Day War», στο: Brands H. W (εκδ), *The Foreign Policies of Lyndon Johnson*, Texas A&M University Press, United States, σελ 150.

²³ Little Douglas (1999), σελ 151.

²⁴ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v18/d42#fn1>.

²⁵ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v18/d51#fn1>.

²⁶ Bar – Simav – Tov Yaacov, σελ 238.

της ειρήνης σε διεθνές επίπεδο και ότι κινήσεις σαν και αυτή προάγουν το πνεύμα συνεργασίας και κοινής προσπάθειας για την προώθηση αυτού του πνεύματος και στις υπόλοιπες χώρες όπως η Ρωσία και το Ηνωμένο Βασίλειο.²⁷

Κατά την επίσκεψη του τον Ιούνιο του 1964 στις ΗΠΑ, ο Eshkol ζήτησε βοήθεια από τις ΗΠΑ σε επικείμενη επίθεση των Αράβων υπό την υποστήριξη των Ρώσων με την παροχή επιπλέον αρμάτων μάχης τύπου Patton M-48 και μαχητικών αεροσκαφών Skyhawk, ενώ ταυτόχρονα διαβεβαίωσε ότι η χρήση του πυρηνικού αντιδραστηρίου της Dimona, θα εξυπηρετούσε ειρηνικούς σκοπούς.²⁸ Ο Johnson από τη μεριά του, δεν προχώρησε σε ικανοποίηση των αιτημάτων του Eshkol. Ωστόσο συμφώνησε να υπάρχει άμεση επαφή με τον Έκτο Στόλο και το ναυτικό του Ισραήλ. Παράλληλα το Υπουργείο Εξωτερικών επιδίωκε να διατηρηθεί η πώληση πετρελαίου από αραβικές χώρες στους συμμάχους στην Ευρώπη σε χαμηλές τιμές, όπως γινόταν μέχρι τότε, με αποτέλεσμα να ανησυχεί για τις προαναφερθείσες πωλήσεις εξοπλισμών στο Ισραήλ.

Κατά τη διάρκεια του δευτέρου μισού του 1964 οι σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Αιγύπτου χειροτέρευαν. Η παρουσία 70.000 Αιγυπτίων στρατιωτών στην Υεμένη και οι προκλητικές αναγγελίες του ράδιο Κάιρο εναντίον της Σαουδικής Αραβίας και της Ιορδανίας, έπειθαν ότι σκοπός του Nasser ήταν να οδηγήσει τις παραδοσιακές κυβερνήσεις και τα μοναρχικά καθεστώτα των χωρών του αραβικού κόσμου σε κατάρρευση. Ταυτόχρονα η CIA ενημέρωνε ότι ο Nasser επεδίωκε να υποκαταστήσει τη βρετανική παρουσία στην Αραβική Χερσόνησο και να θέσει υπο τη κατοχή του στρατιωτικές βάσεις που ελέγχονταν από δυτικές δυνάμεις, όπως ο Κόλπος του Άντεν.²⁹

Ο βασιλιάς Faisal της Σαουδικής Αραβίας είχε κουραστεί από την απραγία των ΗΠΑ στην Υεμένη και από τη στήριξη του Nasser προς τους παραστρατιωτικούς με στόχο την κατάλυση της κυβέρνησης, με αποτέλεσμα να στραφεί για βοήθεια τον Αύγουστο του 1964, προς τη Βρετανία. Η Βρετανία έχοντας περιορισμένες στρατιωτικές δυνάμεις και μην επιθυμώντας να έρθει σε περεταίρω ρήξη με το Nasser, αρνήθηκε την πρόταση αυτή.³⁰

Το Σεπτέμβριο του 1964 κατά τη διάρκεια της συνάντησης κορυφής των αραβικών χωρών, που έλαβε χώρα στην Αλεξάνδρεια, ο Nasser υποσχέθηκε να βοηθήσει τη νεοσυσταθείσα παλαιστινιακή οργάνωση Palestine Liberation

²⁷ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v18/d59#fn1>.

²⁸ Bar – Simav – Tov Yaacov, σελ 237.

²⁹ Little Douglas (1999), σελ 151.

³⁰ Petersen Tore T, σελ. 62.

Organization (PLO), η οποία είχε ως στόχο μέσω ανταρτοπολέμου να κάμψει το Ισραήλ και να εξασφαλίσει ακέραιο έδαφος για τους Παλαιστίνιους.

Την ίδια περίοδο το Υπουργείο Εξωτερικών έδειξε αρκετά ενοχλημένο όταν ο πρόεδρος Johnson ανακοίνωσε δημοσίως στο Weitzman Ινστιτούτο Επιστήμης ότι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ ξεκίνησαν συνομιλίες προκειμένου να συνεργαστούν στη χρήση πυρηνικής ενέργειας για μετατροπή θαλασσινού νερού σε πόσιμο, σε περιοχές όπου το πόσιμο νερό είναι ανεπαρκές και οι βροχοπτώσεις αμελητέες.³¹ Για την αποφυγή όξυνσης των πνευμάτων προσπάθησαν να καλύψουν τη δήλωση αυτή λέγοντας ότι η πρόσκληση για συνεργασία δεν αφορούσε μόνο το Ισραήλ αλλά όλες τις χώρες. Για ακόμη μια φορά ο Nasser θεώρησε ότι οι ΗΠΑ στρεφόταν εναντίον του προσωπικά και ότι ήταν από τους λίγους αριστερούς ηγέτες, ο οποίος δεν είχε προσκληθεί στην Ουάσιγκτον. Η δήλωση, ωστόσο, αυτή του προέδρου είχε ως στόχο να προσελκύσει τους ισραηλίτες ψηφοφόρους για τις επερχόμενες εκλογές του φθινοπώρου του 1964

Το Σεπτέμβριο ο Lucious Battle αναλαμβάνοντας πρέσβης των ΗΠΑ στο Κάιρο και αξιολογώντας την κατάσταση που επικρατούσε στην περιοχή, προέτρεπε την Ουάσιγκτον να μην αντιδράει υπερβολικά στις προκλήσεις του Nasser, αλλά να διατηρεί ένα πιο συγκρατημένο ύφος.³²

Με τη νίκη του στις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου του 1964, και έχοντας αποσπάσει την υποστήριξη του 90% των ισραηλινών ψηφοφόρων, ο LBJ προχώρησε σε πιο άμεσες επαφές με τους επικεφαλής της εβραϊκής κοινότητας, τους οποίους και άκουγε κάθε φορά που ανέκυπτε ανησυχία στη περιοχή του Ισραήλ. Διακεκριμένα στελέχη της κυβέρνησης όπως ο αντιπρόεδρος Humphrey, ο πρέσβης στον ΟΗΕ Goldberg, ο Rostow, είχαν φιλοισραηλινές τάσεις³³. Πρωταρχική επομένως τακτική του Λευκού Οίκου συνέχιζε να είναι η διατήρηση της εβραϊκής κοινότητας στο στρατόπεδο του και η εξουδετέρωση της κριτικής για το πόλεμο του Vietnam.

Την ίδια περίοδο στέλεχος του Υπουργείου Εξωτερικών παραπανούμενο στην πρεσβεία του Ισραήλ δήλωνε ότι είχε δημιουργηθεί μια εικόνα του Nasser από τους ισραηλινούς των ΗΠΑ, που τον παρουσίαζε ως τον Χίτλερ του Νείλου. Ο πρέσβης απαντώντας τόνισε ότι το Ισραήλ δεν ήλεγχε τους ισραηλινούς των ΗΠΑ καθώς δεν ήταν προτεραιότητα της κυβέρνησης. Παράλληλα, ο αντιπρόεδρος προσπαθούσε να εξηγήσει στον αιγύπτιο πρέσβη τη πολιτική σπουδαιότητα για τις ΗΠΑ της ύπαρξης μια καλά οργανωμένης εβραϊκής κοινότητας. Το Υπουργείο Εξωτερικών από την πλευρά του συμβούλευε τον πρόεδρο να σταθεροποιήσει τις σχέσεις με την Αίγυπτο

³¹ Lazarowiz Arlene, σελ 44.

³² Little Douglas (1999), σελ 151.

³³ Lazarowiz Arlene, σελ 38.

και λίγο πριν την επίσκεψη του Eshkol στην Ουάσιγκτον, τον προέτρεψε να συναντηθεί και με τον αιγύπτιο πρέσβη στις ΗΠΑ.³⁴ Ο Nasser από την πλευρά του επιθυμούσε να μην αναζωπυρώσει την αραβοισραηλινή διένεξη, εκτός αν το Ισραήλ άρχιζε την παραγωγή πυρηνικών όπλων.

Εν τω μεταξύ το Ισραήλ συνέχιζε να ζητάει περαιτέρω προμήθεια εξοπλισμών περιπλέκοντας την πολιτική του LBJ που επιθυμούσε τη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων. Ο πρόεδρος έστειλε δυο απεσταλμένους του στο Ισραήλ εξηγώντας τη πολιτική του λέγοντας ότι οι ΗΠΑ παραμένουν υποστηρικτές του Ισραήλ, αλλά στην παρούσα περίοδο επιτακτική ανάγκη είναι να διατηρηθεί η ισορροπία στη περιοχή, προκειμένου να αποτραπεί πιθανή προσκόληση των Αράβων στους Ρώσους. Το Ισραήλ θα έχει τα άρματα που συμφωνήθηκαν χωρίς όμως να εκτεθούν οι ΗΠΑ σε πολιτικό ρίσκο. Το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Άμυνας και η CIA παρέμειναν αντίθετα σε αυτή την πώληση φοβούμενοι αντιαμερικανικό ρεύμα από τις αραβικές χώρες.³⁵ Παράλληλα πρέσβευαν πως μια τέτοια κίνηση θα είχε επιπτώσεις στις σχέσεις με τις υπόλοιπες αραβικές χώρες, οι οποίες είχαν τα 2/3 σε αποθέματα πετρελαίου στο κόσμο μεταβάλλοντας τη μέχρι τότε κατάσταση του Ψυχρού Πολέμου.

Ο Nasser από τη μεριά του προσπαθούσε να διατηρήσει τις παλαιστινιακές πολιτικές αρχές υπό τον έλεγχό του, επειδή θεωρούσε ότι οι Άραβες θα ήταν έτοιμοι να πολεμήσουν το Ισραήλ έπειτα από τρία με πέντε χρόνια. Ωστόσο υποστήριξε τη δημιουργία του PLO, κατά τη διάρκεια συνάντησης κορυφής των αραβικών χωρών στο Κάιρο, αλλά δεν επέτρεπε να δρα με έδρα το Κάιρο. Οι παλαιστίνιοι δρούσαν από το Λίβανο, τη Συρία και την Ιορδανία. Το Ισραήλ απαντούσε σθεναρά στις όποιες επιθέσεις προωθώντας δυνάμεις στις αποστρατικοποιημένες περιοχές κατά μήκος της γραμμής ανακωχής με τη Συρία, όπου ο έλεγχος των υδάτων ήταν σε συνεχή διένεξη.³⁶

Το Νοέμβριο του ίδιου έτους ο Nasser καταδίκασε την παρέμβαση των ΗΠΑ στο Κονγκό. Ταυτόχρονα με τις δηλώσεις αυτές αφρικανοί φοιτητές κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας τους στο Κάιρο για την εισβολή στο Κονγκό, έκαψαν μια βιβλιοθήκη της υπηρεσίας πληροφοριών των ΗΠΑ, χωρίς ο Nasser να πάρει θέση. Επιπρόσθετα, τον Δεκέμβριο αιγυπτιακά MIG, κατέρριψαν αεροσκάφος που ανήκε στον Τεξανό John Mecom, ιδιοκτήτη πετρελαιοπηγών και φίλο του LBJ, σκοτώνοντας τον πιλότο

³⁴ Lazarowiz Arlene, σελ 44.

³⁵ Lazarowiz Arlene, σελ 36.

³⁶ Tyler Patrick, σελ. 75.

και έναν αμερικανό γεωλόγο.³⁷ Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο Battle προειδοποίησε τον Nasser ότι η παροχή αλευριού στην Αίγυπτο και η συνέχιση του προγράμματος PL-480 θα καθίστατο αδύνατη. Η απάντηση του Nasser ήταν εξοργιστική: «Οποιοσ δεν αποδέχεται τις πολιτικές μας δεν μπορεί να μας απειλεί και αυτό το οποίο σίγουρα μπορεί να κάνει, είναι να πάει να πιγεί.» και «Αν η Μεσόγειος δεν είναι ικανή να καταπραύνει τη δίψα τους, μπορούν να συνεχίσουν και προς την Ερυθρά θάλασσα».³⁸

Με τον τρόπο αυτό προσπαθούσε ο Nasser να αποδείξει ότι ο στόχος των ΗΠΑ ήταν επεκτατικός στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ταυτόχρονα, ο Nasser εξακολουθούσε να υποστηρίζει κινήματα για εθνική απελευθέρωση σε περιοχές όπως η Παλαιστίνη και το Κονγκό. Χαρακτηριστικές ήταν οι δηλώσεις του Nasser στα τέλη του Δεκεμβρίου του 1964: «Θα κόψουμε τις γλώσσες όσων μιλούν άσχημα για εμάς» και «Δεν πρόκειται να δεχθούμε γκανγκστερισμούς από καουμπόυς».³⁹

1.3 Κλιμάκωση των χειρισμών της Μέσης Ανατολής και εκδήλωση των πρώτων εντάσεων στη περιοχή (Περίοδος 1965- 1966)

Μέχρι το 1965 η CIA προειδοποιούσε ότι το θέμα των παλαιστινίων προσφύγων, που άρχισαν να εκπροσωπούνται από την PLO, ήταν δυνατόν να οδηγήσει στις μεγαλύτερες αραβοισραηλινές συγκρούσεις μέχρι τότε. Μια πιθανή επίσης μεταστροφή του βασιλιά της Ιορδανίας, από το στρατόπεδο των ΗΠΑ στο στρατόπεδο της Ρωσίας, θα οδηγούσε σε αποσταθεροποίηση της περιοχής και το καθεστώς θα άλλαζε.⁴⁰

Τον Ιανουάριο του 1965 ο LBJ αρνήθηκε την πρόταση του Υπουργείου Εξωτερικών που ήταν η αποστολή ενός σμήνους αεροσκαφών στην Ιορδανία. Αναλογιζόμενος τις εσωτερικές ανησυχίες,⁴¹ ωστόσο, αποφάσισε να την προμηθεύσει με άρματα μάχης Patton M-48, προκειμένου να μην προσχωρήσει στη σοβιετική πλευρά.⁴² Αυτό που επιθυμούσε ήταν να μην αντιδράσει η εβραϊκή κοινότητα του Capitol Hill και έρθει σε ρήξη με τον ίδιο. Αν το Ισραήλ αντιδρούσε σε μια πιθανή πώληση αεροσκαφών, τότε ο ίδιος δεν είχε σκοπό να προχωρήσει στη

³⁷ Little Douglas (1999), σελ 151.

³⁸ Little Douglas (1999), σελ 152.

³⁹ Little Douglas (1999), σελ 152.

⁴⁰ Lazarowiz Arlene, σελ 46.

⁴¹ Lazarowiz Arlene, σελ 47.

⁴² Bar – Simav – Τον Yaacov, σελ 238.

πώληση. Ο μοναδικός λόγος που βοήθουσε την Ιορδανία ήταν ότι δεν επιθυμούσε να υπεισέλθει στη σφαίρα επιροής των Ρώσων.⁴³ Ταυτόχρονα τόσο ο Λευκός Οίκος όσο και το Υπουργείο Εξωτερικών ήρθαν σε άμεση επαφή με τη κυβέρνηση του Ισραήλ ζητώντας την να πείσει την εβραϊκή κοινότητα να μην αντιδράσει.

Την ίδια περίοδο η Δυτική Γερμανία περιόρισε τις μετακινήσεις εξοπλισμών προς το Ισραήλ φοβούμενη ότι η Αίγυπτος θα αναγνώριζε την Ανατολική Γερμανία. Το Ισραήλ ύστερα από σκληρές διαπραγματεύσεις δέχθηκε να επιθεωρηθεί για τους πυρηνικούς αντιδραστήρες του και δεσμεύθηκε να μην είναι η πρώτη χώρα που θα εισάγει πυρηνικά όπλα στη Μέση Ανατολή.⁴⁴

Παράλληλα ο βρετανός Υπουργός Άμυνας Dennis Healey τόνιζε ότι αν και η Βρετανία έχει σημαντικά οικονομικά ενδιαφέροντα στη περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Ασίας, η στρατιωτική ισχύς δεν ήταν το καταλληλότερο μέσο για την προάσπισή τους και αδυνατούσε από μόνη της να δικαιολογήσει μεγάλο όγκο αμυντικών δαπανών. Επίσης πρόσθετε ότι αν η Βρετανία επιθυμούσε να διατηρήσει τις παρούσες ικανότητές της εκτός Ευρώπης, η πίεση θα ήταν αρκετά μεγάλη δεδομένων των εγχώριων οικονομικών στενοτήτων και των διεθνών υποχρεώσεων της.⁴⁵

Ο Σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ Mc George Bundy, προώθησε αναφορά της CIA στον πρόεδρο με τις προκλητικές δηλώσεις του Nasser. Η CIA θεωρούσε ότι η αμερικανική βοήθεια δεν πρόκειται να καθορίσει τη πολιτική της Αιγύπτου και ούτε να κάμψει τις φιλοδοξίες της για υποστήριξη των κινημάτων απελευθέρωσης των προαναφερθέντων χωρών. Όλα τα παραπάνω γεγονότα οδήγησαν τον πρόεδρο να δηλώσει στα μέλη του Κογκρέσου ότι δεν επιθυμούσε να ανανεώσει το πρόγραμμα παροχής βοήθειας σε τρόφιμα στην Αίγυπτο. Ωστόσο, ο Rusk πρότεινε να συνεχιστεί το πρόγραμμα μέχρι τον Ιούλιο χωρίς όμως να προβεί ο πρόεδρος σε καινούριες συμφωνίες.⁴⁶

Ο κλιμακούμενος περιορισμός της βοήθειας σε προμήθεια σιτηρών από τις ΗΠΑ στην Αίγυπτο τις αρχές του 1965, σε συνδυασμό με την προώθηση εξοπλισμού στο Ισραήλ και σε άλλες αραβικές χώρες της Μέσης Ανατολής προσκείμενες στη Δύση, οδήγησε αιγύπτιους αξιωματούχους να πιστεύουν ότι ο LBJ ήταν

⁴³ Lazarowiz Arlene, σελ 47.

⁴⁴ Bar – Simav – Tov Yaacov, σελ 238.

⁴⁵ Petersen Tore T, σελ. 65.

⁴⁶ Little Douglas (1999), σελ 152.

αποφασισμένος να ανατρέψει τόσο το καθεστώς της Αιγύπτου όσο και των υπολοίπων αραβικών χωρών που δεν ήταν στη σφαίρα επιρροής του.⁴⁷

Ο Nasser αναλογιζόμενος τις κινήσεις των ΗΠΑ, αποφάσισε να διατηρήσει την ίδια πολιτική με τα δύο προηγούμενα έτη. Όχι μόνο συνέχισε να καταδικάζει την αμερικανική παρέμβαση στο Κονγκό, αλλά προέβη και σε προκλητική κίνηση προσκαλώντας το Φεβρουάριο τον Τσε Γκεβάρα στο Κάιρο. Ταυτόχρονα, συμφώνησε να συνεχίσει τη προμήθεια οπλισμού στους επαναστάτες του Κονγκό, επιδιώκοντας με τον τρόπο αυτό να ανατρέψει το φιλοαμερικανικό καθεστώς στη Κινσάσα. καθώς και να ενισχύσει και να υποστηρίξει τον PLO και το κίνημα FLOSY, μιας ομάδας ανταρτών φιλόσοβιετικών που επιδίδονταν σε ανταρτοπόλεμο εναντίον των Βρετανών στο Άντεν.⁴⁸

Ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Dean Rusk και ο Υφυπουργός Εξωτερικών George Ball προσπάθησαν να διατηρήσουν τις επαφές με το Κάιρο. Το Μάιο του 1965 ο πρόεδρος έστειλε επιστολή στο Nasser ενημερώνοντάς τον ότι οι ΗΠΑ σε καμία περίπτωση δεν θα πωλούσαν εξοπλισμό ο οποίος θα έδινε στρατιωτικό πλεονέκτημα στη μία πλευρά έναντι της άλλης.⁴⁹

Τον Αύγουστο του 1965 ο Burns πληροφορούσε το Υπουργείο Εξωτερικών, ότι θα έπρεπε να πάψει η χρήση της Επιτροπής μεταξύ ΗΠΑ και Ιορδανίας για ανταλλαγή πληροφοριών, δεδομένου ότι η τελευταία φοβόταν τις πιθανές πολιτικές αναταράξεις καθώς και την πιθανή δημοσιοποίηση εγγράφων από το Ισραήλ.⁵⁰ Οι ΗΠΑ άρχισαν να ανησυχούν ότι η Μέση Ανατολή θα οδηγούνταν σε καταστάσεις ανάλογες με την κρίση του Σουέζ το 1956, καθώς ρώσοι σύμβουλοι άρχισαν να διεισδύουν σε εσωτερικούς κύκλους της Αιγύπτου, της Συρίας και της Υεμένης.⁵¹

Ο LBJ από το Σεπτέμβριο του 1965 παρείχε το ποσό του 1 δις δολλαρίων για τη διάσωση της στερλίνας, συμπεριλαμβανομένης μιας κοινοπραξίας που αποτελούνταν από τις χώρες Αυστρία, Βέλγιο, Καναδά, Ιταλία, Σουηδία, Δυτ. Γερμανία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Ελβετία. Επιπρόσθετα, έπεισε τους Δυτικούς Γερμανούς για μεγαλύτερη συνεισφορά στο βρετανικό στρατό. Η βοήθεια ανερχόταν στα 40 εκατ. δολλάρια και 72 εκατ. στερλίνες.⁵² Οι κινήσεις αυτές του LBJ

⁴⁷ Gerges Fawaz A., (2003), «The 1967 Arab-Israeli War, U.S. Actions and Arab Perceptions», στο: Lesch David W. (εκδ), *The Middle East and the United States*, εκδ. Westview Press: Trinity University σελ. 193.

⁴⁸ Little Douglas (1999), σελ. 153.

⁴⁹ Lazarowiz Arlene, σελ 45.

⁵⁰ Bunch Clea Lutz, σελ. 59.

⁵¹ Little Douglas (1999), σελ. 153.

⁵² Petersen Tore T, σελ. 70.

αποτελούσαν μέρος της στρατηγικής του η οποία επέτρεπε τους Βρετανούς να συμμετέχουν στη πώληση εξοπλισμών στη Σαουδική Αραβία.

Τον Οκτώβριο του 1965 η επιτροπή για την Αμυντική και Υπεραντλαντική Πολιτική δήλωνε ότι η Βρετανία δεν θα είχε καμία αντίρρηση σε περίπτωση κατοχής του Άντεν και της Σαουδικής Αραβίας από το Nasser. Με το τρόπο αυτό η Βρετανία κατάφερε να πείσει τις ΗΠΑ να αποδεχθούν την αμυντική έκθεση του Ιανουαρίου του 1966 για εγκατάληψη της βάσης του Άντεν και να έρθουν σε συμφωνία για την αγορά των αεροσκαφών F111A. Ο Healey, για να εξοικονομήσει πιστώσεις, ακύρωσε τη παραγωγή του αεροσκάφους TSR-2 με σκοπό την αγορά του φθηνότερου F111A. Για τον LBJ η κίνηση αυτή δήλωνε ότι η Βρετανία σκόπευε να παίξει αποφασιστικό ρόλο ανατολικά του Σουέζ.⁵³

Το Δεκέμβριο του 1965 η Σαουδική Αραβία σύναψε συμφωνία με τη Βρετανία και τις ΗΠΑ, για την αγορά ενός αντιεραπορικού αμυντικού συστήματος συμπεριλαμβανομένων πυραύλων εδάφους – αέρος HAWK, ελαφρών βρετανικών μαχητικών αεροσκαφών, συστημάτων επικοινωνίας και παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών από το βρετανικό στρατό. Η συμφωνία αυτή ανερχόταν στο ποσό των 400 εκατ. δολλαρίων, τη μεγαλύτερη που είχε συνάψει η Βρετανία με χώρα της Μέσης Ανατολής.⁵⁴

Ο LBJ αναλογιζόμενος την απραγία που χαρακτήριζε τους χειρισμούς του με τον Nasser το προηγούμενο έτος και για να αναβιώσει τις ομαλές σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Αιγύπτου, καθώς και για να παρακωλύσει την είσοδο των Αιγυπτίων στη σφαίρα επιρροής τω Ρώσων, κάλεσε το Φεβρουάριο του 1966 στο Λευκό Οίκο τον Anwar Sadat, έναν από τους πιο στενούς συνεργάτες του Nasser.⁵⁵ Ο LBJ προσπάθησε στη συνάντηση αυτή να ενθαρρύνει το προσκεκλημένο του. Του υπενθύμισε βέβαια ότι δεν συμπλέουν οι απόψεις των δύο χωρών στα θέματα του Ισραήλ, του Κονγκό και της Υεμένης, παρόλα αυτά οι σχέσεις τους δύνανται να βελτιωθούν και του τόνισε ότι όποτε η Αίγυπτος έχει πρόβλημα, μπορεί να ενοχλήσει τις ΗΠΑ χωρίς βέβαια αυτό να γίνεται γνωστό στην ευρύτερη διεθνή σκηνή. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ θεώρησε ότι η συνάντηση πήγε πολύ καλά. Απο τη πλευρά του Sadat όμως δεν γνωρίζουμε τις αντιδράσεις, διότι δεν έχουν δημοσιευθεί τα επίσημα έγγραφα της συνάντησης.⁵⁶

⁵³ Petersen Tore T, σελ. 69.

⁵⁴ Petersen Tore T, σελ. 69.

⁵⁵ Little Douglas (1999), σελ. 154.

⁵⁶ Little Douglas (1999), σελ. 154.

Ο χειρισμός όμως αυτός του LBJ δεν πρόλαβε να οδηγήσει σε ευοίωνα αποτελέσματα καθώς, ο Nasser τον Απρίλιο κάλεσε τους Vietkong να ανοίξουν πρεσβεία στο Κάιρο. Τον Μάιο ο πρόεδρος πληροφορήθηκε από έκθεση της CIA ότι ο Nasser επιτιθόταν ανοιχτά στο Σάχη του Ιράν γεγονός που πιθανότατα να δημιουργούσε προβλήματα στη διαμετακόμιση δια μέσου των στενών του Hormouz στο Ιράν. Στο τέλος του ίδιου μήνα έκθεση της CIA, ανέφερε ότι υποπτευόταν πως το Κρεμλίνο ήταν έτοιμο να συνεργαστεί πιο στενά με το Nasser.⁵⁷

Στη Συρία ένα αριστερό στρατιωτικό πραξικόπημα έφερε στην εξουσία μια φιλο-σοβιετική κυβέρνηση του κόμματος των Baath. Ο νέος πρόεδρος Nureddin Atassi, δήλωνε ότι επιθυμούσε έναν ολοκληρωτικό πόλεμο για τη πλήρη εξουδετέρωση του Ισραήλ. Ο υπουργός άμυνας του δήλωνε ότι η Συρία δεν θα δεχόταν ποτέ τη σύναψη ειρήνης. Ταυτόχρονα, ο νέος υπουργός άμυνας των σοβιετικών, Marshal Grechko, ενθάρρυνε τις ριζοσπαστικές αραβικές χώρες να στρατευθούν ενάντια των ΗΠΑ και του Ισραήλ.⁵⁸

Ο πρέσβης των ΗΠΑ στο Κάιρο, Luscious Battle, που παρακολουθούσε από κοντά τις ενέργειες του Nasser, παρατηρούσε την αριστερή στροφή του το τελευταίο διάστημα. Παρόλο που κάποιοι σύμβουλοί του θεωρούσαν ότι η αναπροσαρμογή στη συμφωνία των σιτηρών θα αποτελούσε την απαρχή για την αλλαγή στις σχέσεις των δύο χωρών, ο Battle θεωρούσε ότι οι σχέσεις των δύο χωρών οδηγούνταν σε ρήξη.⁵⁹ Παράλληλα, νεαροί Παλαιστίνιοι που γαλουχήθηκαν με ριζοσπαστικές ιδέες κατά τη διάρκεια φοίτησής τους στο Κάιρο και στο Αμμάν, ανάμεσα τους και ο Arafat, απαιτούσαν από τις κυβερνήσεις των χωρών τους να πολεμήσουν το Ισραήλ.⁶⁰

Ανάλογη ήταν και η θέση του Rostow, ο οποίος ανέφερε στο πρόεδρο ότι ο Nasser ζητούσε εκ νέου σύναψη συμβολαίου ύψους 150 εκατομμυρίων δολλαρίων για τη παροχή σιτηρών. Ωστόσο, το Υπουργείο Εξωτερικών και το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, προτίμησαν να πωλήσουν δημητριακά στην Αίγυπτο στους ίδιους όρους με το πρόγραμμα των σιτηρών. Ο Rostow δήλωνε ότι αποφασίσαν να προβούν σε αυτή την απόφαση με αρκετή δυσαρέσκεια, αλλά η συμπεριφορά του Nasser στην Υεμένη και στη Σαουδική Αραβία παρέμενε προκλητική και αντίθετη με αυτή των ΗΠΑ. Η κατάσταση με τους Viet-Kong παρέμενε η ίδια και ο ίδιος δημόσια τόλμησε

⁵⁷ Little Douglas (1999), σελ. 154.

⁵⁸ Tyler Patrick, σελ. 75.

⁵⁹ Little Douglas (1999), σελ. 155.

⁶⁰ Tyler Patrick, σελ. 75.

να μην ανανεώσει το πρόγραμμα PL-480. Γενικότερα όλη του η στάση δεν έδειχνε διαθέσεις γεφύρωσης του ρήγματος το οποίο ο ίδιος είχε δημιουργήσει.⁶¹

Και ενώ αυτά συνέβαιναν στο πρώτο μισό του 1966, στο δεύτερο μισό παρατηρήθηκε ένα έντονο κύμα ριζοσπαστικού αραβικού εθνικισμού, το οποίο ερχόταν σε έντονη αντιπαράθεση με φίλους και συμμάχους των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή. Στη Συρία το κόμμα των Baath προσκαλούσε το Nasser να αναλάβει την ηγεσία όλου του αραβικού κόσμου και ενθάρρυνε τον PLO να εντείνει τον αγώνα εναντίον του Ισραήλ. Ο LBJ δήλωνε ξεκάθαρα ότι κάθε χώρα είναι υπεύθυνη τόσο για χτυπήματα από παράνομες οργανώσεις και επαναστατικά κινήματα, που δρουν στο εσωτερικό της και εναντίον των γειτόνων της όσο και για χτυπήματα του στρατού της εναντίον των γειτόνων της. Ταυτόχρονα, οι σύμβουλοί του δήλωναν ότι είχε παρατηρηθεί παρουσία των Ρώσων όχι μόνο στο Κάιρο αλλά και στη Δαμασκό.⁶²

Στις αρχές του Νοεμβρίου του 1966 μια ισραηλινή περίπολος έπεσε σε νάρκη με αποτέλεσμα να σκοτωθούν τρεις στρατιώτες. Τα χαράματα της 13ης Νοεμβρίου 1966 μια δύναμη 400 ισραηλινών στρατιωτών και 60 θωρακισμένα οχήματα διέσχισαν τα σύνορα και εισήλθαν στην Ιορδανία στη περιοχή της Δυτικής Όχθης στο χωριό Samu, που ελεγχόταν από Ιορδανούς, και το οποίο βοηθούσε την οργάνωση Fatah.⁶³ Οι στρατιώτες περικύκλωσαν το χωριό, διέταξαν τους κατοίκους να το εκκενώσουν και ξεκίνησαν να κατεδαφίζουν με εκρηκτικά τα οικήματα καταστρέφοντας τα ολοσχερώς. Ωστόσο, μια δύναμη 100 ιορδανών στρατιωτών αντιστάθηκε σθεναρά, με αποτέλεσμα να εξελιχθεί σε μάχη σώμα με σώμα. Με το τέλος της σύγκρουσης τρεις χωρικοί δεκαπέντε ιορδανοί, δέκα ισραηλινοί στρατιώτες και ο επικεφαλής τους σκοτώθηκαν. 96 χωρικοί τραυματίστηκαν και πάνω από 100 οικίες καταστράφηκαν ολοσχερώς. Η κίνηση αυτή θεωρήθηκε από τους Ισραηλινούς ότι θα ωθούσε το βασιλιά Hussein να αποτρέψει τη δραστηριότητα της Fatah.⁶⁴ Ωστόσο η ενέργεια αυτή πυροδότησε αλληλοκατηγορίες μεταξύ των Αράβων. Ο Nasser υπέγραψε αμοιβαία βοήθεια με το καθεστώς της Συρίας, δηλώνοντας ότι η Αίγυπτος θα επιτιθέταν στο Ισραήλ από το Νότο αν το Ισραήλ επιτιθέταν στη Συρία.⁶⁵

Πρόσφατες πληροφορίες από τα έγγραφα της προεδρικής βιβλιοθήκης του LBJ αποκάλυψαν ότι η επίθεση στο Samu αποτέλεσε το πρώτο κρίκο της αλυσίδας λαθός υπολογισμών και λάθος αντιλήψεων τα οποία οδήγησαν σταθερά στην έκρηξη του

⁶¹ Little Douglas (1999), σελ. 156.

⁶² Little Douglas (1999), σελ. 156.

⁶³ Bunch Clea Lutz, σελ. 55.

⁶⁴ Bunch Clea Lutz, σελ. 55.

⁶⁵ Tyler Patrick, σελ. 75.

πολέμου των έξι ημερών. Η επίθεση στο Samu κλόνησε αρκετά την εμπιστοσύνη του βασιλιά στην ισραηλινή κυβέρνηση και τις βλέψεις που είχε για τη Δυτική Όχθη. Ταυτόχρονα άρχισε να αμφισβητεί πιθανή παρέμβαση των ΗΠΑ για συμπαράσταση της Ιορδανίας έναντι των ισραηλινών.⁶⁶ Η εξωτερική πολιτική του άρχισε να αναθεωρείται και να αναζητά νέες εναλλακτικές λύσεις στο πολιτικό πρόβλημα του Ισραήλ και της Παλαιστίνης. Η στροφή του προς τον Nasser αποτελούσε την απόγνωσή του σε μία κατάσταση την οποία δύσκολα θα μπορούσε να χειριστεί μόνος του

Την επόμενη της επιδρομής ο βασιλιάς Hussein εκμυστηρεύτηκε στον Burns ότι από το 1963 είχε μυστικές επαφές με το Ισραήλ και ότι η επίθεση αποτελούσε προδοσία σε ό,τι προσπαθούσε τα τελευταία αυτά τρία χρόνια να θεμελιώσει στις σχέσεις των δύο χωρών. Ο Burns δήλωνε στο Υπουργείο Εξωτερικών τα όσα είχε συνομιλήσει με το βασιλιά και σημείωνε ότι θα ήταν δύσκολο για τις ΗΠΑ, σε περίπτωση ανάλογων περιστατικών να αποτρέψουν πιθανή σύγκρουση των δύο χωρών στην περιοχή της Δυτικής Όχθης. Ο Rostow πρόσθεσε ότι οι ενέργειες θα έπρεπε να παραμείνουν γνωστές σε κλειστό κύκλο. Το Υπουργείο Εξωτερικών πρότεινε την παύση προώθησης εξοπλισμού στο Ισραήλ, αλλά αυτό κατά τον Rusk πιθανόν να έβλαπτε και άλλες συμφωνίες εξοπλισμών στη περιοχή.⁶⁷

Τελικά, ο πρόεδρος έστειλε επιστολή στο βασιλιά με την οποία εξέφραζε τη θλίψη του για τα γεγονότα και του διαβεβαίωνε ότι πιθανές βλέψεις των Ισραηλινών για την Δυτική Όχθη δεν τις θεωρούσε βάσιμες. Επιπρόσθετα, τόνιζε ότι οι ΗΠΑ αποσαφήνισαν στις χώρες της Μέσης Ανατολής πως η προσπάθεια για όξυνση της κατάστασης στη γραμμή ανακωχής τις εύρισκε κατηγορηματικά αντίθετες.⁶⁸ Αναλυτές της CIA υποστήριζαν ότι ακόμη και αν το καθεστώς της Ιορδανίας δεν επηρεαστεί από το περιστατικό στο Samu, η εικόνα του βασιλιά θα έχει ήδη αμαυρωθεί. Ο βασιλιάς εξακολουθούσε να πιέζει την Ουάσιγκτον για παραλαβή εξοπλισμών και δήλωνε στον Burns, πως προτιμότερο ήταν να πολεμήσει τους εχθρούς του παρά να αντιμετωπίσει το λαό του. Παρόλο που το Υπουργείο Εξωτερικών αποθάρρυνε το βασιλιά στα αιτήματά του και τόνιζε ότι η Ιορδανία δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει το Ισραήλ και τους υπόλοιπους Άραβες εχθρούς της, ο LBJ ενέκρινε τη διάθεση ελαφρού εξοπλισμού μέχρι το τέλος του 1966, ενώ η προμήθεια σε αεροσκάφη Starfighters θα πραγματοποιούνταν εντός του 1967.⁶⁹

⁶⁶ Bunch Clea Lutz, σελ. 56.

⁶⁷ Bunch Clea Lutz, σελ. 62.

⁶⁸ Bunch Clea Lutz, σελ. 62.

⁶⁹ Bunch Clea Lutz, σελ. 64.

Στις 11 Δεκεμβρίου ο βασιλιάς προσκάλεσε τον Burns στην κατοικία του και του εξηγούσε ότι σε περίπτωση που οι ΗΠΑ δεν τον ικανοποιούσαν στα αιτήματα του για πώληση εξοπλισμού, είχε τρεις εναλλακτικές: Πρώτον, θα αναγκαζόταν να αναζητήσει βοήθεια από τη Ρωσία, δεύτερον και λιγότερο πιθανό να πράξει, ήταν να επιτεθεί εναντίον της Συρίας και της Αιγύπτου, και τρίτη πιο επικρατέστερη εναλλακτική να μετατρέψει τη Δυτική Όχθη σε στρατιωτικό προγεφύρωμα το οποίο θα καλούσε την PLO και τις αραβικές χώρες να το προστατέψουν. Ο Burns μετέφερε τη συζήτηση αυτή στο Υπουργείο Εξωτερικών τονίζοντας ότι ο βασιλιάς ζητούσε απεγνωσμένα την εύρεση λύσης προκειμένου να είναι σε θέση να αντισταθεί σθεναρά στις προκλήσεις του Ισραήλ. Η CIA, βλέποντας πως ο βασιλιάς δεν εμπιστεύεται τις υποσχέσεις των ΗΠΑ για βοήθεια, εξετάζε την πιθανότητα για συλλογική προώσπιση της Δυτικής Όχθης με τους υπολοίπους Άραβες, κατάσταση η οποία πιθανόν να προκαλούσε το Ισραήλ και να οδηγούσε σε διεθνή κρίση.⁷⁰

Οι παραπάνω εξελίξεις οδήγησαν τον πρόεδρο να καθησυχάσει το βασιλιά βεβαιώνοντας τον ότι ο Mc Namara θα συνομιλήσει με τον απεσταλμένο του για να συζητήσει τις λεπτομέρεις της αντίδρασης των ΗΠΑ, και ότι η παροχή εξοπλισμού θα άλλαζε τη στάση του βασιλιά για την εγκατάσταση μη ιορδανών στρατιωτών στην Ιορδανία. Με τον τρόπο αυτό ο Johnson προσπαθούσε να διατηρήσει τη σταθερότητα στη περιοχή και να εξασφαλίσει την ισορροπία δυνάμεων. Αμερικανοί κυβερνητικοί δεν άλλαξαν ουσιωδώς την άποψή τους για το Ισραήλ ωστόσο, άρχισαν να αναγνωρίζουν πιθανή αστάθεια στη Μέση Ανατολή. Μια γενικευμένη ένοπλη σύρραξη άρχισε να είναι πιο πιθανή καθώς, το καθεστώς του βασιλιά διαφαινόταν να αποτελεί έναν αδύναμο και ασταθές κρίκο μεταξύ του Ισραήλ και των περισσότερων αραβικών χωρών.⁷¹

Η Ιορδανία εξοπλίστηκε με F-104 Starfighters, ενώ το Ισραήλ με Skyhawk. Η κίνηση αυτή ήταν σκόπιμη για τη περαιτέρω διατήρηση της ισορροπίας ισχύος στη περιοχή. Ωστόσο η επιδρομή το Νοέμβριο του 1966 στο Samu, οδήγησε τις ΗΠΑ να δηλώσουν ότι το Ισραήλ εσκεμμένα κατέστρεψε την επένδυση των ΗΠΑ για τη σταθεροποίηση της κατάστασης στα σύνορα με την Ιορδανία και θα έπρεπε να ξεκινήσει ξανά την προσπάθεια συμβίωσης με τους Άραβες.⁷²

Σε όλη αυτή τη κατάσταση αναβρασμού στη Μέση Ανατολή ήρθε να προστεθεί και η επικείμενη αποχώρηση των Βρετανών από τη περιοχή. Το Υπουργείο Εξωτερικών των Βρετανών δήλωνε το Νοέμβριο του 1966 ότι θα παρέδιδε τη βάση

⁷⁰ Bunch Clea Lutz, σελ. 66.

⁷¹ Bunch Clea Lutz, σελ. 68.

⁷² Lazarowiz Arlene, σελ 49.

του Άντεν σε δεκαοχτώ μήνες. Στελέχη των ΗΠΑ δήλωναν ότι η στάση αυτή ήταν απερίσκεπτη, παράτολμη και ανώριμη. Οι ειδικοί του Λευκού Οίκου στα θέματα της Μέσης Ανατολής Wriggins και Saundert συμφώνησαν ότι οι σχέσεις των δύο χωρών έφθασαν σε κρίσιμο σημείο.

Μέχρι το τέλος του 1966 ο Nasser θεωρούσε ότι η αμερικανική εξωτερική πολιτική ήταν φιλο-ισραηλινή και αντι-αιγυπτιακή. Ο Saunders δήλωνε ότι οι ΗΠΑ δεν ήταν εξοργισμένες με το Nasser, αλλά δεν ανεχόταν άλλο τη συμπεριφορά του. Ο Battle δήλωνε ότι οι σχέσεις των δύο χωρών οδηγούνταν σε ανάλογη κατάσταση με εκείνη του 1957-58 και προειδοποιούσε τους προϊσταμένους του στην Ουάσιγκτον ότι η κατάσταση μεταξύ των δύο χωρών οδηγούνταν σε σημείο καμπίης.

1.4 Οι πρώτες ενδείξεις της έκρηξης του πολέμου (Άνοιξη 1967)

Οι ΗΠΑ προμήθευσαν τη διετία 1966-67 το Ισραήλ με 210 άρματα μάχης και 100 αεροσκάφη Skyhawk.⁷³ Η αλλαγή στις σχέσεις ΗΠΑ – Ισραήλ δεν οφειλόταν στο πολιτικό και στρατηγικό ενδιαφέρον του ρόλου του Ισραήλ, αλλά στην όξυνση των σχέσεων ΗΠΑ – Αιγύπτου λόγω της υποστήριξης των σοβιετικών προς την Αίγυπτο, τη Συρία και το Ιράκ καθώς και λόγω της διάχυτης απειλής των αιγυπτίων απέναντι σε συμμάχους των ΗΠΑ όπως η Ιορδανία και η Σαουδική Αραβία. Έτσι η σχέση των δύο χωρών εδραιώθηκε και χαρακτηρίστηκε από υποστήριξη μέσω συμβατικών όπλων και δέσμευσης των ΗΠΑ για υποστήριξη σε περίπτωση επίθεσης κατά του Ισραήλ.⁷⁴

Παρόλα τα παραπάνω την περίοδο εκείνη κανείς δεν περίμενε να ξεσπάσει πόλεμος στη περιοχή. Το Ισραήλ αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα και αυξημένη ανεργία. Ο Nasser είχε στείλει στην Υεμένη το 1/3 του στρατού του. Η οικονομία της Αιγύπτου ήταν πιεσμένη και η χώρα ήταν στα όρια της χρεωκοπίας. Είχε διακοπεί η προμήθεια σιταριού από τις ΗΠΑ και μια ομάδα επιχειρηματιών που επισκέφθηκαν το Nasser την άνοιξη του 1967 για να συζητήσουν την κατάσταση, ανέφεραν στο Λευκό Οίκο ότι ο Nasser ήταν σε απεγνωσμένη κατάσταση με τα τρόφιμα.⁷⁵

Και ενώ ο Battle προσπαθούσε να συνάψει ευνοϊκούς όρους για τη συνέχιση του προγράμματος PL-480, ο Nasser σε ραδιοφωνική του ομιλία αποκήρρυσε τη συνέχιση της συνεργασίας με τις ΗΠΑ στο παραπάνω πρόγραμμα. Ο Battle δήλωνε ότι όταν ο Nasser χρησιμοποιεί το μικρόφωνο μετατρέπεται σε ιδεοκράτη.

⁷³ Bar – Simav – Τον Yaacov, σελ 238.

⁷⁴ Bar – Simav – Τον Yaacov, σελ 239.

⁷⁵ Tyler Patrick, σελ. 73.

Ταυτόχρονα η CIA παρακολουθούσε τη χρήση χημικών όπλων από τον Nasser εναντίον των βασιλικών δυνάμεων στην Υεμένη με σκοπό να τον εκθέσουν στα μάτια του ΟΗΕ.

Οι σχέσεις των δύο χωρών δεν ήταν στην καλύτερη κατάσταση. Στην Υεμένη οι μυστικές υπηρεσίες του συνέλαβαν τρεις αμερικανούς διπλωμάτες με την κατηγορία της κατασκοπίας, θέτοντας έτσι μια νέα αντιπαράθεση μέχρι την απελευθέρωσή τους.⁷⁶

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας τους συνομιλίας ο Battle κατέληξε να υποστηρίζει ότι ο Nasser θα έκανε κάτι απεγνωσμένα για να ξεφύγει από όλη την πιεστική κατάσταση που περνούσε. Τα τρία πιο πιθανά σενάρια ήταν: να αναζωπυρώσει τη κατάσταση στην Υεμένη, να ανατρέψει το βασιλιά Idri στη Λιβύη και να την καταλάβει, να προκαλέσει ένα ακόμη αραβοισραηλινό πόλεμο. Η όλη διάθεση του Nasser ήταν μέρος του ψυχολογικού αναβρασμού στη περιοχή. Ο Eshkol πίεζε τον LBJ ότι με τις ΗΠΑ καθηλωμένες στο Βιετναμ, το Ισραήλ θα έπρεπε να στηριχθεί στις δικές του δυνάμεις. Με τον τρόπο αυτό ο πρόεδρος των ΗΠΑ πείστηκε να προωθηθούν 150 άρματα μάχης αμερικανικής κατασκευής από τη Δυτική Γερμανία στο Ισραήλ. Αυτή ήταν μόνο η αρχή, ενώ στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν πωλήσεις αεροσκαφών, οπλισμού και πυρομαχικών.⁷⁷

Αμερικανοί διπλωμάτες προειδοποιούσαν για τη τεταμένη κατάσταση στην περιοχή, όμως ο Λευκός Οίκος αγνοούσε τις προειδοποιήσεις με αποτέλεσμα να κορυφωθούν οι εντάσεις το Μάιο του 1967.

⁷⁶ Tyler Patrick, σελ. 73.

⁷⁷ Tyler Patrick, σελ. 74.

Κεφάλαιο 2^ο

Οι διπλωματικοί χειρισμοί του προέδρου Johnson κατά τη διάρκεια των αραβοϊσραηλινών διενέξεων του διμήνου Απριλίου-Μαΐου 1967.

2.1 Οι πρώτες θρυαλλίδες κλιμάκωσης της έντασης.

Σε αναφορά του ο πρέσβης των ΗΠΑ στο Κάιρο Lucious Battle την άνοιξη του 1967, μετά τη συνάντησή του με το Nasser, και πριν την αναχώρησή του για την Ουάσινγκτον για να αναλάβει τα καθήκοντά του ως βοηθός Υπουργού Εξωτερικών σε θέματα Νότιας Ασίας, προειδοποίησε ότι ο αιγύπτιος πρόεδρος έψαχνε να βρεί να ασχοληθεί με θέματα που αφορούσαν την εξωτερική πολιτική, προκειμένου να διασκεδάσει τις επικρίσεις των αντιπάλων του τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στον ευρύτερο αραβικό κόσμο. Η αφορμή δεν άργησε να δοθεί. Αναφορές των σοβιετικών στον Nasser δήλωναν ότι το Ισραήλ είχε κινητοποιήσει τουλάχιστον έντεκα ταξιαρχίες του στα σύνορα με τη Συρία, προκειμένου να σταματήσει ενέργειες ανταρτών που δρούσαν στην περιοχή και οι οποίες είχαν ως ορμητήριο το συριακό έδαφος.⁷⁸ Αυτές ανακριβείς πληροφορίες αποτέλεσαν την αφορμή για την στροφή του ενδιαφέροντος σε εξωτερικά θέματα και οδήγησαν το Nasser να πεισθεί ότι είχε έρθει η ώρα να αναλάβει η Αίγυπτος δράση για να αποτρέψει τις κινήσεις του Ισραήλ έναντι της Συρίας και να αποκαταστήσει ο ίδιος την εικόνα του στον αραβικό κόσμο.

Την ίδια περίπου περίοδο ξεκίνησαν οι πρώτες ισραηλινές επιδείξεις αεροπορικής ισχύος. Ισραηλινά μαχητικά αεροσκάφη έκαναν όλο και πιο συχνή την παρουσία τους τόσο στον ισραηλινό ουρανό όσο και στα βόρεια σύνορα της χώρας. Οι κινήσεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα της δημιουργία μικρής κλίμακας έντασης στην περιοχή εκείνη, η οποία στις αρχές του Απριλίου οδήγησε στην έναρξη ανταλλαγής πυρών πυροβολικού μεταξύ του Ισραήλ και της Συρίας.⁷⁹ Πιο συγκεκριμένα στις 7 Απριλίου η ισραηλινή πολεμική αεροπορία εξαπέλυσε επιδρομές εναντίον της συριακής άμυνας και η Συρία απάντησε με το να απογειώσει τα δικά της μαχητικά. Την ίδια ημέρα κατά τη διάρκεια αερομαχιών πάνω από τα υψώματα του Golan μεταξύ ισραηλινών και συριακών μαχητικών, έξι μαχητικά MIGs της συριακής αεροπορίας καταστράφηκαν.

Η Συρία, ταυτόχρονα με τις συνεχόμενες επιθέσεις που δεχόταν, απαιτούσε σε εθνικό επίπεδο από το Nasser να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις του για αμοιβαία βοήθεια ενάντια σε επίθεση των Ισραηλινών, δεδομένου ότι μέχρι τότε δεν είχε κάνει κάτι

⁷⁸ Quant William B, «Lyndon Johnson and the June 1967 War: What Color was the Light? », *Middle East Journal* Vol 46, No2, Middle East Institute (1992), σελ. 200.

⁷⁹ Little Douglas(2003), *American Orientalism The United States and the Middle East since 1945*, The University of North Carolina Press Chapel Hill and London, σελ 99.

ουσιαστικό για να βοηθήσει τους Παλαιστίνιους και τους ίδιους.⁸⁰ Ο Nasser παρόλο που ήταν περισσότερο αντισιωνιστής από οποιονδήποτε άλλο Άραβα ηγέτη, δεν ανταποκρίθηκε, άμεσα τουλάχιστον, σε αυτές τις προκλήσεις επειδή ήταν πολύ καλύτερα πληροφορημένος από τους Σύριους, για την αεροπορική υπεροχή του Ισραήλ σε σχέση με τις υπόλοιπες αραβικές χώρες, γεγονός που έγερνε την ισορροπία ισχύος στον αέρα στην πλευρά των Ισραηλινών. Αυτό το οποίο τη δεδομένη χρονική στιγμή αρκέστηκε να κάνει ήταν να προειδοποιήσει το Ισραήλ να μην επιτεθεί στη Δαμασκό, ενώ παράλληλα ξεκίνησε την κινητοποίηση των στρατευμάτων του.

Τον υπόλοιπο Απρίλιο δεν έχουμε σαφείς ενδείξεις για τις ενέργειες της Συρίας και της Αιγύπτου από τη μία πλευρά και του Ισραήλ από την άλλη πλευρά. Στις 11 Μαΐου, όμως, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Eshkol προειδοποιούσε ότι η χώρα του πολύ πιθανόν να αναγκαστόταν να αντιδράσει στις προκλήσεις της Συρίας σε μεγαλύτερη έκταση από την επίθεση της 7^{ης} Απριλίου,⁸¹ γεγονός που υποδηλώνει ότι πιθανόν να εξελίσσονταν αιμιμαχίες μικρής κλίμακας στα σύνορα Ισραήλ και Συρίας. Την επόμενη ημέρα ο Yitzhak Rabin, αρχηγός του Γενικού Επιτελείου του Ισραήλ, μιλούσε για επικείμενη επίθεση στη Συρία κατά την οποία θα καταλάμβαναν τη Δαμασκό, θα ανέτρεπαν το καθεστώς και θα επέστρεφαν πίσω.

Από την πλευρά του ο Nasser στις 14 Μαΐου έστειλε στη χερσόνησο του Σινά δύο μεραρχίες πεζικού και 200 περίπου άρματα μάχης, ξεκινώντας με αυτό τον τρόπο μία σειρά προκλητικών κινήσεων απέναντι στο Ισραήλ. Ωστόσο, η αιγυπτιακή κυβέρνηση δήλωνε ότι η κίνηση αυτή είναι καθαρά συμβολική και είχε ως σκοπό να αποτρέψει το Ισραήλ από το να υλοποιήσει τις δηλώσεις των προηγούμενων ημερών, να επιτεθεί δηλαδή στη Συρία.⁸² Η στάση του αυτή, όμως, πυροδότησε αντιδράσεις στις υπόλοιπες αραβικές χώρες και ειδικότερα στην Ιορδανία και στο Ιράκ, οι οποίες επέκριναν τον Nasser ότι το μόνο που γνωρίζει να κάνει είναι να μιλάει και ότι η στάση του αυτή δεν αποδεικνύει την αραβική ενότητα.⁸³

Κάτω από συνθήκες έντονης πίεσης από τον υπόλοιπο αραβικό κόσμο η κρίση πήρε πιο άσχημη τροπή. Στις 16 Μαΐου ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου της Αιγύπτου Στρατηγός Muhamad Fawzi, κατόπιν διαταγής του Nasser, ζήτησε την αποχώρηση της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ United Nations Emergency Force (UNEF) από την περιοχή του Σινά κατά μήκος των ισραηλινο-αιγυπτιακών συνόρων. Σε λίγο χρονικό διάστημα οι αιγυπτιακές δυνάμεις εγκαταστάθηκαν κατά μήκος των

⁸⁰ Brands H. W, *Into the Labyrinth the United States and the Middle East 1945-1993*, (1994), σελ. 103

⁸¹ Gat Moshe 2003 «Let Someone Else do the Job: American Policy on the Eve of the Six Day War», *Diplomacy & Statecraft*, Vol 14, No.1), σελ 137.

⁸² Gat Moshe σελ 137.

⁸³ Brands H. W (1994), σελ. 103.

συνόρων και στη ζωτικής σημασίας τοποθεσία Sharem el Sheikh από την οποία είχαν τον πλήρη έλεγχο των Στενών του Tiran και μπορούσαν να παρακολουθούν όλες τις κινήσεις από και προς το Ισραήλ. Η σπουδαιότητα των Στενών συνίστατο στο γεγονός ότι αποτελούσαν την δίοδο από το Ισραήλ προς την Αφρική και την Άπω Ανατολή και επιπλέον προσέφεραν την γρηγορότερη και φθηνότερη οδό για διακίνηση του πετρελαίου του Ιράν. Τέλος, αποτελούσαν την εμπορική και πολιτιστική θαλάσσια οδό του Ισραήλ με τον υπόλοιπο κόσμο. Επομένως, πιθανός αποκλεισμός των Στενών θα αποτελούσε *casus belli* για το Ισραήλ το οποίο θα προσπαθούσε με κάθε τρόπο να το διατηρήσει υπο την κυριαρχία του.⁸⁴

Την επόμενη μέρα ο Nasser έστειλε στρατό να αντικαταστήσει την UNEF στα σύνορα με το Ισραήλ και η ένταση άρχισε σταδιακά να κορυφώνεται.

Ο πρόεδρος Johnson με την λήψη της αναφοράς του Battle στις αρχές της άνοιξης περιορίστηκε αρχικά σε εκτίμηση της κατάστασης της περιοχής μέσω των συμβούλων του. Δεν επιθυμούσε να ανοίξει και δεύτερο ενεργό μέτωπο στην Μέση Ανατολή, επειδή το ήδη υπάρχον στο Βιετνάμ ήταν ήδη σε αναβρασμό, αλλά και λόγω της πίεσης που δεχόταν η κυβέρνησή του από το Κονγκρέσο. Το Κονγκρέσο ασπαζόταν την θέση ότι οι ΗΠΑ οφείλουν και πρέπει να ενεργούν δια μέσου του μηχανισμού του ΟΗΕ και να μην λαμβάνουν βεβιασμένες αποφάσεις, οι οποίες ήταν δυνατόν να οδηγήσουν την χώρα σε δυσμενείς καταστάσεις.⁸⁵ Ωστόσο, ο πρόεδρος λόγω της θέσης ισχύος του, αλλά και της συμπάθειας προς το Ισραήλ, παρατηρούσε την κατάσταση στη περιοχή με αρκετή ανησυχία και διατηρούσε αυξημένη επιφυλακτικότητα για τις πιθανές εξελίξεις.

Με την τροπή που πήραν τα γεγονότα στις 16 Μαΐου και ανησυχώντας για πιθανή γενικευμένη σύρραξη αντέδρασε άμεσα στέλνοντας στις 17 Μαΐου την πρώτη από μια σειρά επιστολών στον πρόεδρο του Ισραήλ εξηγώντας του ότι αντιλαμβάνεται τις ανησυχίες του Ισραήλ, ωστόσο, συνιστούσε την εξάντληση όλων των αναγκαίων μέτρων για ειρηνική επίλυση της κρίσης.⁸⁶ Ζήτησε να μάθει αν το Ισραήλ είχε αναλάβει δράση για να αντιταχθεί στις ενέργειες των Αιγυπτίων επισημαίνοντάς του ταυτόχρονα ότι οποιαδήποτε ενέργεια που θα πυροδοτούσε περαιτέρω ένταση και βία στη περιοχή δεν ήταν θεμιτή. Συνέστησε ακόμη ότι το Ισραήλ δεν πρέπει να προβεί σε καμία κίνηση η οποία θα αιφνιδίαζε την Ουάσιγκτον. Οι ΗΠΑ δεν θα επωμίζοταν καμία ευθύνη για πράξεις που θα εκδηλωνόταν στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και οι οποίες δεν θα τους είχαν εκ του προοιμίου γίνει

⁸⁴ Gat Moshe σελ 139.

⁸⁵ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d8>.

⁸⁶ Brands H. W (1994), σελ. 104.

γνωστές.⁸⁷ Το Υπουργείο Εξωτερικών για να καταστήσει σαφές την παραπάνω δήλωση του προέδρου τόνισε ότι για να δεσμευθεί για την ασφάλεια του Ισραήλ θα έπρεπε να ενημερώνεται για κάθε πράξη του. Επίσης, ο Harold Saunders, αξιωματούχος του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, προσέθετε ότι είναι μεγάλο το ρίσκο για τις ΗΠΑ να έρθουν σε αντιπαράθεση με το Nasser διότι σε περίπτωση που αποτύχουν να τον σταματήσουν, η Ρωσία θα εκμεταλλευτεί την ευκαιρία και θα αυξήσει την επιρροή της στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.⁸⁸

Στις 18 Μαΐου ο Eshkol απάντησε στον αμερικανό πρόεδρο, κατηγορώντας τη Συρία για αύξηση της έντασης στη περιοχή και δήλωνε ότι η Αίγυπτος θα έπρεπε να αποσύρει τα στρατεύματά της από τη περιοχή του Σινά. Ζήτησε από τις ΗΠΑ να επαναδεσμευτούν ότι θα υποστηρίζουν το Ισραήλ και ότι θα ενημερώσουν τη Ρωσία για τη δέσμευση αυτή.⁸⁹ Την ίδια ημέρα ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ U Thant ενημέρωνε την αιγυπτιακή κυβέρνηση ότι η UNEF αποχωρούσε από την περιοχή.⁹⁰

Ο LBJ την επόμενη ημέρα έστειλε επιστολή στον σοβιετικό πρόεδρο Alexi Kosygin δηλώνοντάς του ότι οι ΗΠΑ υποστηρίζουν το Ισραήλ, αλλά επιθυμούσαν από κοινού με τη Ρωσία να επιδιώξουν την αποφυγή πολέμου μεταξύ Ισραήλ με Αίγυπτο και Συρία. Ωστόσο, οι θέσεις των ΗΠΑ για τα Στενά του Tiran ήταν ξεκάθαρες. Απο τις 11 Φεβρουαρίου 1957 αναγνώριζαν την δικαιοδοσία που είχε το Ισραήλ, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ, να χρησιμοποιήσει ένοπλη βία για τη διάνοιξη των Στενών σε περίπτωση αποκλεισμού τους.⁹¹

Παράλληλα, οι ΗΠΑ ήλπιζαν πως η Μεγάλη Βρετανία θα ήταν ικανή να χειριστεί τη κρίση και να αναλάβει ανεξάρτητα στρατιωτική πρωτοβουλία στη περιοχή. Ωστόσο, το μόνο που έκανε η Βρετανία ήταν να προβεί σε δηλώσεις συμπαράστασης του Ισραήλ. Πιο συγκεκριμένα ο Υπουργός Εξωτερικών George Brown δήλωσε στον πρέσβη του Ισραήλ στο Λονδίνο πως η χώρα του θεωρούσε τα Στενά του Tiran ως διεθνή ύδατα και δεν θα αποδεχόταν καμία παρέμβαση που θα παρεκώλυε την αρχή της ελεύθερης διέλευσης απο εκεί.⁹²

Από την πλευρά του ο Λευκός Οίκος, μέσω του Harold Saunders, ξεκίνησε πιο ουσιαστικά την εξέταση των γεγονότων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ο Saunders ανέφερε στον πρόεδρο πως το Ισραήλ έβλεπε την τρομοκρατία των Αράβων ως την μεγαλύτερη απειλή για την ασφάλειά τους και θα έκαναν το παν για να την

⁸⁷ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d8>.

⁸⁸ Little Douglas (2003), σελ 100.

⁸⁹ Quant William B, σελ 202.

⁹⁰ Brands H. W (1994), σελ. 103.

⁹¹ Quant William B, σελ 202.

⁹² Gat Moshe σελ 140.

καταπολεμήσουν. Ο πόλεμος αποτελούσε για τους Άραβες τεχνική για την εθνική τους απελευθέρωση και η έναρξή του στην Μέση Ανατολή πιθανόν να σηματοδοτείτο πιο γρήγορα από ότι υπολογιζόταν. Από την άλλη πλευρά οι φίλοι των ΗΠΑ, βλέποντας ότι ο πρόεδρος έχει επενδύσει τόσο πολύ στην επίδειξη ισχύος στην Άπω Ανατολή (Βιετναμ), άρχισαν να αναρωτιούνται τί προτίθεται να κάνει στη περίπτωση της Μέσης Ανατολής, και πώς θα ήταν δυνατόν να υπογράψει το Ισραήλ συμφωνία μη διασποράς πυρηνικών όπλων, αν οι ΗΠΑ δεν αντέκρουαν τις ριζοσπαστικές αραβικές διαθέσεις.⁹³ Ο Saunders προέβλεπε ότι κάτω από αυτές τις συνθήκες το Ισραήλ για να υπογράψει συμφωνία μη διασποράς πυρηνικών, θα επιζητούσε διαβεβαιώσεις από ΗΠΑ και Ρωσία ότι θα περιόριζαν την προμήθεια όπλων στους Άραβες έτσι ώστε η αναλογία συμβατικών όπλων να έγερνε προς το Ισραήλ.⁹⁴

2.2 Ο αποκλεισμός των Στενών του Tiran από την Αίγυπτο και οι πρώτες αντιδράσεις.

Οι παραπάνω εξελίξεις οι οποίες μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα άρχισαν να οδηγούν σε δυσμενή κατεύθυνση τις σχέσεις του Ισραήλ με τις ριζοσπαστικές αραβικές χώρες, ανάγκασαν τον LBJ να ρίχνει σταδιακά το ειδικό βάρος της εξωτερικής του πολιτικής και στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου της κρίσης, και ενώ καμία από τις δύο πλευρές δεν είχε προβεί σε μείζονος σημασίας προκλητική στάση, ο πρόεδρος είχε σκοπό να εφαρμόσει πολιτική αποτροπής πιθανού πολέμου στην εκεί περιοχή.

Ο Nasser είχε αποδειχθεί δύσκολος ηγέτης για να τον χειριστεί λόγω της ευρείας απήχησής του στον αραβικό κόσμο, και δεν υπήρχε μέχρι τότε τρόπος να τον περιορίσει. Από την άλλη οι σχέσεις του LBJ με το Ισραήλ ήταν πάντα πολύ καλές και θα μπορούσε πιθανώς να ελέγξει τις προθέσεις του πιο εύκολα. Επομένως, αυτό που προσπάθησε ο LBJ να επιτύχει το τελευταίο δεκαήμερο του Μαΐου ταυτόχρονα με τις ραγδαίες αλλαγές στο θέατρο της Μέσης Ανατολής, ήταν με μετρημένες κινήσεις να αποτρέψει το Ισραήλ από το να ξεκινήσει τον πόλεμο πρώτο. Ωστόσο, όπως θα δούμε παρακάτω, και πιο συγκεκριμένα στα τέλη Μαΐου λόγω των εξελίξεων, ο πρόεδρος εγκατέλειψε την αρχική πολιτική του για αποτροπή του πολέμου.⁹⁵

⁹³ Little Douglas (2003), σελ 100.

⁹⁴ Little Douglas (2003), σελ 100.

⁹⁵ Quant William B, σελ. 199.

Στις 21 Μαΐου ο LBJ έστειλε επιστολή στον Eshkol λέγοντάς του ότι η Ρωσία κατανόησε τις θέσεις των ΗΠΑ και δεν προμηνυόταν να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο.

Στις 22 Μαΐου και προτού οι τελευταίες δυνάμεις της UNEF αποχωρήσουν από τα Στενά του Tiran στην είσοδο του Κόλπου της Aqaba, ο Nasser ανακοίνωσε ότι η Αίγυπτος θα κλείσει πλήρως τα Στενά και θα απαγορεύσει τη διέλευση ισραηλινών πλοίων. Ταυτόχρονα, αύξησε τον αριθμό των στρατιωτών στα νοτιοδυτικά σύνορα με το Ισραήλ.⁹⁶ Η ενέργεια αυτή του αποκλεισμού της ελεύθερης ναυσιπλοΐας των ισραηλινών πλοίων συνιστούσε μια προκλητικότατη στάση απέναντι στο Ισραήλ και μεταφράστηκε από τους τελευταίους ως αιτία πολέμου.⁹⁷

Ο πρόεδρος Johnson από την πλευρά του, και ενώ πληροφορήθηκε τον αποκλεισμό των Στενών, αποκήρυξε τη πράξη αυτή ως παράνομη και δυνητικά επικίνδυνη για τη πρόκληση πολέμου στη περιοχή, ενώ ταυτόχρονα διέταξε στοιχεία του Έκτου Στόλου να μετακινηθούν στην ανατολική Μεσόγειο.⁹⁸ Προέβλεπε την πιθανή έκρηξη πολέμου μεταξύ Ισραηλινών και Αράβων. Κατανοούσε ότι το Ισραήλ δεν θα άντεχε την ασφυκτική πίεση αποκλεισμού του και οι Άραβες από τη μεριά τους δεν θα έκαναν τίποτα για να οπισθοχωρήσουν σε αυτή τους την ενέργεια. Παρόλα αυτά ο LBJ παρότρυνε για ακόμη μια φορά το Ισραήλ να υπομείνει δίχως να προβεί σε καμία απερίσκεπτη κίνηση.

Ταυτόχρονα έστειλε επιστολή στον Nasser διαβεβαιώνοντας του τα φιλικά αισθήματα που έτρεφαν οι ΗΠΑ τόσο για την Αίγυπτο όσο και για τους Αιγυπτίους, και του υποσχέθηκε ότι θα άκουγε με συμπάθεια τα παράπονα του, αλλά τον προέτρεψε να μην προβεί σε περαιτέρω κινήσεις που θα οδηγούσαν σε πόλεμο. Παρόλο που υπήρχαν δυσκολίες στις σχέσεις των δύο χωρών, αυτές ανήκαν στο παρελθόν και δεν επρόκειτο να τους απασχολούσαν.⁹⁹ Ο πρόεδρος τόνιζε ότι ο στόχος ήταν η αποφυγή ενός πιθανού πολέμου, ο οποίος δύναται να καταστεί καταστρεπτικός για τους λαούς της Μέσης Ανατολής. Προσφέρθηκε να βοηθήσει για την αποσυμφόρηση της κατάστασης και προθυμοποιήθηκε να στείλει για το σκοπό αυτό τον αντιπρόεδρό του Hubert Humphrey.

Παράλληλα ο Johnson επικοινωνήσε και με τον σοβιετικό πρωθυπουργό Alexei Kosygin, προκειμένου να έχει μια συνολική εικόνα για το πιθανό ρόλο του στη περιοχή. Οι ΗΠΑ υποψιάζονταν ότι οι σοβιετικοί παρότρυναν τη Συρία να πιέσει το

⁹⁶ Brands H. W (1994), σελ. 103.

⁹⁷ Little Douglas (2003), σελ 100.

⁹⁸ Stephens Elizabeth, «America, Israel & the Six Day War», *History Today* Vol 57 Issue 6 June 2007, σελ 16.

⁹⁹ Brands H. W (1994), σελ. 104.

Nasser να αναβιώσει τις ριζοσπαστικές τάσεις προκειμένου να αποδυναμωθούν τα φιλοδυτικά καθεστάτα.¹⁰⁰ Ο Johnson προειδοποίησε τον Kosygin ότι οι συνεχόμενες διαμάχες των Αράβων με τους Ισραηλινούς την παρούσα περίοδο ήταν δυνατόν να οδηγούσαν σε καταστάσεις πολύ πιο επικίνδυνες από αυτές που υπολόγιζε ο σοβιετικός πρωθυπουργός.

Βέβαια η υπομονή δεν ήταν αυτό που ο Eshkol μπορούσε να διατηρήσει τη δεδομένη στιγμή, δήλωνε, όμως, ότι δεν είχε σκοπό να επιτεθεί στις αραβικές χώρες. Δεν επιθυμούσε να απειλήσει την ασφάλεια τους, να υπονομεύσει τις κυβερνήσεις τους ούτε να καταπατήσει τα διεθνή διακαιώματά τους. Επίσης, διέψευσε τις φήμες που ήθελαν το Ισραήλ να συγκεντρώνει τις δυνάμεις του κατά μήκος των βορείων συνόρων του. Όσον αφορά την κατάσταση στα Στενά ο πρωθυπουργός μιλούσε για την ανάγκη να επανέλθουν οι χώρες στην πρόωμη κατάσταση, και αντί να απειλεί τον Nasser για αντίποινα για τον αποκλεισμό των Στενών απευθύνθηκε στις Μεγάλες Δυνάμεις να επέμβουν για να διατηρηθεί η αρχή της αβλαβούς διέλευσης. Με τον λόγο του αυτόν ο Eshkol πίστευε ότι η κρίση θα σταματούσε εκεί.¹⁰¹ Ο πρέσβης του Ισραήλ στις ΗΠΑ Ephraim Evron διαβεβαίωσε το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ ότι το τελευταίο πράγμα που ήθελε το Ισραήλ ήταν ο πόλεμος, αλλά επειδή οι Άραβες θεωρούσαν ότι οι ΗΠΑ δεν θα αναμειχθούν, ο πόλεμος ίσως ήταν η μόνη εναλλακτική. Ο Κόλπος της Aqaba ήταν η μοναδική δίοδος για την διέλευση του ιρανικού πετρελαίου και αν το Ισραήλ δεν έκανε κάτι για την άρση του αποκλεισμού, θα σήμαινε την οικονομική του καταστροφή.¹⁰² Ωστόσο, ο πρόεδρος και οι σύμβουλοί του έκαναν ότι μπορούσαν για να αποθαρρύνουν τον ισραηλινό πρόεδρο από το να προχωρήσει σε όξυνση της έντασης. Ο Richard Helms, επικεφαλής της CIA, προειδοποίησε κατά τη διάρκεια διάσκεψης του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας ότι δεν πρέπει να φανούν οι ΗΠΑ στον αραβικό κόσμο ως υποστηρικτές του Ισραήλ.

Την ίδια ημέρα ο Rostow έστειλε επιστολή στον πρέσβη του Ισραήλ στον ΟΗΕ Harman, ευχαριστώντας τον για τον ήρεμο τρόπο χειρισμού του θέματος του αποκλεισμού του Κόλπου της Aqaba και τονίζοντάς του ότι ο πιο θεμιτός τρόπος επίλυσης της κατάστασης είναι δια μέσου του ΟΗΕ.¹⁰³

Ωστόσο, την επόμενη ημέρα, στις 23 Μαΐου ο Nasser κατά τη διάρκεια ομιλίας του σε αξιωματικούς της αεροπορικής βάσης στην Bir Gifgafa στη

¹⁰⁰ Brands H. W (1994), σελ. 104.

¹⁰¹ Gat Moshe σελ 141.

¹⁰² Little Douglas (2003), σελ 100.

¹⁰³ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d36>.

χερσόνησο του Σινά δήλωνε ότι η Αίγυπτος βρίσκεται σε διαδικασία συμβιβασμού με το Ισραήλ: «Το Ισραήλ δεν έχει υποστήριξη από καμία ευρωπαϊκή χώρα παρά μόνο απο τις ΗΠΑ, οι οποίες, όμως, δεν ρισκάρουν το πολιτικό κόστος της ανοιχτής υποστήριξης του. Τα Στενά του Tiran βρίσκονται στα χωρικά ύδατα της Αιγύπτου και δεν πρόκειται να επιτραπεί σε κανένα πλοίο με ισραηλινή σημαία να πλεύσει δια μέσου τους. Αν το Ισραήλ επιθυμεί πόλεμο εμείς θα τους περιμένουμε».¹⁰⁴ Το βράδυ της ίδιας ημέρας ο Nasser δήλωνε ότι ο Κόλπος της Aqaba είναι πλέον κλειστός για τα ισραηλινά πλοία και για όσα πλοία μεταφέρουν στρατηγικής σημασίας υλικά στο Ισραήλ.

Οι δηλώσεις αυτές βρήκαν τις ΗΠΑ προβληματισμένες ως προς τον περαιτέρω χειρισμό της κατάστασης. Το Κονγκρέσο εξακολουθούσε να επιμένει ότι μια πιθανή μεμονωμένη εμπλοκή των ΗΠΑ δεν είναι η προσφορότερη κίνηση την περίοδο εκείνη. Η εξέλιξη του πολέμου του Βιετνάμ και ο εστιασμός του ειδικού βάρους της εξωτερικής πολιτικής στην Άπω Ανατολή δεν επέτρεπαν βεβιασμένες κινήσεις σε άλλες περιοχές. Ωστόσο, ο LBJ συμφωνώντας απόλυτα με την απάντηση του Γάλλου προέδρου de Gaulle στον ισραηλινό Υπουργό Εξωτερικών Abba Eban, ότι δηλαδή η παρούσα κατάσταση δεν έχει καμία σχέση με την κρίση το 1956 στο Σουέζ, προέβη σε τηλεοπτικές δηλώσεις τονίζοντας ότι ο Κόλπος της Aqaba αποτελεί διεθνή ύδατα τα οποία πρέπει να είναι ανοιχτά για την ελεύθερη και αβλαβή διέλευση όλων των πλοίων όλων των χωρών. Κήρυξε παράνομη την κίνηση αποκλεισμού του Κόλπου από την Αίγυπτο και δήλωσε ότι η αποχώρηση της UNEF από την περιοχή θα οδηγούσε σε περαιτέρω επικίνδυνες καταστάσεις.¹⁰⁵ Παράλληλα ζήτησε από το Ισραήλ, μέσω διπλωματικών χειρισμών, 48ωρη διορία μέχρις ότου αποσαφηνιστεί η κατάσταση και να μην προβεί σε καμία κίνηση χωρίς να τον ενημερώσει νωρίτερα.

Οι ΗΠΑ κέρδισαν αυτή τη διορία και ενώ είχαν αρχίσει οι προετοιμασίες για την έλευση του ισραηλινού Υπουργού Εξωτερικών Abba Eban στην Ουάσιγκτον, ο πρόεδρος προκειμένου να ικανοποιήσει το Ισραήλ, αποφάσισε να το βοηθήσει με στρατιωτική βοήθεια ύψους 70 εκατομμυρίων δολλαρίων. Απο την πλευρά τους αξιωματούχοι του Πενταγώνου θεωρούσαν ότι η διορία αυτή ωφελούσε το Ισραήλ. Η πλήρης ανάπτυξη των αιγυπτιακών δυνάμεων κατά μήκος των συνόρων περιορίζε αρχικά τις γραμμές επικοινωνίας και κατ' επέκταση αποδυνάμωνε τον πλήρη έλεγχο και τη συνοχή των δυνάμεων, με αποτέλεσμα οι αιγυπτιακές θέσεις να καθίστανται

¹⁰⁴ Gat Moshe σελ 141.

¹⁰⁵ Brands H. W (1994), σελ. 105.

ευάλωτες σε οποιαδήποτε πιθανή επίθεση των ισραηλινών.¹⁰⁶ Επιπρόσθετα, θεωρούσαν ότι οι ΗΠΑ ήταν ικανές να χειριστούν την κρίση στη Μέση Ανατολή με τη χρήση στρατιωτικής δύναμης, ωστόσο, επικρατούσε η άποψη ότι το Ισραήλ ήταν ικανό από μόνο του να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις του Nasser.¹⁰⁷ Αναλόγως έπραξε και ο Helms, ο οποίος πρεσβεύοντας τις απόψεις των αξιωματούχων του Πενταγώνου παρέδωσε στον πρόεδρο μια αναφορά σύμφωνα με την οποία το Ισραήλ είτε ήταν ικανό να αμυνθεί αποτελεσματικά έναντι ταυτόχρονων επιθέσεων των Αράβων σε όλα τα μέτωπα, Αίγυπτο, Συρία, Ιορδανία και Λίβανο είτε θα κρατούσε σταθερά τα τρία μέτωπα και να επιτίθετο στο τέταρτο.¹⁰⁸

Παρ' όλα αυτά όμως ο ισραηλινός πρόεδρος αναζητούσε μέσω αυτής της παράταξης την πλήρη υποστήριξη των ΗΠΑ. Δήλωνε ότι οποιαδήποτε και αν ήταν η απόφαση του Ισραήλ, η συμβολή των ΗΠΑ θα έπρεπε να είναι ουσιαστική λόγω και του ενεργού ρόλου της Μόσχας. Με τη Ρωσία στη μέση οποιαδήποτε κίνηση ελλόχευε κινδύνους. Ο Eban από τη πλευρά του δήλωνε ότι η απουσία βοήθειας των ΗΠΑ στο Ισραήλ μπορεί να οδηγούσε σε νίκη στη μάχη, αλλά απώλεια του πολέμου.¹⁰⁹

Στο Tel Aviv ο πρέσβης των ΗΠΑ Walworth Barbour ενημέρωνε την κυβέρνηση του Ισραήλ ότι πιθανώς να ξεκινούσαν διαδικασίες για την παρουσία διεθνούς ναυτικής δύναμης η οποία θα διαφύλαττε τα διακαιώματα της ελεύθερης διέλευσης από τα Στενά.¹¹⁰ Στην Ουάσιγκτον ο ισραηλινός πρέσβης Harman και ο Εντρον συζητώντας με τον Rostow δήλωναν ότι οι ΗΠΑ έπρεπε να απευθυνθούν στο Συμβούλιο Ασφαλείας προκειμένου το καθεστώς της περιοχής να αποκατασταθεί άμεσα και να περιέλθει στην αρχική του κατάσταση.¹¹¹

Προκειμένου να διατηρηθεί η ισορροπία με τη Μόσχα και να μην οδηγηθούν οι δύο χώρες σε μία διαδικασία εξηγήσεων για τη στάση των υποστηρικτών τους στη Μέση Ανατολή ο Dean Rusk σε επιστολή του στην αμερικανική πρεσβεία στη σοβιετική πρωτεύουσα υποστήριζε ότι δεν κρυβόταν η Ρωσία πίσω από αυτή την ενέργεια του Nasser. Ασπαζόταν το γεγονός ότι η Αίγυπτος δεχόταν ρωσική βοήθεια, αλλά θεωρούσε πως η Μόσχα θα μοιραζόταν τις απόψεις των ΗΠΑ για πιθανή σύγκρουση στη Μέση Ανατολή. Ο Rusk δεν πίστευε πως ο Nasser ήταν μαριονέτα

¹⁰⁶ Gat Moshe σελ 143.

¹⁰⁷ Quant William B, σελ 207.

¹⁰⁸ https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol49no1/html_files/arab_israeli_war_1.html.

¹⁰⁹ Gat Moshe σελ 143.

¹¹⁰ Quant William B, σελ 205.

¹¹¹ Quant William B, σελ 205.

των Ρώσων. Αντίθετα ήταν ένας παρορμητικός χαρακτήρας που προέβαινε σε τολμηρές κινήσεις χωρίς να συμβουλευέται τους Ρώσους συντρόφους.¹¹² Τόνιζε στην επιστολή του πως οι ΗΠΑ θεωρούσαν ότι η Μόσχα δεν γνώριζε τις πρόσφατες κινήσεις του Nasser και καλούσε για στενές συνομιλίες με τη Μόσχα τονίζοντας τον κίνδυνο που ελλόχευε πιθανός πόλεμος για όλη τη διεθνή κοινότητα, ακόμη και για τις δύο υπερδυνάμεις.

Ο σοβιετικός πρόεδρος Aleksei Kosygin από τη μεριά του κατηγορούσε το Ισραήλ για την αυξανόμενη ένταση στη περιοχή περιγράφοντας τις ενέργειες των αραβικών χωρών ως «αμυντικές». Η Μόσχα ήλπιζε να εκμεταλλευτεί τη κρίση προκειμένου να απομονώσει τις ΗΠΑ και το Ισραήλ από τις υπόλοιπες χώρες στην περιοχή. Ωστόσο, σοβιετικοί ηγέτες επιθυμούσαν να αποτραπεί ένας πόλεμος στη Μέση Ανατολή επειδή θα κινδύνευαν τα αραβικά καθεστώτα και θα αύξανε η επιρροή των ΗΠΑ στην περιοχή.¹¹³

Την ίδια ημέρα ο Rusk ενημέρωσε τα μέλη της γερουσίας για την κατάσταση που επικρατούσε στη Μέση Ανατολή μέχρι την ημέρα εκείνη και οι τελευταίοι συμφώνησαν πως οι ΗΠΑ οφείλουν να υποστηρίξουν το Ισραήλ, αλλά διαφώνησαν σε μονομερή ανάληψη δράσης. Ταυτόχρονα, αποτύπωσε τις βασικές θέσεις του προέδρου μέχρι εκείνη τη στιγμή, οι οποίες ήταν οι εξής: πρώτον, η προσπάθεια αποτροπής έκρηξης πολέμου, δεύτερον, η οικοδόμηση υποστήριξης από το Κογκρέσο και τη κοινή γνώμη για διεθνή προσπάθεια άρσης του αποκλεισμού των Στενών, και τρίτον, η προσπάθεια άρσης του αποκλεισμού των Στενών μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας.¹¹⁴

Από την πλευρά της η Βρετανία προσπαθώντας να διαδραματίσει ένα πιο ενεργό ρόλο στην κρίση προέβη σε δύο διπλωματικές κινήσεις. Αρχικά δήλωσε δημόσια ότι τα Στενά του Tiran είναι διεθνή ύδατα και δεν επιτρέπεται ο αποκλεισμός τους για κανένα λόγο θεωρώντας με τον τρόπο αυτό ότι θα απέτρεπε τον Nasser να συνεχίσει τον στόχο του, δηλαδή τον αποκλεισμό του Κόλπου της Aqaba, και επιπλέον, επέλεξε και αυτή να ενεργήσει δια μέσου ενός διεθνούς πλαισίου, ΟΗΕ, και να αποδεχθεί τυχόν μέτρα που θα επέβαλε ο οργανισμός.¹¹⁵

Στη συνέχεια ο βρετανός πρέσβης στην Ουάσινγκτον Patrick Dean ενημέρωνε την κυβέρνηση των ΗΠΑ ότι η Βρετανία πρότεινε δύο λύσεις: Πρώτον, την σύναψη

¹¹² Suri Jeremi (2008), «American Perceptions of the Soviet Threat before and during the Six Day War», στο *The Soviet Union and the June 1967 Six Day War*, Yaacov Ro'I και Boris Morozov (εκδ) Washington, D.C. Woodrow Wilson Center Press, σελ 110.

¹¹³ Suri Jeremi, σελ. 111.

¹¹⁴ Quant B William, σελ 205.

¹¹⁵ Gat Moshe σελ 140.

μιας διεθνούς διακήρυξης υπογεγραμμένης από τις ισχυρές ναυτικές δυνάμεις και η οποία θα εξασφάλιζε την ελεύθερη διέλευση από τα Στενά, και δεύτερον την εγκαθίδρυση μιας διεθνούς δύναμης η οποία θα απωθούσε τις αιγυπτιακές δυνάμεις από τον Κόλπο και θα υπηρετούσε την άρση του αποκλεισμού των Στενών. Ο LBJ αποδέχθηκε και τις δύο προτάσεις.¹¹⁶

Το Υπουργείο Εξωτερικών βρήκε αυτές τις προτάσεις αρκετά ενδιαφέρουσες για την ενίσχυση του διεθνούς προφίλ των ΗΠΑ. Η χρησιμοποίηση μιας τέτοιας δύναμης θα έφερνε, πρώτον, στο πλευρό των ΗΠΑ και άλλες χώρες οι οποίες θα υπερασπιζόταν συνολικά την αρχή της ελεύθερης ναυσιπλοίας και, δεύτερον, θα κλόνιζε την έπαρση του Nasser που εκείνη την περίοδο είχε ιδιαίτερη επιρροή στον αραβικό κόσμο.¹¹⁷

Στις 24 Μαΐου ο Rostow συναντήθηκε με τον Υπουργό Εξωτερικών της Βρετανίας George Thomson και ένα ναύαρχο του βασιλικού ναυτικού, οι οποίοι έφθασαν την ίδια ημέρα, προκειμένου να συζητήσουν την πρόταση της Βρετανίας, την χρησιμοποίηση δηλαδή μιας πολυεθνικής ναυτικής δύναμης για την άρση του αποκλεισμού των Στενών του Tiran.¹¹⁸ Κατά τη διάρκεια των συνομιλιών καμία από τις δύο πλευρές δεν είχε προτείνει ένα σαφές πλαίσιο στο οποίο θα ενεργούσε η δύναμη αυτή. Οι ΗΠΑ σκεφτόταν ότι η δύναμη αυτή θα βρισκόταν στην περιοχή του Κόλπου της Aqaba και θα διενεργούσε εναέριες και θαλάσσιες περιπολίες. Ωστόσο, ο Thomson θεωρούσε ότι αυτή η σκέψη δεν θα μπορούσε να καταστεί δυνατή, επειδή ο Κόλπος ήταν πολύ στενός και εύκολος στόχος του πυροβολικού των Αιγυπτίων. Αντίθετα πρότεινε την συγκρότηση κατα βάση ναυτικής δύναμης αποτελούμενης από μικρά πλοία τα οποία θα συνόδευαν ισραηλινά και άλλα πλοία από και προς το Ισραήλ. Παράλληλα ο έκτος στόλος των ΗΠΑ θα ενεργούσε για να αποτρέψει οποιαδήποτε ενέργεια των Αιγυπτίων. Η Ουάσιγκτον απέρριψε ομοφώνως την πρόταση αυτή.¹¹⁹ Ο Thomson συνειδητοποίησε ότι οι ΗΠΑ ήθελαν η Βρετανία να αναλάβει τον ηγετικό ρόλο σε αυτή τη δύναμη φέροντας όλο το βάρος της ευθύνης αποκλειστικά αυτή. Η Βρετανική κυβέρνηση από τη πλευρά της αντέδρασε και δήλωνε ότι δεν ήταν πρόθυμη να αναλάβει την ηγετιδα δύναμη εναντίον της Αιγύπτου. Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά τερματίστηκε και η συζήτηση για την συγκρότηση της κοινής ναυτικής δύναμης.

¹¹⁶ Gat Moshe σελ 143.

¹¹⁷ Quant B William, σελ 207.

¹¹⁸ Quant B William, σελ 205.

¹¹⁹ Gat Moshe σελ 145.

Ο Eshkol επιθυμώντας να αποκομίσει όσα περισσότερα ήταν δυνατόν από τις ΗΠΑ, τόσο για να έχει ένα ισχυρό πλεονέκτημα στους χειρισμούς της κρίσης, όσο και για να γνωρίζει επακριβώς τις τοποθετήσεις των ΗΠΑ, αποφάσισε να στείλει τον Υπουργό Εξωτερικών του Abba Eban στην Ουάσιγκτον.

Στις 25 Μαΐου έφθασε ο Eban στην αμερικανική πρωτεύουσα και είχε τις πρώτες επαφές με τον Rusk, τον Rostow και τον Lucious Battle. Οι κατευθύνσεις που είχε από το Ισραήλ ήταν να πείσει τις ΗΠΑ να ξανανοίξουν τα Στενά του Tiran και να δεσμευτούν ότι μια πιθανή επίθεση στο Ισραήλ θα σήμαινε ταυτόχρονα και επίθεση στις ίδιες τις ΗΠΑ. Ο LBJ δεν επιθυμούσε να συναντηθεί με τον Eban ούτε την 25^η ούτε την 26^η Μαΐου, μέχρι να μελετήσει την κατάσταση στη περιοχή και να μάθει τα αποτελέσματα της επίσκεψης του U Thant στο Κάιρο, προκειμένου να πάρει μια σαφή θέση για την κρίση. Ο πρόεδρος επιθυμούσε να γίνει η συνάντηση στις 27 Μαΐου, αλλά ο Eban είχε σκοπό να αναχωρήσει για το Ισραήλ στις 26 το απόγευμα.

Ταυτόχρονα, την ίδια ημέρα η CIA στην αναφορά της για την στάση των Σοβιετικών κατέγραφε πως στόχος τους ήταν να αποφύγουν στρατιωτική παρέμβαση στην περιοχή και ότι επεδίωκαν να συκοφαντήσουν την Αμερική στους Άραβες προβάλλωντάς την ως υποστηρίκτρια του Ισραήλ. Αφού πετύχαιναν αυτό τους τον στόχο, δεν θα επεδίωκαν περαιτέρω αύξηση της έντασης. Πιθανώς φοβούνταν νίκη του Ισραήλ, γεγονός που θα προκαλούσε ζημιά στην εικόνα τους ως υποστηρικτές των Αράβων. Επιπλέον δεν ήταν σε θέση να παρέχουν βοήθεια στους Άραβες λόγω έλλειψης δυνατοτήτων και φόβου ενδεχόμενης ρήξης με τις ΗΠΑ. Ο πρόεδρος μελέτησε την ανάλυση με τους συνεργάτες του. Παρόλο που δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα αρχεία από τη συνάντηση αυτή, διαφαινόταν ότι η αμερικανική κυβέρνηση δεν περίμενε ουσιαστική βοήθεια από τη Μόσχα σχετικά με την άρση του αποκλεισμού των Στενών του Tiran. Οι Σοβιετικοί θα προέτρεπαν του Άραβες να μην προβούν σε κλιμάκωση της διαμάχης και της εξέλιξής της σε πόλεμο.¹²⁰ Ωστόσο κέρδιζαν σε γόητρο κάθε φορά που ο Nasser αψηφούσε τις επικλήσεις των ΗΠΑ για διάνοιξη των Στενών.

Ο Eban στις 26 το πρωί επισκέφθηκε το Πεντάγωνο όπου συναντήθηκε με τον Υπουργό Άμυνας Mc Namara, τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας Earle Wheeler, τον Helms και τον Υφυπουργό Εξωτερικών για διεθνή θέματα ασφαλείας Townsend Hoopes. Εκεί του ανακοινώθηκαν οι πληροφορίες της προηγούμενης ημέρας όπου αποδεικνυόταν ότι η Αίγυπτος δεν είχε πρόθεση να

¹²⁰ Suri Jeremi, σελ 111

επιτεθεί, αλλά αντίθετα σε περίπτωση που θα ξεκινούσαν οι εχθροπραξίες το Ισραήλ θα κέρδιζε με μεγάλη ευκολία.

Ο LBJ προετοιμάστηκε επαρκώς για τη συνάντησή του με τον Υπουργό Εξωτερικών Eban. Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας συγκλήθηκε συμβούλιο υπό τον LBJ προκειμένου ο πρόεδρος να γνωρίσει τις τελευταίες εξελίξεις και να προετοιμαστεί για την απογευματινή του συνάντηση με τον Eban. Ζήτησε από τους συμβούλους του να τον ενημερώσουν πλήρως για τη κατάσταση στη περιοχή και να εκτιμήσουν τις κινήσεις όλων των εμπλεκομένων.

Ο Mc Namara μετέφερε τα όσα συζητήθηκαν το πρωί μεταξύ του και του Eban και τόνισε ότι ο τελευταίος επιδίωξε να υπενθυμίσει συνεχώς πως οι ΗΠΑ είχαν δεσμευθεί από το 1957 να χρησιμοποιήσουν βία σε περίπτωση που χρειαζόταν να αρθεί τυχόν αποκλεισμός των Στενών του Tiran. Επίσης επικαλέσθηκε το Άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ ο οποίος όριζε τη χρήση βίας για άρση αποκλεισμού των Στενών σε περίπτωση που αυτά είχαν αποκλεισθεί κατόπιν χρήσης βίας.¹²¹ Με τον τρόπο αυτό ο Eban προσπαθούσε να πείσει και να πείσει τις ΗΠΑ ότι ο μοναδικός τρόπος για την απελευθέρωση των Στενών ήταν η χρήση βίας έναντι των Αιγυπτίων.

Ο Mc Namara προέβλεπε ότι πιθανή σύγκρουση θα είχε ως στόχο την απόκτηση αεροπορικής υπεροχής. Η κάθε πλευρά θα επεδίωκε την κατοχύρωση πυρομαχικών που έφεραν τα αεροπλάνα, με αποτέλεσμα να στραφούν στους κυριότερους προμηθευτές τους, το Ισραήλ στις ΗΠΑ, ενώ η Αίγυπτος και η Συρία στη Σοβιετική Ένωση. Αν το Ισραήλ κατέρριπτε περισσότερα μαχητικά MIG με τους πιλότους τους, τότε η Μόσχα, πιθανόν, να ένιωθε υποχρεωμένη να στείλει όχι μόνο εξοπλισμό αλλά και πιλότους. Αν οι πιλότοι ήταν καλύτεροι από τους αιγυπτίους πιλότους, τότε το Ισραήλ θα οδηγούνταν σε ήττα. Σε αντίθετη περίπτωση η Μόσχα θα έπρεπε να αναλάβει το ρίσκο του εξευτελισμού.¹²²

Ο Rusk από τη δική του πλευρά ανέφερε ότι αυτό που κατάφερε να αποκομίσει ο U Thant από τον Nasser ήταν ότι ο τελευταίος δεσμεύθηκε να μην προχωρήσει σε οποιαδήποτε προληπτική ενέργεια η οποία θα ενίσχυε την κατάσταση αποκλεισμού των Στενών. Ο αμερικανός πρόεδρος αισθανόταν ότι δεν θα μπορούσε να δεσμευθεί στον Eban να χρησιμοποιήσει βία για να άρει τον αποκλεισμό των Στενών, επειδή δεν είχε την υποστήριξη του Κονγκρέσου.¹²³ Η συζήτηση έκλινε περισσότερο προς τη χρήση πολυεθνικού στόλου, άποψη που ο McNamara δεν την

¹²¹ Quant William B, σελ 211.

¹²² Brands H. W (1994), σελ. 107.

¹²³ Quant William B, σελ 211.

ενέκρινε ως ορθή σε στρατιωτικό επίπεδο. Ο Rusk επεσήμανε επίσης στο πρόεδρο, κατόπιν των τελευταίων πληροφοριών, ότι η κατάσταση ήταν μεν σοβαρή, αλλά δεν έχει φθάσει ακόμη σε σημείο απόγνωσης. Η Αίγυπτος και η Συρία δήλωναν ότι έχουν την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης, δήλωση που δεν ήταν, όμως, πλήρως επιβεβαιωμένη. Η Αίγυπτος είχε στη περιοχή δύο υποβρύχια, ενώ οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να αντιδράσουν μόνο μέσω του έκτου στόλου.

Ο Wheeler και Helms, υποστήριζαν ότι το Κρεμλίνο θα επιδίωκε να εκμεταλλευτεί οποιαδήποτε ευκαιρία παρουσιαζόταν από πιθανή σύγκρουση στη Μέση Ανατολή. Η παρούσα κατάσταση εξυπηρετούσε τους Σοβιετικούς και σε περίπτωση υποστήριξης του Ισραήλ από τις ΗΠΑ και ήττας σε περίπτωση πολέμου, η Ρωσία θα αυτοαναδεικνυόταν σε σωτήρα των Αράβων και προασπιστή της ειρήνης.¹²⁴

Ο Lucious Battle, πρώην πρέσβης στην Αίγυπτο και τώρα βοηθός του Υπουργού Εξωτερικών σε θέματα Μέσης Ανατολής, πρέσβευε ότι ο Nasser φαινόταν να επιζητεί μια πολιτική νίκη με τις μέχρι τώρα κινήσεις του. Ωστόσο, ο αποκλεισμός του Κόλπου της Aqaba προμήνυε διαφορετική στάση του Καΐρου από αυτή που επιδείκνυε μέχρι εκείνη τη στιγμή.¹²⁵ Ταυτόχρονα, η συσώρευση των προβλημάτων στην Αίγυπτο όπως η έλλειψη τροφίμων, η άσχημη πορεία της οικονομίας και οι προκλήσεις από τις ριζοσπαστικές παρατάξεις από τη μία και από τις θρησκευτικές κάστες από την άλλη οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι ο Nasser επεδίωκε την εδραίωση του με πιθανό χτύπημα έναντι του Ισραήλ.

Το ίδιο απόγευμα και πριν την συνάντηση με τον Eban ο LBJ συναντήθηκε ανεπίσημα με τον Evron θέτωντάς του τις μέχρι τότε απόψεις του. Του τόνισε επανειλημμένα ότι η χρήση στρατιωτικής δύναμης απαιτούσε την έγκριση του Κονγκρέσου και ότι ήταν θετικός στη χρήση ενός πολυεθνικού στόλου στη περιοχή. Επίσης αναγνώριζε πως το Ισραήλ ως αυτοκυρίαρχο κράτος είχε το διακαίωμα να ενεργήσει μόνο του, αλλά σε αυτή τη περίπτωση οι ΗΠΑ δεν θα έφεραν καμία ευθύνη σε οποιαδήποτε εξέλιξη των καταστάσεων. Τέλος, του επισήμανε ότι δεν είναι δειλός, ότι δεν αθετεί τις υποσχέσεις του, ωστόσο, δεν θα προέβαινε σε καμία πράξη η οποία θα έθετε σε κίνδυνο τη θέση των ΗΠΑ, επειδή το Ισραήλ είχε ορίσει την 28η Μαΐου ως τελεσίδικη ημερομηνία για να αποφασίσουν οι ΗΠΑ τη στάση τους.¹²⁶

¹²⁴ Brands H. W. (1994), σελ. 107.

¹²⁵ Brands H. W. (1994), σελ. 107.

¹²⁶ Quant William B, σελ 212.

Μία ώρα περίπου μετά την άφιξη του Eban ο πρόεδρος του ανακοίνωσε τα ίδια ακριβώς που είχε πεί και στον Evron. Τον διαβεβαίωσε ότι οι ΗΠΑ θα επιδιώξουν με κάθε δυνατό τρόπο να διατηρηθούν τα στενά του Tiran ανοιχτά. Ωστόσο, θα περίμενε πρώτα τις ενέργειες του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ U Thant προτού αναλάβει δράση. Μόνο όταν ο ΟΗΕ θα ήταν αναποτελεσματικός θα αποδείκνυαν οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί της τι θα μπορούσαν να κάνουν.¹²⁷ Ο πρόεδρος προσπάθησε να καθησυχάσει τον Eban λέγοντάς του ότι δεν επίκειται επίθεση εναντίον του Ισραήλ και θεμιτό θα ήταν το Ισραήλ να περιμένει την αναφορά του U Thant στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Στρατιωτική κινητοποίηση και πιθανή απόφαση από πλευράς Ισραήλ για διενέργεια πολέμου δεν είναι συνετή κίνηση την παρούσα στιγμή. Τέλος, του τόνισε ότι το Ισραήλ δεν θα είναι μόνο του, εκτός αν το επιλέξει το ίδιο. Ο Eban τον ρώτησε αν η πολιτική των ΗΠΑ θα ήταν να επέμβει σε υπεράσπιση του Ισραήλ σε περίπτωση που δεχθεί επίθεση, και ο πρόεδρος ένευσε καταφατικά.¹²⁸

Με την αποχώρηση της ισραηλινής αντιπροσωπείας ο LBJ δήλωνε στους συμβούλους του ότι απέτυχε και πως το Ισραήλ θα προχωρούσε σε πόλεμο. Το μόνο που ζητούσε ήταν δυο εβδομάδες διορία την οποία το Ισραήλ δεν του έδινε.

Μετά τη συνάντηση ο Eban επέστρεψε στο Ισραήλ προκειμένου να παρευρεθεί σε πολιτικό συμβούλιο για την απόφαση της στάσης που θα τηρούσε το Ισραήλ.

Οι ΗΠΑ συνέχισαν τους διπλωματικούς ελιγμούς προσπαθώντας να αποφορτίσουν την κατάσταση. Πιο συγκεκριμένα ο Malcolm Toon, στέλεχος του Υπουργείου Εξωτερικών σε θέματα που αφορούσαν τη Σοβιετική Ένωση, συναντήθηκε με τον ρώσο πρέσβη στην Ουάσιγκτον Yuri Chernyakov επισημαίνοντάς του ότι οι ΗΠΑ προσπαθούσαν να πείσουν τις χώρες της Μέσης Ανατολής που βρίσκονταν σε ένταση να μην προχωρήσουν σε περαιτέρω προκλητικές κινήσεις μεταξύ τους. Οι ΗΠΑ δήλωσαν ότι ελπίζουν στη ίδια πρόθεση από τη πλευρά των Ρώσων.¹²⁹

Στις 27 Μαΐου οι Σοβιετικοί ενημέρωναν τον LBJ ότι είχαν πληροφορίες πως το Ισραήλ θα επιτεθεί στην Αίγυπτο. Ο πρόεδρος έστειλε άμεσα επιστολή την επομένη στον πρωθυπουργό του Ισραήλ Levi Eshkol αποτυπώνοντάς του αυτά που η Μόσχα του είχε μεταφέρει και τον προειδοποίησε να μην ξεκινήσει εχθροπραξίες. Παράλληλα, απέστειλε τον πρώην πρέσβη Charles Yost και τον πρώην Υπουργό Οικονομίας Robert Anderson να συναντήσουν τον Nasser στο Κάιρο.¹³⁰ Τη στιγμή

¹²⁷ Brands H. W. (1994), σελ. 108.

¹²⁸ Stephens Elizabeth, σελ. 16.

¹²⁹ Brands H. W. (1994), σελ. 109.

¹³⁰ Quant William B, σελ 214.

εκείνη το Υπουργικό Συμβούλιο ήταν μοιρασμένο στο αν θα έπρεπε οι ΗΠΑ να προχωρήσουν σε πόλεμο ή όχι.

2.3 Οι τελευταίες ατυχείς προσπάθειες αποτροπής του πολέμου.

Τη νύκτα της 27^{ης} προς 28η Μαΐου η ισραηλινή κυβέρνηση αφού άκουσε την αναφορά που συνέταξε ο Eban μετά απο τις συναντήσεις του με τους ηγέτες των ΗΠΑ, της Βρετανίας και της Γαλλίας, και διαπίστωσε ότι κανένας απο τους παραπάνω δεν ήταν πρόθυμος να λάβει δράση για την επίλυση της κρίσης, συμπέρανε ότι ο πόλεμος ήταν μονόδρομος. Από τη στιγμή εκείνη και μετά οι αξιωματούχοι του στρατού πίεζαν τον Eshkol να αναλάβει δράση. Ωστόσο ο Eshkol συνέχιζε να επισημαίνει οτι προτού προβούν σε οποιαδήποτε κίνηση έπρεπε να λάβουν σοβαρά υπόψη τους την αμερικανική αντίδραση.¹³¹

Στις 28 Μαΐου η Μυστική Υπηρεσία του Ισραήλ Mossad, ενημέρωνε τις ΗΠΑ ότι ανακάλυψαν μυστική συμφωνία Ρώσων και Αράβων για συμμαχία στη περιοχή. Η Mossad προσπαθούσε με αυτό τον τρόπο να εκμεταλλευτεί τις σχέσεις της με τον James Angleton, πρώην επικεφαλής του τμήματος αντικατασκοπίας της CIA, προκειμένου να κερδίσει την εύνοια και της ηγεσίας της CIA. Η απάντηση του Helms στις πληροφορίες της Mossad συνίστατο στο ότι η CIA θεωρούσε πως οι κινήσεις της Mossad, δηλαδή η εξασφάλιση αποστολής αμερικανικού εξοπλισμού στο Ισραήλ, η απόσπαση διεθνών δεσμεύσεων για παροχή βοήθειας, η έγκριση ισραηλινής πρωτοβουλίας και η άσκηση περεταίρω πίεσης στον Nasser, αποτελούσαν στρατηγική που αποσκοπούσε στον αποπροσανατολισμό των ΗΠΑ για την κατάσταση στην περιοχή.¹³² Επιπρόσθετα η CIA θεωρούσε, σε αντίθεση με τη Mossad, ότι ο στόχος της Ρωσίας είναι η αποφυγή στρατιωτικής εμπλοκής. Η Ρωσία δεν ήταν σε θέση να παρέξει βοήθεια στους Άραβες λόγω αδυναμίας, αλλά και λόγω φόβου πιθανής αντιπαράθεσης με τις ΗΠΑ.

Ο πρόεδρος Johnson λαμβάνοντας υπόψη του τις παραπάνω εκτιμήσεις της ημέρας εκείνης απετράπη από το να στείλει στρατιωτικό εξοπλισμό στο Ισραήλ και να υποστηρίξει δημόσια τους χειρισμούς του με την Αίγυπτο. Παράλληλα, τόνισε στο Ισραήλ να είναι ειλικρινές με τις δηλώσεις του απέναντί του και του ζήτησε χρονικό περιθώριο δύο εβδομάδων για να μπορέσει να ελέγξει πλήρως την κατάσταση.¹³³

¹³¹ Gat Moshe σελ 146.

¹³² https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol49no1/html_files/arab_israeli_war_1.html.

¹³³ Stephens Elizabeth, σελ. 17.

Το Ισραήλ αποδέχθηκε την πρόταση αυτή και έστειλε τον επικεφαλής των Μυστικών Υπηρεσιών του της Mossad, Meir Amit, στην Ουάσιγκτον στις 30 Μαΐου προκειμένου να παρακολουθεί από κοντά τους χειρισμούς των ΗΠΑ. Ο Meir Amit σε συνάντησή του με τον Υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ Robert McNamara επιδίωκε να αποκομίσει τη συναίνεση των ΗΠΑ σε τρεις τομείς: στην διπλωματική υποστήριξη του Ισραήλ στα Ηνωμένα Έθνη, στην απόκρουση τυχόν ρωσικής απειλής και στη προμήθεια με στρατιωτικό εξοπλισμό σε περίπτωση που ήταν αναγκαία. Ο McNamara ξαφνιάστηκε όταν ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου του ανέφερε ότι το Ισραήλ ήταν ικανό να νικήσει ολοκληρωτικά τις αραβικές δυνάμεις, με αποτέλεσμα να συναινέσει στα αιτήματα του Amit.¹³⁴

Ωστόσο, λίγο πριν την άφιξη του Meir Amit, ο βασιλιάς της Ιορδανίας Hussein, κάτω από έντονη πίεση των ριζοσπαστικών αραβικών κυβερνήσεων να προσχωρήσει στον συνασπισμό τους, μετέβη στο Κάιρο και υπέγραψε με το Nasser συνθήκη αμοιβαίας αμυντικής συνεργασίας.¹³⁵ Επέστρεψε στην Ιορδανία με τον στρατηγό Abdul Mun'im Riyadh, ο οποίος τέθηκε επικεφαλής της αιγυπτιακο – ιορδανικής στρατιωτικής δύναμης στην περιοχή. Ο Rostow ερμήνευσε αυτή τη στροφή ως προάγγελο κινδύνου στρατιωτικής σύρραξης που θα οδηγούσε αναπόφευκτα σε πόλεμο. Αν η Αίγυπτος δεν έκανε πίσω σε προκλητικές ενέργειες, το Ισραήλ ήταν πιο έτοιμο να αναλάβει τη κατάσταση στα χέρια του και να βγεί κερδισμένο.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του Amit στην Ουάσιγκτον και κατόπιν συναντήσεων με στελέχη του Πενταγώνου ο Amit διαπίστωσε ότι δεν είχε γίνει καμία πρόοδος για τη συγκρότηση της ναυτικής δύναμης. Ο Helms του ανήγγειλε ότι μέχρι τότε δεν υπήρχε κανένα σαφές σχέδιο για την ανάληψη δράσης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.¹³⁶ Ο Amit επέστρεψε στο Ισραήλ πεπεισμένος πως αν έπρεπε να γίνει κάτι αυτό θα το επιτύχανε το Ισραήλ μόνο του.

Η δήλωση πως οι ΗΠΑ θα λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να ξαναανοίξουν τα Στενά του Tiran, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να αποφασίσει η ισραηλινή κυβέρνηση να μην προχωρήσει σε πόλεμο, αλλά να περιμένει ακόμη δύο εβδομάδες. Ο LBJ εκνευρίστηκε με αυτή τη δήλωση και του απάντησε οτι δεν είχε δώσει κανένα δικαίωμα στο Ισραήλ να σκέφτεται με αυτό το τρόπο. Ο Rostow έσπευσε να επικοινωνήσει με τον Evron προκειμένου να εξασφαλίσει ότι δεν θα υπήρχε καμία παρεξήγηση στα λεγόμενα του προέδρου του. Από το Κάιρο την ίδια

¹³⁴ Stephens Elizabeth, σελ. 17.

¹³⁵ Quant William B, σελ 214.

¹³⁶ Gat Moshe σελ 148.

ημέρα ο Yost πληροφορούσε πως ο Nasser δεν ήταν διατεθειμένος να κάνει πίσω και πως θα «υποδεχόταν» μια πιθανή επίθεση του Ισραήλ, αλλά δεν θα την επεδίωκε.¹³⁷

Την ίδια μέρα σε διάγγελμα του στον αιγυπτιακό λαό ο Nasser τόνιζε ότι το πρόβλημα με το Ισραήλ δεν αποτυπωνόταν στο θέμα των Στενών του Tiran. Οι ρίζες του ήταν πιο βαθιές και οφειλόταν στην επιθετικότητα που επιδείκνυε το Ισραήλ απέναντι στον παλαιστινιακό λαό τα τελευταία 20 χρόνια. Σε ερώτηση δημοσιογράφου για το αν θα λάβει υπόψη πιθανή παρέμβαση των ΗΠΑ, απάντησε ότι αν το κάνει αυτό δεν θα μπορέσει να κινηθεί καθόλου. Ωστόσο, είναι έτοιμος να αμυνθεί οποιασδήποτε παρέμβασης.¹³⁸ Ταυτόχρονα προσκάλεσε την κυβέρνηση των ΗΠΑ να στείλει ειδικό απεσταλμένο για να συζητήσουν την κατάσταση απο κοινού.

Ο πρόεδρος έστειλε τον Anderson, πρώην προσωπικό απεσταλμένο του προέδρου Eisenhower, στην Αίγυπτο. Ο Rusk και ο McNamara του πρότειναν ένα σχέδιο τριών σταδίων. Το πρώτο στάδιο ήταν ουσιαστικά η προσπάθεια των ΗΠΑ δια μέσω του ΟΗΕ για συγκράτηση της κατάστασης. Το δεύτερο στάδιο θα αποσκοπούσε στην από κοινού προσπάθεια των κυριότερων ναυτικών δυνάμεων για ελεύθερη διέλευση απο τον Κόλπο της Aqaba. Το τρίτο και τελικό στάδιο θα υλοποιούνταν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του Καΐρου και θα περιελάμβανε σύγκρουση με την Αίγυπτο με τη συμμετοχή ενός πολυεθνικού στόλου.¹³⁹

Ο πρόεδρος συμφώνησε με τις θέσεις τους και σκόπευε να ζητήσει από το Κονγκρέσο την άδεια να χρησιμοποιήσει το στόλο στη Μέση Ανατολή. Δύο απο τα μέλη του Κονγκρέσου, ο Emanuel Celler και ο Thomas Morgan, πληροφόρησαν τον πρόεδρο ότι η πλειοψηφία ένιωθε πως ο Nasser επεδίωκε να απωθήσει το Ισραήλ και αργά ή γρήγορα οι ΗΠΑ θα έπρεπε να αναλάβουν πρωτοβουλία για την διάνοιξη του Κόλπου της Aqaba. Ο πρόεδρος ζήτησε απο το Celler να περιμένει εως ότου επιστρέψει ο Anderson από το Κάιρο.¹⁴⁰

Στις 31 Μαΐου ο Harold Saunders, έγραφε ότι το Ισραήλ τα τελευταία 20 χρόνια έψαχνε για μια ειδική σχέση με τις ΗΠΑ και δήλωνε: «Εμείς αρνηθήκαμε σταθερά αυτή την επιθυμία προκειμένου να διαφυλάξουμε τα συμφέροντά μας στη Μέση Ανατολή. Αυτή τη στιγμή αποφασίσαμε να συμπλεύσουμε με το Ισραήλ προκειμένου να ανοίξουν τα στενά του Tiran, ακόμη και αν χρειαστεί να διεξάγουμε πόλεμο με

¹³⁷ Quant William B, σελ 218.

¹³⁸ Brands H. W (1994), σελ. 109.

¹³⁹ Brands H. W (1994), σελ. 110.

¹⁴⁰ Brands H. W (1994), σελ. 111.

τους Άραβες. Επιλέξαμε να πάρουμε το μέρος του Ισραήλ ενάντια όλων των Αράβων».¹⁴¹

Στη 1 Ιουνίου ο Moshe Dayan διορίστηκε Υπουργός Άμυνας του Ισραήλ. Την ίδια ημέρα ο Evron δέχθηκε επιστολή από τον Abraham Fortas, τον ανεπίσημο μεσολαβητή με την ισραηλινή πρεσβεία, επιστολή η οποία απένειμε τα εύσημα στον Eshkol και στον Eban που έδωσαν στον πρόεδρο διεξόδους διαφορετικές από τη χρήση της ισραηλινής στρατιωτικής ισχύος. Ο Eban ερμήνευσε αυτή την επιστολή ως πράσινο φως του LBJ για την μη αναγκαιότητα πλέον περιορισμού στρατιωτικής παρέμβασης.¹⁴²

Στις 2 Ιουνίου ο Evron κάλεσε τον Rostow θέλοντας να επιβεβαιώσει ότι ο πρόεδρος κατανοούσε πως τα χρονικά περιθώρια είχαν στενέψει και ότι το Ισραήλ θα ήταν αναγκασμένο να προχωρήσει σε πόλεμο.

Την ίδια ημέρα ο Helms συναντήθηκε με ισραηλινό διπλωμάτη στην Ουάσιγκτον προκειμένου να συζητήσει μαζί του τη κατάσταση στη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ο Helms διαπίστωσε πως το Ισραήλ ήταν έτοιμο να επιτεθεί παρόλο που δεν είχε καταφέρει να κερδίσει την διπλωματική υποστήριξη των ΗΠΑ.¹⁴³

Ο απεσταλμένος του LBJ συναντήθηκε με τον Αιγύπτιο πρόεδρο στις 2 Ιουνίου. Ο Nasser του είπε ότι δεν επιθυμούσε πόλεμο. Υποσχέθηκε ότι η Αίγυπτος δεν θα ξεκινούσε τις εχθροπραξίες, χωρίς όμως να διαβεβαιώνει και το ίδιο για τη Συρία. Επιπρόσθετα δεν θα επέτρεπε η Αίγυπτος να πιαστεί απροετοίμαστη, όπως είχε γίνει το 1956. Ήταν σίγουρος ότι οι αιγυπτιακές δυνάμεις θα μπορούσαν να αντιτάξουν σθεναρή άμυνα σε ενδεχόμενη επίθεση του Ισραήλ.¹⁴⁴ Σε ερώτηση τί απαιτούσε η Αίγυπτος για ειρηνική διευθέτηση της κρίσης με το Ισραήλ απάντησε ότι το πρόβλημα θα λύνονταν μόνο αν εξασφαλιζόταν ταυτόχρονα εξεύρεση λύσης και στο παλαιστινιακό. Επιπρόσθετα, επιθυμούσε να έχουν οι χώρες τους φιλικές σχέσεις μεταξύ τους και ότι δεν τασσόταν ιδεολογικά στο πλευρό τις Ρωσίας ,παρά τις μεταξύ τους ευμενείς σχέσεις. Επιπερόσθετα επέκρινε την απραγία των ΗΠΑ λόγω του επηρεασμού από μεγάλη μερίδα Εβραίων ψηφοφόρων.

Στις 3 Ιουνίου ο ισραηλινός διπλωμάτης με τον πρεσβευτή έφυγαν από την Ουάσιγκτον. Ο Helms το ίδιο πρωινό πληροφορούσε τον πρόεδρο ότι το Ισραήλ θα ξεκινούσε πόλεμο σε λίγες ημέρες.

¹⁴¹ Stephens Elizabeth, σελ. 17.

¹⁴² Quant William B, σελ 220.

¹⁴³ https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol49no1/html_files/arab_israeli_war_1.html.

¹⁴⁴ Brands H. W (1994), σελ. 111.

Ο LBJ έγραφε στον Eshkol συγχαίροντας τον για την ήπια στάση που τηρούσε η χώρα του σε μια τόσο τεταμένη περίοδο. Οι ΗΠΑ υποστήριζαν την ελεύθερη διέλευση από όλες τις θάλασσες της περιοχής και πολιτική ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα για όλες τις χώρες της Μέσης Ανατολής.¹⁴⁵ Αυτό που ζητούσαν ήταν να μην γίνει καμιά βιαστική κίνηση από το Ισραήλ, η οποία θα έθετε σε κίνδυνο τις όποιες προσπάθειες για αποσυμφόρηση της κατάστασης. Τις τελευταίες μέρες πριν την έκρηξη του πολέμου οι ΗΠΑ δεν έδωσαν πράσινο φως στις προθέσεις του Ισραήλ να ξεκινήσει πόλεμο, ή του αφηναν κατά κάποιο τρόπο έναν δρόμο ανοιχτό, καθώς του υποδήλωναν την συμπαράστασή τους χωρίς οι ίδιες να κάνουν δημόσια εμφανή την υποστήριξή τους.¹⁴⁶

Μέχρι και την έκρηξη του πολέμου στις 5 Ιουνίου ο LBJ δεν είχε καμία πληροφόρηση για τις κινήσεις των δύο πλευρών.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Brands H. W (1994), σελ. 113.

¹⁴⁶ Quant William B, σελ 199.

¹⁴⁷ Quant William B, σελ 220.

Κεφάλαιο 3^ο

Τα γεγονότα του πολέμου στη διάρκεια των έξι ημερών και η στάση του LBJ απέναντι στην εξέλιξη τους.

Προτού αναλύσουμε τους χειρισμούς του αμερικανού προέδρου LBJ κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων των έξι ημερών, θεωρούμε σκόπιμο να παραθέσουμε συνοπτικά τα γεγονότα του ίδιου του πολέμου, προκειμένου να έχουμε την εικόνα της εξέλιξης των εχθροπραξιών και του κλιμακωτού τρόπου με τον οποίο επηρέασαν τις θέσεις των ΗΠΑ στη διαμόρφωση της τελικής κατάστασης.

3.1 Η πορεία των συγκρούσεων.

Τις πρώτες πρωινές ώρες της 5^{ης} Ιουνίου το Ισραήλ προχώρησε στην επιχείριση *Focus*, μια αεροπορική επιδρομή, αρχικά εναντίον των αιγυπτιακών αεροπορικών βάσεων, η οποία κατόπιν κλιμακώθηκε και εναντίον των ιορδανικών και συριακών δυνάμεων. Μέσα σε μισή ώρα τα ισραηλινά αεροπλάνα κατέστρεψαν την μισή αεροπορική δύναμη των Αιγυπτίων, ενώ από τα υπόλοιπα αεροσκάφη η πλειοψηφία δεν κατάφερε να απογειωθεί. Παρά αυτήν την εναρκτήρια σοβαρή απώλεια ο Nasser διαβεβαίωνε τον βασιλιά Hussein πως τα αιγυπτιακά αεροσκάφη είχαν ήδη αρχίσει την αντεπίθεση.¹⁴⁸ Ο βασιλιάς πίστεψε τα λεγόμενα του Nasser και κατόπιν συνεννόησης με τον Riad του είπε να επιτεθεί από τη Δυτική Όχθη.

Την ίδια περίπου ώρα που ξεκίνησε η αεροπορική επίθεση, ο ισραηλινός αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων, Yitzhak Rabin, διέταξε τον στρατηγό Gavish, που ήταν επικεφαλής στη έρημο Negev, να εξαπολύσει την δική του επίθεση με τις επίγειες δυνάμεις στα σύνορα της Αιγύπτου με το Ισραήλ, στην περιοχή του Σινά.¹⁴⁹

Ο Nasser πίστευε πως η επίθεση του Hussein θα απασχολούσε την αεροπορική δύναμη του Ισραήλ και θα άφηνε τα αιγυπτιακά στρατεύματά να ανασυγκροτηθούν. Απο την πλευρά του το Ισραήλ ήλπιζε πως ο βασιλιάς θα απεύφευγε την σύγκρουση και του έστειλε μήνυμα λέγοντας του ότι το Ισραήλ δεν θα επιτεθεί την Ιορδανία αρκεί η τελευταία να μείνει ήσυχη. Ο Hussein δεν άκουσε τις προειδοποιήσεις και στις 10:00π.μ. εξαπέλυσε επίθεση εναντίον των ισραηλινών θέσεων. Ο Riad, όμως, που ηγούνταν των δυνάμεων της Ιορδανίας στη Δυτική Όχθη, δεν είχε γνώση της περιοχής με αποτέλεσμα η μη καλά προσχεδιασμένη επίθεση

¹⁴⁸ Bunch Clea Lutz, σελ. 72.

¹⁴⁹ Bowen Jeremy (2003), *Six Days How the 1967b War Shaped the Middle East*, London, σελ. 110

του, να δώσει την ευκαιρία στο Ισραήλ να εκμεταλλευτεί το κενό που διαμορφώθηκε και σε συνδυασμό με την αεροπορική του υπεροχή να βρεθεί σε θέση ισχύος.¹⁵⁰

Η κατάσταση στη Δαμασκό ήταν τεταμένη. Απο τη στιγμή που είχε μαθευτεί η επίθεση στην Αίγυπτο η συριακή πρωτεύουσα ήταν σε αναμονή να δεχθεί και αυτή την επίθεση των Ισραηλινών. Περί τις 14:00μ.μ. τα ισραηλινά *Mirage* άρχισαν να βομβαρδίζουν το αεροδρόμιο, ενώ η συριακή αντιαεροπορική άμυνα απαντούσε στις επιθέσεις. Στα σύνορα με το Ισραήλ οι ανταλλαγές πυρών πυροβολικού συνεχιζόταν χωρίς ακόμη να υπάρχει επίγεια επέμβαση.¹⁵¹

Η πρώτη ημέρα του πολέμου είχε βρεί το Ισραήλ να συνεχίζει τις επιχειρήσεις και στα τρία μέτωπα, Αίγυπτο, Ιορδανία και Συρία με ευνοϊκά για αυτό αποτελέσματα. Όσες από τις αιγυπτιακές αεροπορικές δυνάμεις είχαν απομείνει δεν κατάφεραν να ενεργήσουν καθόλου. Οι επίγειες αιγυπτιακές δυνάμεις προσπαθούσαν να αμυνθούν στην περιοχή του Σινά, ενώ οι ιορδανικές δυνάμεις στην ανατολική πλευρά της Ιερουσαλήμ συνέχισαν να δέχονται σφοδρότατα πυρά πυροβολικού.

Η δεύτερη μέρα του πολέμου βρήκε τους ισραηλινούς να επιτίθενται με τις επίγειες δυνάμεις τους στην Ιερουσαλήμ και να μάχονται σώμα με σώμα με τους Ιορδανούς που αμύνονταν στην ιορδανική πλευρά της Ιερουσαλήμ. Το Ισραήλ είχε ως βασική του επιδίωξη να καταλάβει όλη την Ιερουσαλήμ όσο το δυνατόν γρηγορότερα γινόταν. Ο βασιλιάς Hussein ήταν ήδη αρκετά εξουθενωμένος από τις μάχες της πρώτης ημέρας και αρκετά δυσαρεστημένος από τη στάση του Nasser. Οι πληροφορίες που έρχονταν κατέγραφαν τη δυσχερή θέση στην οποία βρισκόταν οι δυνάμεις του.

Στα ισραηλινοσυριακά σύνορα τα πυρά πυροβολικού από την πλευρά της Συρίας συνέχισαν να σφυροκοπούν ασταμάτητα τις ισραηλινές θέσεις. Επίγειες δυνάμεις με τη συνδρομή αρμάτων μάχης ξεκίνησαν επίθεση εναντίον των Ισραηλινών. Οι υπάρχουσες δυνάμεις των Ισραηλινών αντιστέκονταν σθεναρά και με τις ενισχύσεις της αεροπορίας που κατέφθασε λίγο αργότερα κατάφεραν να αναχαιτίσουν την επίθεση.¹⁵²

Το μέτωπο του Σινά από την αιγυπτιακή πλευρά άρχισε να καταρρέει, ενώ το ράδιο Κάιρο συνέχιζε να διαδίδει ότι η Αίγυπτος βρίσκεται σε ευνοϊκή θέση δημιουργώντας αρκετά προβλήματα στο Ισραήλ. Οι αναμεταδόσεις αυτές, βέβαια, αποδουκνείονταν σταδιακά αναληθείς.

¹⁵⁰ Bunch Clea Lutz, σελ. 72.

¹⁵¹ Bowen Jeremy, σελ 149.

¹⁵² Bowen Jeremy, σελ 189.

Μέσα σε δύο ημέρες η Ιορδανία είχε χάσει το 80% της ισχύος της και τα περισσότερα από τα άρματα μάχης της. Οι στρατιώτες υποχωρούσαν άτακτα και ο βασιλιάς αναγκάστηκε στις 7 Ιουνίου να διαπραγματευτεί με τον ΟΗΕ την κατάπαυση του πυρός. Ο στρατός της Ιορδανίας συνέχισε να υποφέρει βαριές απώλειες παρά την παύση των συγκρούσεων και ο Hussein είχε πικραθεί για την απώλεια της Ιερουσαλήμ, την προδοσία του Nasser και την απουσία των ΗΠΑ.¹⁵³

Η Ιερουσαλήμ, συμπεριλαμβανομένης και της Παλιάς Πόλης, είχε καταληφθεί εξολοκλήρου από τους Ισραηλινούς. Τα τελευταία στρατεύματα των Ιορδανών είχαν εγκαταλείψει την Δυτική Όχθη, με αποτέλεσμα οι συγκρούσεις μεταξύ τους να έχουν αναδείξει νικητή κατά κράτος το Ισραήλ. Στο μέτωπο του Σινά οι αιγυπτιακές δυνάμεις αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν πίσω από τη Διώρυγα του Σουέζ, ενώ το Κάιρο απარიθμούσε σημαντικές απώλειες σε ζωτικής σημασίας εγκαταστάσεις. Το Ράδιο Κάιρο άρχισε πλέον να σιωπά για τις υποτιθέμενες επιτυχίες του στρατού, καθώς τα μηνύματα από το Σινά ήταν απογοητευτικά.¹⁵⁴

Η 8^η Ιουνίου σημαδεύτηκε από ένα περιστατικό το οποίο έλαβε χώρα μακριά από τις συγκρούσεις μεταξύ των Ισραηλινών και των Αράβων στα ακόμη ενεργά μέτωπα. Το αμερικανικό πλοίο συλλογής πληροφοριών *USS Liberty* δέχθηκε επίθεση, καθώς έπλεε σε διεθνή ύδατα, με τις απώλειες να ανέρχονται στις διακόσιες, εκ των οποίων τριαντατέσσερις νεκροί. Οι πρώτες υποψίες που δημιουργήθηκαν στρέφονταν στην σοβιετική πλευρά. Ωστόσο, γρήγορα αποδείχθηκε ότι η επίθεση εκτοξεύθηκε από το Ισραήλ.¹⁵⁵ Το πλοίο δεν βυθίστηκε και η επίθεση λογίστηκε ως σκόπιμη, καθώς τα ισραηλινά μαχητικά πετούσαν σε χαμηλό ύψος πριν ενεργήσουν και, επιπρόσθετα, τα χαρακτηριστικά του πλοίου ήταν προφανή, γεγονός που αποκλείει την πιθανότητα να εκτίμησαν το στόχο λάθος οι ισραηλινοί πιλότοι.¹⁵⁶

Στο μέτωπο του Σινά η Μεραρχία του Sharon είχε καταφέρει μέχρι τις 14:00μ.μ. να επιφέρει μεγάλης έκτασης καταστροφή στα στρατεύματα των Αιγυπτίων. Εκατοντάδες ήταν οι νεκροί και οι τραυματίες, ενώ περίπου 5000 στρατιώτες άρχισαν να υποχωρούν κάτω από την πίεση των Ισραηλινών.¹⁵⁷

Την πέμπτη μέρα του πολέμου η ισραηλινή ορμητικότητα και αποφασιστικότητα στράφηκε προς την Συρία. Η Ιερουσαλήμ και η Δυτική Όχθη είχαν περιέλθει στην κατοχή του Ισραήλ. Οι αιγυπτιακές δυνάμεις στο ανατολικό

¹⁵³ Bunch Clea Lutz, σελ. 72.

¹⁵⁴ Bowen Jeremy, σελ 236.

¹⁵⁵ Suri Jeremi, σελ 115.

¹⁵⁶ Brands H.W. (1995), *The Wages of Globalism Lyndon Johnson and the limits of American Power*, Oxford: Oxford University Press, σελ. 211.

¹⁵⁷ Bowen Jeremy, σελ 248.

μέτωπο είχαν υποχωρήσει πίσω από τη Διώρυγα του Σουέζ και οι Αιγύπτιοι φοβούνταν μην επαναληφθούν τα γεγονότα του 1956. Το μοναδικό μέτωπο που είχε μείνει ανοικτό ήταν τα βόρεια σύνορα με τη Συρία. Το σχέδιο επίθεσης ήταν σχεδιασμένο χρόνια πριν και άρτια οργανωμένο. Ο Dayan διέταξε τον στρατηγό Elazar να επιτεθεί με τις δυνάμεις του.

Στη Δαμασκό η κατάσταση ήταν τεταμένη. Τα μηνύματα από τα σύνορα ήταν ανησυχητικά. Η είδηση της παραίτησης του Nasser ήλθε σαν καταπέλτης. Η Ιορδανία είχε ηττηθεί και το μοναδικό προπύργιο στην manία των Ισραηλινών ήταν η Συρία. Η ηγεσία σκεφτόταν πως αν ηγέτες όπως ο Nasser δεν μπόρεσαν να αποκρούσουν το Ισραήλ, η χώρα τους δεν είχε καμία ελπίδα. Άμεσα δόθηκε διαταγή για υποχώρηση των στρατευμάτων προς την Δαμασκό. Ο στρατός αρχικά δεν υπάκουσε, αλλά τις βραδυνές ώρες ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, στρατηγός Suwaydani, διέταξε τον διοικητή των στρατευμάτων των συνόρων Ahmad al-Mir να οπισθοχωρήσει.¹⁵⁸

Μέχρι τις πρώτες απογευματινές ώρες της 10^{ης} Ιουνίου ο ισραηλινός και ο αραβικός στρατός είχαν παύσει τις εχθροπραξίες. Το Ισραήλ είχε κατατροπώσει τους αντιπάλους του και είχε επεκτείνει τα σύνορά του σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Οι πόλεις της Συρίας, της Ιορδανίας και της Αιγύπτου δεν είχαν υποστεί σοβαρές ζημιές επειδή ο ισραηλινός στρατός δεν επιθυμούσε να προχωρήσει σε περισσότερες κατακτήσεις.¹⁵⁹

Στο Κάιρο ο Nasser απέσυρε την παραίτησή του και προσπαθούσε πλέον να ανασυγκροτήσει ότι είχε απομείνει από την πολιτική του ισχύ και από τον ηττημένο στρατό του. Ενδεικτικά ο Bowen αναφέρει πως την ίδια ημέρα δυο αξιωματικοί του στρατού ξηράς ανέφερα στον νέο Υπουργό Άμυνας πως είχαν απομείνει μόνο 100 τεθωρακισμένα άρματα μάχης από τα 1000 που διέθετε η Αίγυπτος στην αρχή του πολέμου. Το ράδιο Κάιρο προσπαθώντας να αποκρύψει την έκταση της καταστροφής συνέχιζε να επορρίπτει ευθύνες στις ΗΠΑ και στη Βρετανία.

Το Ισραήλ δέχθηκε την κατάπαυση του πυρός και ήταν πλέον σε θέση ισχύος για τις όποιες διαπραγματεύσεις που θα επακολουθούσαν για σταθεροποίηση της κατάστασης στην περιοχή.

3.2 Οι πρώτες 48 ώρες του πολέμου κι οι αρχικές αντιδράσεις του LBJ.

Νωρίς το πρωί της 5^{ης} Ιουνίου 1967 η Ουάσιγκτον ειδοποιήθηκε πως η ισραηλινή αεροπορία με αιφνιδιαστική επίθεση καθήλωσε στους αεροδιαδρόμους την

¹⁵⁸ Bowen Jeremy, σελ 293.

¹⁵⁹ Suri Jeremi, σελ 119.

αιγυπτιακή αεροπορία καταστρέφοντας πάνω από 300 μαχητικά αεροσκάφη κατά τη διάρκεια των πρώτων τριών ωρών της σύγκρουσης, ενώ η ίδια έχασε μόνο είκοσι. Το ίδιο πρωινό η ισραηλινή αεροπορία κατέστρεψε και την συριακή αεροπορία, ενώ μέχρι το απόγευμα εξαπέλυσε απειλές εναντίον της Ιορδανίας.¹⁶⁰

Ο LBJ πληροφορήθηκε για την έκρηξη του πολέμου στις 04:30π.μ. της 5^{ης} Ιουνίου, ζητώντας να μάθει άμεσα ποιός ήταν ο υπαίτιος για αυτή την κατάσταση. Από την άλλη άκρη της γραμμής ο Rostow δεν ήταν ακόμη σε θέση να απαντήσει στον πρόεδρο. Το Υπουργείο Άμυνας του Ισραήλ από την πλευρά του διαβεβαίωνε ότι η Αίγυπτος ήταν αυτή που κινήθηκε πρώτη, όμως οι αμερικανοί απεσταλμένοι στην περιοχή δεν μπορούσαν να επιβεβαιώσουν αυτές τις δηλώσεις.¹⁶¹ Ο Eban από την πλευρά του σε επικοινωνία με το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ επανέλαβε τα ίδια που υποστήριζε και το Υπουργείο Άμυνας του Ισραήλ. Ωστόσο η κυβέρνηση Johnson δεν είχε πεισθεί, γνωρίζοντας ότι ο Nasser δεν ήταν αφελής για να προβεί σε μία τόσο μεγάλη πρόκληση απέναντι στο Ισραήλ. Ο υπεύθυνος τύπου του LBJ, George Christian, σε συνέντευξη τύπου στον Λευκό Οίκο, ανέφερε ότι η υπόθεση διερευνάται χωρίς να επιρρίψει ακόμη ευθύνες σε κανέναν.¹⁶²

Μέσα σε λίγες ώρες η ιστορία που πρόβαλε το Ισραήλ κατέρρευσε. Τα αποδεικτικά στοιχεία που παρουσίασαν οι ισραηλινοί για να κατηγορήσουν την Αίγυπτο δεν ήταν επαρκή, ενώ τα κατεστραμμένα αεροσκάφη των Αιγυπτίων μαρτυρούσαν την ενοχή του Ισραήλ. Το ίδιο απόγευμα ο Eshkol έστειλε μήνυμα στον LBJ και χωρίς να επιμένει στην δικαιολογία που πρόβαλλαν ως τότε ότι το Ισραήλ απάντησε σε επίθεση των Αιγυπτίων, υποστήριξε, ωστόσο, ότι ενεργούσε σε αυτοάμυνα.

Απο την πρώτη κιόλας ημέρα του πολέμου ο LBJ είχε την ανησυχία να πείσει την διεθνή κοινή γνώμη πως οι ΗΠΑ δεν είχαν συμμετάσχει στις εχθροπραξίες. Η τοποθέτηση του αυτή θα βοηθούσε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος να κλονιστούν τα συμφέροντα της χώρας του στην περιοχή, να μειωθεί η πιθανότητα σοβιετικής παρέμβασης και να ευνοηθούν οι συνθήκες για κατάπαυση του πυρός.¹⁶³ Επιπρόσθετα, τάγμα πεζοναυτών που ήταν μέρος του Έκτου Στόλου στη Μεσόγειο και βρισκόταν στη Μάλτα και δύο αεροπλανοφόρα που έπλεαν στην ευρύτερη περιοχή της Κρήτης, δεν προέβησαν σε καμία κίνηση.

¹⁶⁰ Brands H. W. (1994), σελ. 113.

¹⁶¹ Brands H.W. (1995), 206.

¹⁶² Brands H.W. (1995), σελ. 206.

¹⁶³ Quant William B, σελ 225.

Παράλληλα, η προσοχή του προέδρου επικεντρώθηκε και στη Μόσχα. Μέρος των πρώτων του κινήσεων ήταν να στείλει μήνυμα στον ρώσο ομόλογό του επισημαίνοντας ότι η πρόθεση των ΗΠΑ είναι να σταματήσει η σύγκρουση όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Του διεμήνυσε ότι «οι ΗΠΑ θα λάβουν όλα τα μέτρα για την παύση των εχθροπραξιών. Αισθανόμαστε ικανοποιημένοι που και εσείς έχετε την ίδια ακριβώς πρόθεση». Η επικοινωνία του LBJ με την Μόσχα περιελάμβανε μια προσπάθεια για κατάπαυση του πυρός μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας.¹⁶⁴ Ταυτόχρονα προέτρεπε τη Σοβιετική Ένωση να πράξει και αυτή το ίδιο. Ο Kosygin απάντησε πως η χώρα του θα προσπαθούσε να εξασφαλιστεί η ανακωχή και ήλπιζε πως οι ΗΠΑ με τη σειρά τους θα χρησιμοποιούσαν την επιρροή τους στο Ισραήλ για να πράξει και εκείνο το ίδιο.¹⁶⁵

Το ίδιο έπραξε και ο Rusk στέλνοντας μήνυμα στον Υπουργό Εξωτερικών των σοβιετικών Gromyko, διαβεβαιώνοντάς τον πως οι ΗΠΑ δεν είχαν υποστηρίξει την ενέργεια αυτή. Επιπρόσθετα ο Rusk τόνιζε ότι η κυβέρνηση Johnson θα εργαζόταν να πείσει το Ισραήλ να μειώσει τις επιδρομές.¹⁶⁶ Η αμεσότητα της επικοινωνίας του Rusk με την Μόσχα, συνίστατο στο να αποτραπεί οποιαδήποτε βούληση από πλευράς των Ρώσων για ενίσχυση των Αράβων συμμάχων τους. Στην πραγματικότητα ο Rusk επεδίωκε να αποτρέψει η παρούσα αραβοισραηλινή διένεξη να μετατραπεί σε έριδα μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων.¹⁶⁷

Την επόμενη ημέρα ο πρόεδρος των ΗΠΑ έστειλε ξανά επιστολή στον Ρώσο ομόλογό του τονίζοντάς ότι η προπαγάνδα από τον ρωσικό τύπο εναντίον της χώρας του δεν βοηθάει στην εξεύρεση λύσης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ο LBJ ήταν ιδιαίτερα ανήσυχος επειδή η Μόσχα προσπαθούσε να επιρρίψει ευθύνες στις ΗΠΑ, ότι δηλαδή αυτές υποκίνησαν την ενέργεια του Ισραήλ έναντι της Αιγύπτου.¹⁶⁸ Η επιθυμία του να συνεργαστεί με την Μόσχα για να βρουν από κοινού λύση μέσω του ΟΗΕ δεν διαφαινόταν να υλοποιείται. Σε ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας την ίδια ημέρα εξηγούσε ότι η Μόσχα πρόεβη σε λάθος υπολογισμούς για τη στάση των ΗΠΑ. «Αυτό που επιθυμεί η χώρα μου είναι να δημιουργήσει λίγους ήρωες και λίγες πληγές».¹⁶⁹ Ο Helms και ο πρεσβευτής Thomson επιβεβαίωναν και οι δύο την ανησυχία του προέδρου τους, τονίζοντας ότι κάτι ανάλογο είχε πράξει η Μόσχα και με την κρίση των πυραύλων στην Κούβα. Παράλληλα ο πρόεδρος δήλωνε ότι μέχρι

¹⁶⁴ Suri Jeremi, σελ 114.

¹⁶⁵ Brands H.W. (1995), σελ. 206.

¹⁶⁶ Suri Jeremi, σελ 113.

¹⁶⁷ Suri Jeremi, σελ 114.

¹⁶⁸ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d175>.

¹⁶⁹ Suri Jeremi, σελ 115.

να τελειώσει και αυτή η κρίση θα ευχόντουσαν όλοι μα μην συνέβαινε ποτέ αυτός ο πόλεμος.

Σύμφωνα με τον Brands ο LBJ παρ'όλη την ανησυχία του, είχε ως στόχο να συνεχίσει να προσπαθεί για ανακωχή των εχθροπραξιών, αλλά οι όροι που έθετε η Μόσχα ήταν διαφορετικοί από αυτούς που έβλεπε ο ίδιος ως πιο κατάλληλους. Πιο συγκεκριμένα η σοβιετική αντιπροσωπεία στο Συμβούλιο Ασφαλείας, πρότεινε όχι μόνο την κατάπαυση του πυρός, αλλά και την υποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων πίσω από τη γραμμή ανακωχής που είχε οριοθετηθεί μετά την κρίση του Σουέζ το 1956. Το Ισραήλ, όμως, έχοντας το τακτικό πλεονέκτημα, ήταν αποφασισμένο να μην κάνει πίσω, αλλά να διατηρήσει ζώνες προστασίας των συνόρων του βασιζόμενο στα εδάφη που είχε καταλάβει ως τότε.¹⁷⁰ Ο LBJ αρνήθηκε να παραβλέψει τις θέσεις του Ισραήλ και συμβούλεψε τον Goldberg να προχωρήσει σε διαδικασίες για κατάπαυση του πυρός και μόνο. Ο πρόεδρος σκεφτόταν να πραγματοποιηθεί κατάπαυση του πυρός, με ταυτόχρονη υποχώρηση των ισραηλινών από τα μέχρι τότε κερτηθέντα εδάφη, απαιτώντας ταυτόχρονα από την Αίγυπτο να άρει τον αποκλεισμό του Κόλπου της Agaba και να αποσύρει τα στρατεύματά της από το Σινά.

Οι αμερικανοί αναλυτές πίστευαν πως η Μόσχα, όπως και οι ΗΠΑ, επιδίωκαν έναν ταχύ τερματισμό του αραβοισραηλινού πολέμου, προκειμένου να επιτευχθεί έστω και μικρής εμβέλειας σταθερότητα στη περιοχή της Μέσης Ανατολής, χωρίς όμως να αποτελεί αυτή η επιδίωξη τον προάγγελο μιας μεγαλύτερης διάρκειας συνεργασίας όσον αφορά στο μεσανατολικό ζήτημα. Συνεπακόλουθο αυτής της προσέγγισης ήταν να θεωρηθεί προβλέψιμη η στάση των Σοβιετικών ηγετών οι οποίοι, όπως αποδείχθηκε και στην πορεία του ψυχρού πολέμου, ποτέ δεν επενέβησαν με απευθείας χτύπημα στις ΗΠΑ, αλλά χρησιμοποιούσαν έμμεσους τρόπους, όπως πωλήσεις εξοπλισμού, οικονομική βοήθεια κτλ.¹⁷¹

Παράλληλα με τις παραπάνω εξελίξεις και κατά την διάρκεια της αρχικής φάσης του πολέμου, τουλάχιστον ως τις 5 Ιουνίου, αμερικανοί αξιωματούχοι θεωρούσαν ότι πιθανή επιτυχία του Ισραήλ θα δημιουργούσε νέες ευκαιρίες για την οριστική επίλυση του αραβοϊσραηλινού θέματος. Επικεφαλής αυτών των οραματιστών, όπως και με τον πόλεμο του Βιετνάμ, ήταν ο Rostow. Ο Rostow πρέσβευε ότι εφόσον το Ισραήλ πετύχαινε ολοκληρωτική νίκη και στο έδαφος, θα εξασφάλιζε και τη συνολική νίκη με την έκβαση του πολέμου. Το Ισραήλ, όμως, δεν αποσκοπούσε σε στρατιωτική νίκη μόνο, αλλά στην εδραίωση ενός status quo που θα

¹⁷⁰ Brands H.W. (1995), σελ. 207.

¹⁷¹ Suri Jeremi, σελ 117.

διασφάλιζε ότι για μια δεκαετία τουλάχιστον δεν θα συνέβαινε άλλη ένοπλη σύγκρουση μεταξύ των δύο χωρών.¹⁷²

Ανάλογα θα έπρεπε να κινηθεί και η κυβέρνηση των ΗΠΑ. Φρόντιζε οι διαπραγματεύσεις στο παρασκήνιο της σύρραξης με τους Ρώσους να μην αρκестούν μόνο σε κατάπαυση του πυρός, γιατί μια τέτοια κίνηση δεν θα συνέφερε το Ισραήλ. Για να έχει η Ισραηλινή κυβέρνηση πλεονεκτική θέση στις περαιτέρω διαπραγματεύσεις θα έπρεπε να καταλάβει αρκετό αιγυπτιακό έδαφος και να καταστρέψει ικανό αριθμό αιγυπτιακών αρμάτων και αεροσκαφών. Παράλληλα, η κυβέρνηση των ΗΠΑ έπρεπε να φροντίσει για έναν αναλυτικό διακανονισμό που θα ήπτατο θεμάτων όπως το πρόβλημα των παλαιστινίων προσφύγων, αλλά και ο περιορισμός πώλησης εξοπλισμών από την Μόσχα στην εκεί περιοχή.¹⁷³ Για να υλοποιηθούν οι αρκετά φιλόδοξες βλέψεις του Rostow απαιτούσαν ανάλογη συμπεριφορά τόσο από την κυβέρνηση Johnson όσο και από το Ισραήλ.

Οι βλέψεις αυτές του Rostow ενισχύονταν και από τη στάση του Σάχη του Ιράν, ο οποίος σε συνάντησή του με τον Υφυπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ στο Παρίσι λίγες ώρες μετά την έκρηξη του πολέμου, δήλωνε πως μακροπρόθεσμος στόχος και των δύο χωρών θα έπρεπε να είναι η καταστροφή του Nasser.¹⁷⁴

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας αξιωματούχος του Υπουργείου Εξωτερικών δήλωνε πως οι ΗΠΑ είναι ουδέτερες σε σκέψη, πράξεις και προθέσεις. Η δήλωση αυτή εξόργισε τους Ισραηλινοαμερικάνους οι οποίοι περιμέναν κάτι περισσότερο από απλή ουδετερότητα. Το Ισραήλ μπορεί να πυροδότησε την σύγκρουση, ωστόσο, μέχρι εκείνη την στιγμή δεν είχε παραδεχθεί κάτι τέτοιο, ενώ κατηγορούσε ανοικτά την Αίγυπτο και τη Συρία ότι αυτές ήταν υπαίτιες για την πυροδότηση του πολέμου. Τις στιγμές αυτές που το Ισραήλ δεχόταν την διεθνή κριτική, οι ΗΠΑ δηλώνουν ουδετερότητα αψηφώντας τις αρχικές τους υποσχέσεις για την υποστήριξή του.¹⁷⁵

Ωστόσο, διαμέσου πολλών επαφών με την εβραϊκή κοινότητα ο πρόεδρος διέδιδε ότι η αφοσίωσή του στο Ισραήλ δεν είχε εξαλειφθεί. Το Ισραήλ θα μπορούσε να βασίζεται σε αυτόν, όπως είχε κάνει μέχρι τότε. Ταυτόχρονα πληροφόρησε τον Rusk να προβεί σε δηλώσεις από τον Λευκό Οίκο οι οποίες θα διόρθωναν την ουδετερότητα που είχε ανακοινωθεί νωρίτερα. Ο Rusk χωρίς να ονομάζει το Ισραήλ, δήλωσε ότι η πολιτική των ΗΠΑ στην περιοχή της Μέσης Ανατολής παραμένει η ίδια. Τόνιζε ότι η χώρα του, ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών, έχει υποχρέωση να

¹⁷² Brands H.W. (1995), σελ. 208.

¹⁷³ Brands H.W. (1995), σελ. 208.

¹⁷⁴ Little Douglas (1999), σελ. 163.

¹⁷⁵ H.W. Brands (1995), σελ. 209.

αναζητεί τρόπο για την διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην εκεί περιοχή.¹⁷⁶

Την επόμενη ημέρα, στις 6 Ιουνίου, η Αίγυπτος προχώρησε στην διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με την Ουάσιγκτον. Η Συρία και το Ιράκ έπραξαν το ίδιο. Η Αίγυπτος δεν κατηγορούσε τις ΗΠΑ για ουδετερότητα. Αντιθέτως, την κατηγορούσε ότι συμμετείχε με δικά της αεροσκάφη στις αεροπορικές επιδρομές που είχε εξαπολύσει το Ισραήλ. Ο Nasser δεν μπορούσε να αποδεχθεί ότι το Ισραήλ ήταν ικανό μόνο με τις δικές του δυνάμεις να προκαλέσει τέτοιας κλίμακας καταστροφή στην αιγυπτιακή αεροπορία.¹⁷⁷ Ο LBJ θέλοντας να δείξει στο Nasser ότι οι κατηγορίες του ήταν ανυπόστατες, ζήτησε από τον ρώσο ομόλογό του να του παρουσιάσει τις πληροφορίες που είχαν συλλέξει οι μυστικές υπηρεσίες της Σοβιετικής Ένωσης. Όταν ο τελευταίος το έπραξε και ο Nasser πείστηκε ότι οι ΗΠΑ δεν είχαν ενεργή συμμετοχή στην καταστροφή του αεροπορικού του στόλου, η Αίγυπτος επέλεξε τουλάχιστον να παραπονεθεί ότι η γενικότερη υποστήριξη των Ισραηλινών από τις ΗΠΑ πριν την έκρηξη του πολέμου συνιστούσε de facto εμπόλεμη βοήθεια. Την ίδια ημέρα η Σοβιετική Ένωση πρότεινε στο Συμβούλιο Ασφαλείας κατάπαυση του πυρός, προβλέποντας ότι περαιτέρω συνέχιση της σύγκρουσης θα οδηγούσε από πλευράς Αιγύπτου στην απώλεια και άλλων εδαφών.

Η κίνηση αυτή δεν συνέτισε το Nasser, ο οποίος απέρριψε την πρόταση των Σοβιετικών, που από την αρχή ήταν και η σταθερή θέση των ΗΠΑ, να πάψουν δηλαδή οι εχθροπραξίες, με αποτέλεσμα ο LBJ να μην έχει την προθεση πλέον να παράσχει καμία βοήθεια στην Αίγυπτο.

3.3 Η συνέχιση των συγκρούσεων, το αντίκτυπό τους στους διπλωματικούς χειρισμούς του προέδρου Johnson και η τελική έκβαση των γεγονότων.

Στις 7 Ιουνίου έλαβε χώρα στον Λευκό Οίκο συνάντηση, στην οποία ο Rusk ανακεφαλαίωσε τα γεγονότα των πρώτων 48 ωρών του πολέμου. Επεσήμανε πως ο Nasser έκανε λάθος υπολογισμούς όταν βασίστηκε στην ισορροπία δυνάμεων μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου και στην στήριξη της Μόσχας, με αποτέλεσμα να ηττάται μέχρι εκείνη τη στιγμή. Οι σοβιετικοί αξιωματούχοι που βρίσκονταν στην περιοχή δεν

¹⁷⁶ Brands H.W. (1995), σελ. 209.

¹⁷⁷ Brands H.W. (1995), σελ. 210.

είχαν προβλέψει την αδυναμία της Μόσχας να παρέχει επαρκή υποστήριξη στην Αίγυπτο.¹⁷⁸

Την ίδια ημέρα δύο ισραηλινοί αξιωματούχοι, των οποίων τα στοιχεία δεν έχουν αποκαλυφθεί ακόμη, ανέφεραν σε αμερικανούς διπλωμάτες πως η κήρυξη του πολέμου εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Τόνιζαν πως η επερχόμενη νίκη της χώρας τους θα ανακόψει τις όποιες φιλόδοξες βλέψεις του Nasser και θα περιορίσει σοβιετικές φιλοδοξίες στην ευρύτερη περιοχή.¹⁷⁹

Η στάση των ΗΠΑ άλλαζε σταδιακά απέναντι στην εξέλιξη του πολέμου, καθώς η νίκη του Ισραήλ άρχισε να εδραιώνεται στην διεθνή γνώμη. Σε υπόμνημα προς τον LBJ την ίδια ημέρα ο Rostow έγραφε πως η νίκη του Ισραήλ δημιουργούσε νέες συνθήκες στην περιοχή τις οποίες η κυβέρνηση θα έπρεπε να εκμεταλλευθεί. Την επόμενη ημέρα, σε συνάντηση του συμβουλίου του LBJ, ο Rostow προειδοποίησε ότι θα ήταν μεγάλο ρίσκο να αποτύχουν οι ΗΠΑ να εκτιμήσουν τις πολιτικές επιπτώσεις μια τέτοιας νίκης. Οι ΗΠΑ δεν θα έπρεπε να δεχθούν απόφαση των Ηνωμένων Εθνών που θα ζητούσε από το Ισραήλ να εκχωρήσει τα όποια κέρδη θα είχε αποκομίσει από τον πόλεμο, παρά μόνο αν υπήρχε οριστική διευθέτηση του αραβοϊσραηλινού θέματος.¹⁸⁰

Ο επικεφαλής της CIA Richard Helms, επικεντρώθηκε στην απώλεια του γοήτρου του ρώσου προέδρου, τονίζοντας ότι η λάθος εκτίμηση του τελευταίου για την ισχύ του Ισραήλ, ήταν ίσως μεγαλύτερη σε έκταση από την ανάλογη που είχε κάνει ο Khrushchev στην περίπτωση της κρίσης των πυραύλων στην Κούβα. Ο πρέσβης των ΗΠΑ στη Μόσχα Thomson, θεωρούσε ότι η κυβέρνηση του Kosygin ήταν σε θέση να χειριστεί αρκετά εύκολα την κατάσταση παρόλο που βρισκόταν σε δυσμενή θέση. Ωστόσο, ο LBJ δεν ήταν απόλυτα σίγουρος για τους επικείμενους χειρισμούς της Μόσχας. Τόνιζε ότι η Μόσχα είχε επενδύσει σε μεγάλο βαθμό πολιτικά και στρατιωτικά σε Αίγυπτο και Συρία, οπότε θα έπρεπε να συνεχίσουν να παρακολουθούν στενά τις κινήσεις της.¹⁸¹

Ο Rusk δεν έμεινε μόνο στην πλευρά της Αιγύπτου και της Σοβιετικής Ένωσης. Το ίδιο τον απασχολούσε και η επικείμενη στάση του Ισραήλ. Στην ίδια συνάντηση δεν έκρυψε την ανησυχία του για τον τρόπο με τον οποίο το Ισραήλ θα επωφελούνταν από τελική νίκη στον πόλεμο. Το Ισραήλ ήδη ήταν σε θέση υπεροχής και η παρούσα κατάσταση το ευνοούσε. Επομένως, προσπάθεια των ΗΠΑ θα έπρεπε

¹⁷⁸ H.W. Brands (1995), σελ. 210.

¹⁷⁹ Little Douglas (1999), σελ. 162.

¹⁸⁰ Gerges A. Fawaz, σελ. 197.

¹⁸¹ H.W. Brands (1995), σελ. 210.

να εστιαστεί στον περιορισμό των απαιτήσεων του με την λήξη του πολέμου σε λογικά πλαίσια.

Ο Rostow προσδιόριζε τη στρατηγική που θα έπρεπε να ακολουθήσουν οι ΗΠΑ σε έξι επιμέρους τομείς: (1) παύση του πυρός μεταξύ του Ισραήλ, της Αιγύπτου και των γειτόνων τους, (2) αναγνώριση του Ισραήλ από τους Άραβες, (3) υποστήριξη των πιο μετριοπαθών αραβικών κρατών, επικεφαλής των οποίων ήταν η Σαουδική Αραβία, προκειμένου να ακολουθήσουν και οι υπόλοιπες πιο ριζοσπαστικές χώρες, (4) Τουρκία και Ιράν να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στην περιοχή, (5) έλεγχος των συμφωνιών εξοπλισμών της περιοχής, (6) ίδρυση νέου μηχανισμού για κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η υλοποίηση των παραπάνω επιδιώξεων θα οδηγούσε στον επαναπροσδιορισμό του πολιτικού χάρτη της περιοχής και θα έδινε την ευκαιρία για την επίλυση του αραβοϊσραηλινού ζητήματος.¹⁸²

Η επίθεση εναντίον του πλοίου *USS Liberty*, την επόμενη μέρα, βρήκε την κυβέρνηση Johnson να προσπαθεί να ερμηνεύσει τα αίτια της επίθεσης. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ έστειλε δυο επιστολές στον Kosygin μέσα σε μία ώρα από την εκδήλωση της επίθεσης ενημερώνοντάς τον ότι αεροσκάφη από τον Έκτο Στόλο είχαν ήδη απογειωθεί για να διαλευκάνουν την επίθεση. Επιπρόσθετα στην δεύτερη επιστολή του τόνιζε ξανά την κοινή προσπάθεια που πρέπει να καταβάλουν ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση δια μέσου του Συμβουλίου Ασφαλείας για την κατάπαυση της σύγκρουσης.¹⁸³

Ο LBJ, ο Rusk, ο Helms και οι υπόλοιποι αμερικανοί αξιωματούχοι δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι οι ισραηλινές δυνάμεις που ήταν άρτια εκπαιδευμένες θα μπορούσαν να κάνουν ένα τόσο τραγικό λάθος και να προβούν σε αυτή την ενέργεια. Το γεγονός ότι ο βομβαρδισμός συνεχίστηκε για αρκετή ώρα χωρίς να έχει διευκρινιστεί η ταυτότητα του πλοίου, παρόλο που εικαζόταν η πιθανότητα να είναι αμερικανικής προέλευσης, προβλημάτισε αρκετούς αξιωματούχους του αμερικανικού ναυτικού, οι οποίοι ερμήνευσαν την ενέργεια αυτή ως εσκεμμένη, προκειμένου να απαγορευτεί η συλλογή πληροφοριών από τις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες.¹⁸⁴

Ανάλογη άποψη καταγράφει και ο Brands υποστηρίζοντας πως το Ισραήλ δυσανασχετούσε με τη συλλογή πληροφοριών από το *Liberty* σχετικά με τις ενέργειες του, καθώς μάλιστα επόμενος στόχος του ήταν η κατάληψη των υψωμάτων του Γκολάν. Η επίθεση στη Συρία είχε ήδη σχεδιασθεί και πιθανή υποκλοπή μιας τέτοιας πληροφορίας από τις ΗΠΑ θα ανέτρεπε τα σχέδια των Ισραηλινών. Η επίθεση στο

¹⁸² Gerges A. Fawaz, σελ 197.

¹⁸³ Suri Jeremi, σελ 115.

¹⁸⁴ Tyler Patrick, σελ 97.

Liberty θα έδινε το χρόνο στους ισραηλινούς να υλοποιήσουν το σχεδιασμό τους, όσο διάστημα οι ΗΠΑ προσπαθούσαν να ερευνήσουν την βύθιση του.¹⁸⁵ Την ίδια ημέρα η Ιορδανία δέχθηκε την απόφαση κατάπαυσης του πυρός που πρότειναν τα Ηνωμένα Έθνη.

Την επόμενη μέρα ο Eban έστειλε απολογητικό μήνυμα στον πρόεδρο εκφράζοντας του τη θλίψη του για το περιστατικό χαρακτηρίζοντας την ως τραγικό λάθος. Το ίδιο εξέφρασε και ο Harman. Οι Αμερικανοί αξιωματούχοι δεν είχαν πεισθεί για τα λεγόμενα του Ισραήλ και ο αμερικανός πρόεδρος δήλωσε ότι η εμπιστοσύνη του στον Eshkol είχε πλέον κλονιστεί και διέταξε την έναρξη των ερευνών στην περιοχή για την εξεύρεση των υπαιτίων. Ταυτόχρονα, διεμήνυσε την Αίγυπτο και τον Kosygin, πως η παρουσία των αμερικανικών μαχητικών στην περιοχή συνιστούσε στην άντληση πληροφοριών για την επίθεση στο πλοίο Liberty και δεν συνέτρεχαν λόγοι ανησυχίας.¹⁸⁶

Ωστόσο, ο Tyler αναφέρει πως ο LBJ μπορεί να δυσπιστούσε με τις δικαιολογίες που προφασίζόταν το Ισραήλ, όμως δεν επέτρεψε το περιστατικό αυτό να επηρεάσει τις σχέσεις των δύο χωρών. Αρκετοί Αμερικανοί και περισσότεροι Ισραηλινοί ήταν πρόθυμοι να αποδεχθούν ότι το λάθος αυτό ήταν απόρροια της τεταμένης κατάστασης στην περιοχή και της υψηλής αδρεναλίνης που επικρατεί κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων. Ο Rusk, όμως, εξοργίστηκε με την ενέργεια των Ισραηλινών κάνοντας μια πολύ σκληρή δήλωση. Είπε ότι «...η επίθεση πρέπει να καταδικαστεί ως μια πράξη στρατιωτικής απεισκευσίας, αντικατοπτρίζοντας κακόβουλη περιφρόνηση της ανθρώπινης ζωής».¹⁸⁷

Η επίθεση που εξαπέλυσε το Ισραήλ στη Συρία στις 9 Σεπτεμβρίου αποτελούσε ουσιαστικά και την τελευταία φάση του πολέμου. Η επίθεση ξέσπασε τη στιγμή που ο Goldberg προσπαθούσε να πείσει τα Ηνωμένα Έθνη για την άμεση κατάπαυση των εχθροπραξιών. Ωστόσο, οι ΗΠΑ δεν προέβησαν σε κάποια ουσιαστική ενέργεια για να αποτρέψουν την ενέργεια. Το Κρεμλίνο διέκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ και κατηγόρησε τους συμμάχους του και ιδιαίτερα την Κίνα, ότι δεν είχαν λάβει κανένα μέτρο για να αποτρέψουν την συνέχιση των εχθροπραξιών.¹⁸⁸

Η σοβιετική πλευρά μέχρι τότε δεν είχε δείξει εμφανείς προθέσεις για άμεση επέμβαση στην περιοχή. Ωστόσο, στις 9 Ιουνίου πληροφορίες που έφθασαν στο

¹⁸⁵ Brands H.W. (1995), σελ. 211.

¹⁸⁶ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19/d229>.

¹⁸⁷ Tyler Patrick, σελ 99.

¹⁸⁸ Brands H.W. (1995), σελ. 212.

γραφείο του αμερικανού προέδρου αποκάλυπταν πως οι ρώσοι παρατηρητές στην περιοχή ήταν αρκετά απαισιόδοξοι με τους χειρισμούς των αράβων συμμάχων τους. Η CIA σε υπόμνημά της προς τον πρόεδρο επισήμαινε πως από την στιγμή της έκρηξης του πολέμου και μετά η Μόσχα προσπαθεί να αποφύγει άμεση εμπλοκή στον πόλεμο και άμεση σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Επιθυμεί επιπλέον να αποφύγει το στιγματισμό της σε περίπτωση ήττας των Αράβων, εφόσον δεν θα έχει κάνει τίποτα για να αποτραπεί αυτό.¹⁸⁹

Στις 10 Ιουνίου και ενώ η νίκη του Ισραήλ έφθανε στην ολοκλήρωσή της, ο Λευκός Οίκος έλαβε μήνυμα δια μέσου της «Κόκκινης Γραμμής» από τον Kosygin. Ο σοβιετικός πρόεδρος δήλωνε στον LBJ ότι η κατάσταση στη Μέση Ανατολή είχε φθάσει πλέον σε οριακό σημείο και προειδοποιούσε πως αν το Ισραήλ δεν σταματούσε τις επιχειρήσεις του στο σημείο που βρισκόταν, στα υψώματα του Γκολάν, η Σοβιετική Ένωση θα έπαιρνε δραστικά μέτρα συμπεριλαμβανομένης και στρατιωτικής επέμβασης.¹⁹⁰ Βέβαια αυτό θα οδηγούσε σε άμεση σύγκρουση και τις δύο υπερδυνάμεις κάτι το οποίο θα ήταν καταστροφικό και για τους δύο. Οι απειλές αυτές του ρώσου προέδρου δεν ανησύχησαν τον αμερικανό ομολογό του καθώς οι πληροφορίες των τελευταίων ημερών συνηγορούσαν πως η Μόσχα δεν ήταν σε θέση να προβεί σε τέτοιες ενέργειες.¹⁹¹

Σε απάντηση στις προειδοποιήσεις του Kosygin ο αμερικανός πρόεδρος προχώρησε σε δύο κινήσεις. Αρχικά διέταξε τον Έκτο Στόλο στη Μεσόγειο να κινηθεί ανατολικότερα προς την περιοχή των εχθροπραξιών και να πλησιάσει τις ακτές της Συρίας, θέλοντας να δώσει ένα μήνυμα στον ρώσο ομολογό του ότι οι απειλές του δεν μπορούν να έχουν αντίκρουσμα, καθώς η παρουσία του αμερικανικού στρατού δήλωνε την ισχύ των ΗΠΑ στην περιοχή. Ταυτόχρονα, διεμήνυσε στον Kosygin ότι προσπαθούσε να πείσει το Ισραήλ για κατάπαυση του πυρός.

Ο Kosygin απάντησε άμεσα σε αυτές τις κινήσεις αποσαφηνίζοντας ότι αυτό που επιθυμούσε ήταν να μην πειραχθεί η Δαμασκός και επειδή δεν φαινόταν διατεθειμένος να επέμβει ο ίδιος ζήτησε από τις ΗΠΑ να πείσουν το Ισραήλ να μην προχωρήσει στην κατάληψή της.

Η κυβέρνηση Johnson ήλπιζε να χρησιμοποιήσει την καινούρια ασύμμετρη κατάσταση προκειμένου να αναγνωριστεί το Ισραήλ στην περιοχή από τους Άραβες. Η ήττα της Αιγύπτου και της Συρίας ερμηνεύθηκε από αμερικανούς αξιωματούχους

¹⁸⁹ Suri Jeremi, σελ 116.

¹⁹⁰ https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol49no1/html_files/arab_israeli_war_1.html.

¹⁹¹ Suri Jeremi, σελ 118.

ως η χρυσή ευκαιρία για τις ΗΠΑ να λάβουν ισχυρά πολιτικά μέτρα από τη στιγμή που η σοβιετική πολιτική ήταν απύσχα.

Οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ από τη δική τους πλευρά πίστευαν ότι οι ημέρες του αιγύπτιου ηγέτη ήταν μετρημένες και άρχισαν να σκέφτονται για την μετά Nasser εποχή. Ομοίως και το Υπουργείο Εξωτερικών πρέσβευε ότι η πτώση του καθεστώτος στην Αίγυπτο όχι μόνο θα έθετε τις σχέσεις Αιγύπτου και ΗΠΑ σε νέες βάσεις, αλλά και θα επαναπροσδιόριζε τα ενδιαφέροντα τους σε όλο τον αραβικό κόσμο.¹⁹²

Αυτές ήταν και οι τελευταίες κινήσεις του προέδρου, καθώς το απόγευμα της 10^{ης} Ιουνίου η Συρία και το Ισραήλ υπέγραψαν ανακωχή. Το Ισραήλ είχε κερδίσει το έδαφος που επιθυμούσε και ήταν σε θέση πλέον να θέσει αυτό τους όρους.

Η λήξη του πολέμου βρήκε την περιοχή ίσως σε πιο κρίσιμη κατάσταση από ότι πριν τις 5 Ιουνίου. Ο Rostow αναρωτιόταν πλέον αν ο διακανονισμός μεταξύ των μερών θα ήταν στη βάση της εκεχειρίας, γεγονός που δεν θα επέτρεπε το Ισραήλ να παραμείνει ζωντανό στην πολιτική σκηνή του αραβικού κόσμου και θα έδινε στην Σοβιετική Ένωση τη δυνατότητα να συνεχίζει να παίζει ενεργό ρόλο στη περιοχή, ή αν τελικά το Ισραήλ θα αναγνωριζόταν ως κράτος της Μέσης Ανατολής με δικαιώματα πρόσβασης στη Διώρυγα του Σουέζ. Ο προσανατολισμός των ΗΠΑ θα έπρεπε κατά το Rostow να είναι η εδραίωση της ειρήνης στη περιοχή και η διατήρηση του έλεγχου των εξοπλιστικών συμφωνιών σε συνεργασία πάντοτε με τους ηγέτες των υπολοίπων αραβικών κρατών.¹⁹³

Ο LBJ πρέσβευε δημόσια ότι έκανε ό,τι ήταν δυνατό για να αποτρέψει την διεξαγωγή του πολέμου. Επίσης δήλωνε ότι είχε αντιταχθεί σθεναρά στην απόφαση του Ισραήλ να προχωρήσει σε πόλεμο.¹⁹⁴ Τέσσερις μήνες αργότερα προσκάλεσε για δείπνο τον σαουδάραβα πρέσβη στις ΗΠΑ με τέσσερις άλλους άραβες διπλωμάτες, προσπαθώντας να τους πείσει πως η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή δεν εστιαζόταν στις κινήσεις του Ισραήλ προκειμένου να συμπλεύσει με αυτό, αλλά συμφωνούσε με το Ισραήλ στο βαθμό που δεν συμεριζόταν την πολιτική του Nasser και αυτήν ήταν που επιδίωκε να αντικρούσει.¹⁹⁵ Ο Rusk ισχυριζόταν πως ήταν σοκαρισμένος με την πρωτοβουλία του Ισραήλ να προχωρήσει σε πόλεμο λίγο

¹⁹² Gerges A. Fawaz, σελ 197.

¹⁹³ Brands H.W. (1995), σελ. 213.

¹⁹⁴ Quant William B, σελ 226.

¹⁹⁵ Little Douglas (1999), σελ 163.

πριν ο αιγύπτιος αντιπρόεδρος επισκεφθεί την Ουάσιγκτον. Σημείωνε επίσης πως το Ισραήλ δεν είχε καμία κάλυψη από τις ΗΠΑ όταν ξεκίνησε τον πόλεμο.¹⁹⁶

Με την λήξη του πολέμου η στάση των υπολοίπων αραβικών χωρών απέναντι στο Nasser δεν ικανοποίησε επαρκώς την αμερικανική κυβέρνηση και ούτε δικαιώθηκαν κατ' επέκταση οι υπόλοιπες επιδιώξεις των ΗΠΑ. Ο νεοστεμμένος βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας Faisal, δεν άφησε την αντιπαράθεση του με το Nasser στην Υεμένη να αμαυρώσει τον αραβικό δεσμό και προχώρησε εντός του Ιουνίου σε εμπάργκο πετρελαίου προς τις ΗΠΑ και την Βρετανία, σε ένδειξη αρραγούς ενότητας προς τον Nasser.¹⁹⁷

Οι επικριτές της περιόδου του πολέμου των έξι ημερών διατυπώνουν την άποψη πως οι ΗΠΑ συνομώτησαν με το Ισραήλ προκειμένου να αποδυναμωθεί το καθεστώς του Nasser με απώτερο σκοπό την πιθανή ανατροπή του. Παρομοιάζουν τον πόλεμο με την κρίση στο Σουέζ το 1956, με τη διαφορά ότι το ρόλο της Βρετανίας και της Γαλλίας τον διαδραμάτισαν οι ΗΠΑ.¹⁹⁸

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη της Stephens όσον αφορά την αμερικανική τοποθέτηση στην έκβαση του πολέμου. Η περίπτωση του Ισραήλ τη δεδομένη χρονική στιγμή στη Μέση Ανατολή λειτουργούσε ως απότοκο του σκεπτικού του Kennedy. Η απόφαση του Kennedy να οδηγήσει τη χώρα του σε πόλεμο στο Βιετνάμ είχε συγκεκριμένο ιδεολογικό κίνητρο: αντιπροσώπευε το δόγμα πως οι ΗΠΑ, καθώς ανατράφηκαν με ελευθερία, όφειλαν να προασπίσουν την ελευθερία στον κόσμο. Η τοποθέτηση αυτή προεκτάθηκε στο να ορίσει την γενικότερη εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ που ήταν η αποτροπή εξάπλωσης του κομμουνισμού.¹⁹⁹

Ο LBJ κυριευμένος από ανάλογο πνεύμα και, παρόλο που ο πόλεμος στο Βιετνάμ ήταν ακόμη σε εξέλιξη, θεώρησε αυτονόητο ότι το Ισραήλ ασπάζεται το αμερικανικό ιδεολογικό δόγμα και ότι ήταν πρόθυμο να λειτουργήσει ως θεματοφύλακας του αμερικανικού οράματος για την προάσπιση της ελευθερίας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Για το λόγο αυτό οι ΗΠΑ αποφάσισαν να στηρίξουν τις εδαφικές διεκδικήσεις του νικητή μέσω της διεθνούς διπλωματίας και συγκεκριμένα να ασκούν βέτο κάθε φορά που κάποια απόφαση των υπολοίπων μελών στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ασφαλείας διακύβευε τα συμφέροντα του Ισραήλ. Στην απόφαση 242 του Συμβουλίου Ασφαλείας το Νοέμβριο του 1967 η θέση των ΗΠΑ διατυπώθηκε ως εξής: «δεν είναι δυνατόν να επιβληθούν στην

¹⁹⁶ Quant William B, σελ 226.

¹⁹⁷ Little Douglas (1999), σελ 163.

¹⁹⁸ Quant William B, σελ 226.

¹⁹⁹ Stephens Elizabeth, σελ. 17.

περιοχή από από έμμεσα ενδιαφερομένους σύνορα που θα γίνουν σεβαστά από τα άμεσα εμπλεκόμενα κράτη» (ή κοινώς οι Σοβιετικοί δεν έχουν καμιά δουλεία να ανακατεύονται στην περιοχή)». Αναφερόταν στην απαίτηση των Σοβιετικών να εκκενώσουν οι Ισραηλινοί τις περιοχές που είχαν καταλάβει στη διάρκεια του πολέμου.²⁰⁰

Τέλος, ο Rusk συζητώντας τους όρους ειρήνης με τον Eban δυσανασχέτησε όταν συνειδητοποίησε πως το Ισραήλ είχε σκοπό να κρατήσει τις περισσότερες περιοχές που είχε καταλάβει κατά τη διάρκεια του πολέμου και του υπενθύμισε πως η χώρα του ποτέ ως τότε δεν είχε δείξει επεκτατική διάθεσή. Ο Eban του απάντησε πως αλλάξαν γνώμη και ο Rusk φοβούμενος μην τυχόν αλλάξουν γνώμη και σχετικά με τα πυρηνικά, τον ρώτησε αν το Ισραήλ προτίθεται να γίνει η πρώτη χώρα της Μέσης Ανατολής που θα έχει στην κατοχή του πυρηνικά όπλα. Ο Eban χαμογέλασε και έδωσε αρνητική απάντηση, αλλά πρόσθεσε ότι πάντως δεν θα έρθουν ποτέ δεύτεροι.²⁰¹

²⁰⁰ Stephens Elizabeth, σελ. 17.

²⁰¹ Little Douglas (1999), σελ 102.

Συμπεράσματα

Η λήξη των εχθροπραξιών στις 10 Ιουνίου του 1967 και κατ'επέκταση ο τερματισμός του πολέμου των έξι ημερών, αποτέλεσε την απαρχή μιας νέας απορρυθμιστικής κατάστασης στη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ο αμερικανός πρόεδρος LBJ αποδείχθηκε ο ουσιαστικός νικητής μιας ακόμη σύγκρουσης των δύο υπερδυνάμεων του Ψυχρού Πολέμου, ισχυροποιώντας με τον τρόπο αυτό τη θέση του στο διπολικό σύστημα.

Λόγω της τεταμένης κατάστασης που επικρατούσε στο Βιετνάμ, ο LBJ από την αρχή ακόμη της εκλογής του στην προεδρία των ΗΠΑ, δεν είχε ρίξει ιδιαίτερο βάρος της εξωτερικής του πολιτικής στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, όπως είχε κάνει ο προκάτοχός του πρόεδρος Kennedy. Αυτό που επιδίωκε ήταν να διατηρεί τις άριστες σχέσεις με την εβραϊκή κοινότητα στην Ουάσιγκτον και να δηλώνει υπέρμαχος των ισραηλινών θέσεων στη Γερουσία και στο Κογκρέσο. Τα προμηνήματα μιας πιθανής έντασης στη Μέση Ανατολή, λόγω της υπεροψίας και της ευρείας αποδοχής του Nasser από τον αραβικό κόσμο, αλλά και των οξυμένων σχέσεων του με το Ισραήλ, προβληματίζαν τον αμερικανό πρόεδρο αλλά δεν είχαν καταστεί ικανά, μέχρι τα τέλη του 1966 και τις αρχές του 1967, να τον ανησυχίσουν. Οι πληροφορίες, όμως, που σταδιακά αντλούνταν από τις μυστικές του υπηρεσίες την άνοιξη του 1967, ότι δηλαδή επίκειται πιθανή σύγκρουση μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, αποτέλεσαν το έναυσμα για την στροφή της προσοχής του στην εκεί περιοχή.

Το γεγονός ότι η πλειονότητα του εξοπλισμού του Ισραήλ προερχόταν από τις ΗΠΑ και ότι το ίδιο το Ισραήλ αποτελούσε ένα πιστό και φερέγγυο σύμμαχο των συμφερόντων της αμερικανικής κυβέρνησης στην περιοχή, επέτρεπε στον LBJ να εμπιστεύεται την ισραηλινή κυβέρνηση. Αυτό κατέστη σαφές όταν κατά την διάρκεια των συγκρούσεων ο LBJ προσπαθούσε να κινηθεί για την κατάπαυση του πυρός στην περιοχή μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας και όχι με στρατιωτική επέμβαση, προφυλάσσοντας ταυτόχρονα το Ισραήλ. Η ύπαρξη ενός κράτους στην Μέση Ανατολή, όπως το Ισραήλ, που θα ήταν ικανό να αποκρούσει οποιαδήποτε ενέργεια προερχόμενη από χώρα σύμμαχο των Σοβιετικών έδινε στον LBJ το πλεονέκτημα και να ασχοληθεί με το Βιετνάμ, αλλά και να μεγιστοποιεί την ισχύ του στο διπολικό σύστημα.

Η έκβαση του πολέμου δικαίωσε εν μέρη τη σχέση των ΗΠΑ με το Ισραήλ, όμως το περιστατικό του τορπιλισμού του αμερικανικού πλοίου USS Liberty

απογοήτευσε τον LBJ. Η ενέργεια αυτή οδήγησε τους συμβούλους του προέδρου να τοποθετούνται με μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα στις επιδιώξεις του ισχυρού πλέον Ισραήλ, και να διαβλέπουν μία τάση εδαφικού επεκτατισμού και μεγιστοποίησης της ισχύος του στην περιοχή. Από την πλευρά του ο πρόεδρος Johnson ασπαζόταν τις απόψεις των συμβούλων του, ωστόσο δεν επιθυμούσε να διαταράξει τις σχέσεις του με την εβραϊκή κοινότητα και το Ισραήλ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bowen Jeremy, *Six Days How the 1967 War Shaped the Middle East*, London 2003.
- Brands H.W., *Into the Labyrinth: The United States and the Middle East 1945-1993*, McGraw Hill, Inc. 1994.
- Brands H.W., *The Wages of Globalism Lyndon Johnson and the limits of American Power*, Oxford: Oxford University Press 1995.
- Douglas Little, “Nasser delenda est: Lyndon Johnson, the Arabs and the 1967 Six-Day War”, στο: *The Foreign Policies of Lyndon Johnson beyond Vietnam*, Brands H.W. (ed.), College Station, Tex. : Texas A&M University Press, 1999.
- Gerges Fawaz A. «The 1967 Arab-Israeli War, U.S. Actions and Arab Perceptions», στο: Lesch David W. (εκδ), *The Middle East and the United States*, εκδ. Westview Press: Trinity University 2003.
- Little Douglas, *American Orientalism The United States and the Middle East since 1945*, The University of North Carolina Press Chapel Hill and London, 2003.
- Petersen Tore T, *The Decline of the Anglo-American Middle East 1961-1969*, Sussex Academic Press: Brighton Portland 2006.
- Suri Jeremi «American Perceptions of the Soviet Threat before and during the Six Day War», στο *The Soviet Union and the June 1967 Six Day War*, Yaacov Ro’I και Boris Morozov (εκδ) Washington, D.C. Woodrow Wilson Center Press 2008.
- Tyler Patrick, *A World of Trouble: America in the Middle East*, Portobello Books London 2009.

ΑΡΘΡΑ

- Bar – Simav – Tov Yaacov «The United States and Israel since 1948 a Special Relationship», *Diplomatic History*, vol. 22, No 2 (1998).
- Bunch Clea Lutz, “Strike at Samu: Jordan, Israel, the United States and the origins of the Six Day War”, *Diplomatic History*, vol. 32, no.1(2008), 55-76.
- Elizabeth Stevens, “America, Israel and the Six Day War”, *History Today*, vol. 57, Issue 6 2007, 12-19.
- Gat Moshe, “Let Someone Else do the Job: American Policy on the Eve of the Six Day War ”, *Diplomacy and Statecraft*, vol. 14, no 1 (2003), 131-158.
- Lazarowitz Arlene, “Different Approaches to a Regional Search for Balance: The Johnson Administration, the State Department and the Middle East, 1964-1967 ”, *Diplomatic History*, vol. 32, no. 1 (2008), 25-54.
- Peretz Don «The United States, the Arabs, and Israel: Peace Efforts of Kennedy, Johnson, and Nixon», *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 401, America and the Middle East 1972.
- Quandt William, “Lyndon Johnson and the June 1967 War: What Color was the Light?” *Middle East Journal*, vol. 46, no.2 (1992), 198-228.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v19>
- https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol49no1/html_files/arab_israeli_war_1.html